

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

**N.M. MAHMUDOV, G‘.E. ZOVIDOV,
N.S. ISMOILOVA, N.M. TO‘RAEV,**

**TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNI
DAVLAT TOMONIDAN
TARTIBGA SOLISH**

O‘quv qo‘llanma

TOSHKENT – «IQTISODIYOT» – 2019

UO‘K: 338.436.33:339.5

KBK: 65.9(2)32-5

Mahmudov N.M., Zoxidov G‘.E., Ismoilova N.S., To‘rayev N.M. Tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish. O‘quv qo‘llanma. –T.: «IQTISODIYOT», 2019. – 160 b.

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi jaryonida tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish masalasi avvaldan iqtisodchi olimlar, izlanuvchilar, tadqiqotchilar diqqat markazida bo‘lib kelgan, bugungi kunda zamonaviy iqtisodiy tizimlar takomillashuvi bilan yanada ko‘proq qiziqish bilan o‘rganilayotgan, tadqiq etilayotgan mavzulardan biriga aylandi.

Sababi O‘zbekistonda ko‘pgina tadbirkorlar o‘z faoliyatlarini tashqi iqtisodiy faoliyat bilan bog‘lay boshladilar, tashqi bozorlar bilan, eksport import operatsiyalari bilan tanishish, uni bilish istagi vujudga keldi. Shu bilan birgalikda tovarlar va xizmatlar eksporti hamda importida davlatning aralashuvi qanday, tartibga solishi yoki talabi qanday, qancha miqdorda bojxona to‘lovlari to‘laymiz, yoki qaysi turdagi sertifikatlar talab qilinadi degan savollar tadbirkorlarni tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish degan fan tomon yetaklaydi.

ISBN 978-9943-6058-6-2

UO‘K: 338.436.33:339.5

KBK: 65.9(2)32-5

© «IQTISODIYOT», 2019

© Mahmudov N.M., Zoxidov G‘.E., Ismoilova N.S.,
To‘rayev N.M., 2019

MUNDARIJA:

KIRISH		4
1.	TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT: MAZMUN VA MOHIYATI	6
2.	TASHQI SAVDO SHARTNOMALARINI MONITORINGI VA UNI TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHDAGI O'RNI.	9
3.	TASHQI SAVDO OPERATSIYALARI USTIDAN MONITORING OLIB BORISH TARTIBI.	13
4.	TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNI TARTIBGA SOLISHDA VALYUTA NAZORATI VA TASHQI SAVDO OPERATSIYALARINING MONITORINGI	22
5.	DEKLARATSIYALANISHI LOZIM BO'LGAN TOVARLAR VA TRANSPORT VOSITALARI	25
6.	XAVFNI BOSHQARISH TIZIMINING QO'LLANILISHI	30
7.	TASHQI IQTISODIY FAOLIYATDA TOVARLAR HARA-KATINI TARTIBGA SOLISHDA BOJXONA REJIMLARI QO'LLANISHI	32
8.	TOVARNI BOJXONA REJIMLARIGA JOYLASHTIRILAYOTGANDAGI RUXSAT BERISH TARTIB-TAOMILLARI	86
9.	TRANSPORT VOSITALARIGA VA TOVARLARNING AYRIM TOIFALARIGA NISBATAN BOJXONA REJIMLARINING QO'LLANILISHI	95
10.	TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINING TOVAR NOMENKLATURASI	99
11.	TOVARNING BOJXONA QIYMATI	104
12.	BOJXONA TO'LOVALARI	
13.	BOJXONA TO'LOVLARINI TO'LASH BO'YICHA IMTIYOZLAR VA TARIF PREFERENSIYALARI	128
14.	BOJXONA TO'LOVLARINI HISOBLAB CHIQRISH VA TO'LASH	133
15.	BOJXONA TO'LOVLARINI TO'LASH TARTIBI VA MUDDATLARI	135
16.	BOJXONA TO'LOVLARI TO'LANISHINI TA'MINLASH	141
GLOSSARIY		154

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi jaryonida tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish masalasi avvaldan iqtisodchi olimlar, izlanuvchilar, tadqiqotchilar diqqat markazida bo'lib kelgan, bugungi kunda zamonaviy iqtisodiy tizimlar takomillashuvi bilan yanada ko'proq qiziqish bilan o'rganilayotgan, tadqiq etilayotgan mavzulardan biriga aylandi.

Sababi O'zbekistonda ko'pgina tadbirkorlar o'z faoliyatlarini tashqi iqtisodiy faoliyat bilan bog'lay boshladilar, tashqi bozorlar bilan, eksport import operatsiyalari bilan tanishish, uni bilish istagi vujudga keldi. Shu bilan birgalikda tovarlar va xizmatlar eksporti hamda importida davlatning aralashuvi qanday, tartibga solishi yoki talabi qanday, qancha miqdorda bojxona to'lovlari to'laymiz, yoki qaysi turdagi sertifikatlar talab qilinadi degan savollar tadbirkorlarni tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish degan fan tomon yetaklaydi.

Ko'pgina fuqarolarimizning xorijiy davlatlarda ishlashi, mehnat migratsiyasi, xalqaro moliyaviy institutlarning O'zbekistonga moliyaviy yordam berishi u xalqaro kredit ko'rinishida bo'lsin, yoki xalqaro grant ko'rinishida bo'lsin, xorijiy sarmoyalarning kirib kelishi oqimi kuchayishi ham tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish borasida doimiy izlanishlar olib borishni talab qiladi. Ayniqsa valyuta bozorini erkinlashtirish va uni bozor qonuniyatlari bilan boshqarish fanga doir ko'pgina masalalarni keyingi ikki yil ichida zamonaviy ko'rinishda rivojlanishiga sabab bo'ldi.

Hozirgi kunda respublikamiz iqtisodiyotida barcha tarmoqlar singari tashqi iqtisodiy faoliyat sohasida ham jahon iqtisodiyotining globallashuvi hamda integratsiyalashuvi jarayonlaridan kelib chiqqan holda innovatsion yondashuv orqali uni tartibga solishning iqtisodiy va ma'muriy usullaridan samarali foydalanish orqali xalqaro biznes, shuningdek tashqi savdo siyosatini yuritishda kundan-kunga yangicha yondashuvlar, usullar, tartibotlar vujudga kelmoqda.

Tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish jarayonlarini optimallashtirish orqali tovarlar va xizmatlar savdosidan yuqori samara olish, shuningdek, real va moliyaviy kapital harakatini erkinlashtirish hamda preferensial

rejim samaradorligini oshirish orqali erkin savdo hududlarini kengaytirish masalasi, jahon savdo tashkilotining bu borada olib borayotgan faoliyati natijalari fanning dolzarbligini yanada oshiradi.

Davlatimiz rahbari ta'kidlaganlaridek, bugungi kunda amalga oshirilayotgan har bir chora-tadbir singari tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish borasidagi sa'y-harakatlar respublikamiz iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlashi bilan bir qatorda xalqimizning turmush farovonligini oshirish uchun xizmat qilmog'i kerak.

Shunday ekan, jahon iqtisodiy integratsiyalashuvi jarayonlarida ishlab chiqarish omillarining xalqaro harakati, xalqaro moliya bozorlarida faol ishtirok etish bilan bir qatorda xorijiy sarmoyalarni jalb etish, tashqi savdoda eksport mahsulotlari diversifikatsiyasi, turlarini ko'paytirish bilan birga davlatimizning mutloq va nisbiy afzalliklaridan kelib chiqqan holda tovarlar va xizmatlar importida optimallashtirish zarurati yuzaga kelmoqda.

Respublikamizda amalga oshirilayotgan savdoni erkinlashtirish sari harakatlar tadbirkorlikni har tomonlama qo'llab-quvvatlashni kengaytirish, jumladan, mahalliy ishlab chiqaruvchilarning xalqaro bozordagi manfaatlarini himoyalash bilan birga tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish borasida mavjud muammolarni o'rganish, ularga ilmiy asoslangan, har tomonlama foydali echimlar topish vazifasini keltirib chiqaradi.

1-bob. TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT: MAZMUN VA MOHIYATI

Tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solishda avvalambor tashqi iqtisodiy faoliyat tushunchasini izohlab beramiz sababi, o'quvchi bu borada bilim tajribasi va ko'nikmasi bor bo'lishi bilan bir qatorda ilk bor tashqi iqtisodiy faoliyatga qiziqish bilan uni davlat tomonidan tartibga solish haqida o'rganishni boshlagan bo'lishi mumkin. O'zbekiston Respublikasi tashqi iqtisodiy faoliyat to'g'risidagi qonunida tashqi iqtisodiy faoliyatga quyidagicha ta'rif berilgan: **tashqi iqtisodiy faoliyat deganda O'zbekiston Respublikasi yuridik va jismoniy shaxslarining xorijiy davlatlarning yuridik va jismoniy shaxslari, shuningdek xalqaro tashkilotlar bilan o'zaro foydali iqtisodiy aloqalarni o'rnatish va rivojlantirishga qaratilgan faoliyati tushuniladi.**

O'zbekiston Respublikasida ro'yxatga olingan yuridik shaxslar, shuningdek, O'zbekiston Respublikasining hududida doimiy yashash joyiga ega bo'lgan va yakka tartibdagi tadbirkor sifatida ro'yxatga olingan jismoniy shaxslar tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanishga haqlidir. O'zbekiston Respublikasining davlat organlari, agar qonun hujjatlarida boshqacha qoida belgilanmagan bo'lsa, tashqi iqtisodiy faoliyatni amalga oshirishlari mumkin.

Tashqi iqtisodiy faoliyatning asosiy yo'nalishlari quyidagilardir:

- xalqaro iqtisodiy va moliyaviy hamkorlik;
- tashqi savdo faoliyati;
- chet el investitsiyalarini jalb qilish;
- O'zbekiston Respublikasidan tashqaridagi investitsiya faoliyati.

Xalqaro iqtisodiy va moliyaviy hamkorlik ishlab chiqarish, moliya, bank va sug'urta faoliyati, ta'lim va kadrlarni tayyorlash, turizm, sog'liqni saqlash, ilmiy-texnikaviy, madaniy, ekologiya, gumanitar va boshqa sohalarda qonun hujjatlarida belgilangan tartibda O'zbekiston Respublikasi tashqi iqtisodiy faoliyat subyektlarining xorijiy davlatlarning yuridik va jismoniy shaxslari, shuningdek xalqaro tashkilotlar bilan o'zaro foydali aloqalarni o'rnatishi va kengaytirishga qaratilgan tashqi iqtisodiy faoliyatni amalga oshirishdir.

Tashqi savdo faoliyati xalqaro tovarlar, ishlar (xizmatlar) savdosi sohasidagi tadbirkorlik faoliyatidir. Tashqi savdo faoliyati tovarlarni, ishlarni (xizmatlarni) eksport va import qilish yo‘li bilan amalga oshiriladi. Tovarlarining O‘zbekiston Respublikasi bojxona hududidan ularni qayta olib kirish to‘g‘risidagi majburiyatni olmasdan olib chiqib ketilishi, agar qonun hujjatlarida boshqacha qoida belgilanmagan bo‘lsa, tovarlar eksportidir. Tovarlarining O‘zbekiston Respublikasi bojxona hududiga ularni qayta olib chiqib ketish to‘g‘risidagi majburiyatni olmasdan olib kirilishi tovarlar importidir.

O‘zbekiston Respublikasining yuridik yoki jismoniy shaxsi tomonidan xorijiy davlatning yuridik yoki jismoniy shaxsi uchun ishlar bajarish (xizmatlar ko‘rsatish), ularning bajarilish (ko‘rsatilish) joyidan qat’i nazar, ishlar (xizmatlar) eksportidir. Xorijiy davlatning yuridik yoki jismoniy shaxsi tomonidan O‘zbekiston Respublikasining yuridik yoki jismoniy shaxsi uchun ishlar bajarish (xizmatlar ko‘rsatish), ularning bajarilish (ko‘rsatilish) joyidan qat’i nazar, ishlar (xizmatlar) importidir. Tashqi iqtisodiy faoliyatning asosiy prinsiplari quyidagilardan iborat:

tashqi iqtisodiy faoliyat subyektlarining erkinligi va iqtisodiy mustaqilligi;

tashqi iqtisodiy faoliyat subyektlarining tengligi;

savdo-iqtisodiy munosabatlarni amalga oshirishda kamsitishlarga yo‘l qo‘yilmasligi;

tashqi iqtisodiy faoliyatni amalga oshirishdan o‘zaro manfaatdorlik;

tashqi iqtisodiy faoliyat subyektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlari davlat tomonidan himoya qilinishi.

Chet ellik investorlar tomonidan tadbirkorlik faoliyati obyektlariga hamda qonun hujjatlarida taqiqlanmagan faoliyatning boshqa turlariga kiritilayotgan moddiy va nomoddiy ne‘matlarning barcha turlari hamda ularga bo‘lgan huquqlar, shu jumladan intellektual mulkka bo‘lgan huquqlar, shuningdek chet el investitsiyalaridan olinadigan har qanday daromad O‘zbekiston Respublikasi hududidagi **chet el investitsiyalari deb e’tirof etiladi**. O‘zbekiston Respublikasi hududida chet el investitsiyalarini amalga oshirish shakllari va tartibi qonun hujjatlari bilan belgilanadi.

O‘zbekiston Respublikasidan tashqaridagi tadbirkorlik va boshqa faoliyat obyektlariga moddiy va nomoddiy ne‘matlarni hamda ularga bo‘lgan huquqlarni qo‘yish bilan bog‘liq tashqi iqtisodiy faoliyat subyektlari harakatlarining yig‘indisi **O‘zbekiston Respublikasidan tashqaridagi investitsiya faoliyati** deb e‘tirof etiladi. O‘zbekiston Respublikasidan tashqaridagi investitsiya faoliyati qonun hujjatlarida belgilangan tartibda quyidagi yo‘llar bilan amalga oshirilishi mumkin:

- yuridik shaxslar tashkil etish yoki ustav fondlarida (kapitallarida) ulushbay asosda, shu jumladan mol-mulk va aksiyalar sotib olish yo‘li bilan qatnashish;
- O‘zbekiston Respublikasidan tashqarida vakolatxonalar, filiallar va boshqa alohida bo‘linmalar ta‘sis etish;
- qimmatli qog‘ozlarni, shu jumladan xorijiy davlatlarning rezidentlari tomonidan tasdiqlangan qarz majburiyatlarini sotib olish;
- konsessiyalarni, shu jumladan tabiiy resurslarni qidirish, izlab topish, qazib olish yoxud ulardan foydalanishga mo‘ljallangan konsessiyalarni qo‘lga kiritish;
- mulk huquqini, shuningdek, erga hamda boshqa tabiiy resurslarga egalik qilish va ulardan foydalanish huquqini qo‘lga kiritish. O‘zbekiston Respublikasidan tashqaridagi investitsiya faoliyati xorijiy davlatning qonun hujjatlarida va O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarida nazarda tutilgan boshqa shakllarda ham amalga oshirilishi mumkin.

Tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solishda tashqi iqtisodiy faoliyatni amalga oshirayotgan O‘zbekiston Respublikasining yuridik va jismoniy shaxslari tashqi iqtisodiy faoliyat subyektlari hisoblanadilar. Oldi-sotdi yoki ayirboshlash obyekti bo‘lgan tovarlar, ishlar (xizmatlar), har qanday mol-mulkka, shu jumladan, qimmatli qog‘ozlar, valyuta qimmatliklariga, elektr, issiqlik energiyasi va boshqa turdagi energiyaga, transport vositalariga, intellektual mulk obyektlariga nisbatan, tashqi iqtisodiy faoliyatda foydalanilishi qonun hujjatlari bilan taqiqlanganlarini istisno etganda, tashqi iqtisodiy faoliyat amalga oshirilishi mumkin va bular tashqi iqtisodiy faoliyat obyektlari hisoblanadilar.

2. TASHQI SAVDO SHARTNOMALARINI MONITORINGI VA UNI TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHDAGI O‘RNI

Tashqi savdo shartnomalarida quyidagi asosiy bo‘limlar va ma’lumotlar bo‘lishi kerak:

Muqaddima. SHartnomaning kirish qismida shartnomaning tartib raqami, shartnoma tuzilgan joy va sana, yuridik shaxslarning to‘liq nomi, shartnomani tuzgan shaxslarning lavozimi, familiyasi va ismi. Agar shaxs shartnomani ishonchnoma asosida tuzsa, bu shartnomaning muqaddimasida ko‘rsatiladi.

SHartnomaning mavzusi. Ushbu bo‘limda tovarlar, ishlar va xizmatlarning nomi, shuningdek bitishuv turi ko‘rsatiladi. Tovarning nomi bilan birgalikda uning tavsifi hamda miqdori va sifati bo‘yicha assortimenti ko‘rsatiladi. Tovarning miqdori qabul qilingan o‘lchovlarning metrik tizimida xalqaro birliklarda ifodalanadi. O‘zbekiston Respublikasida qabul qilingan o‘lchov va og‘irliklar tizimi miqdorlarini belgilash tartibiga muvofiq o‘lchov birligini aniqlash mumkin. Tovarning sifat tavsifi tovardan foydalanish uchun uning yaroqliligini aks ettiruvchi xossalar jamini belgilaydi. SHuningdek, TIF TN bo‘yicha tovarning kodiga havola ham zarur.

Quyidagilar tovarning sifatini belgilashning asosiy usullari hisoblanadi:
standart bo‘yicha: umumiy qabul qilingan xalqaro standartlar, O‘zbekiston Respublikasida amal qiluvchi GOSTlar;
spetsifikatsiya bo‘yicha: texnik parametrlarni ko‘rsatish;
asosiy moddalar mavjudligi bo‘yicha: ko‘rsatkich-minimum, aralashmalar bo‘yicha — ko‘rsatkich-maksimum beriladi;
tovarning xususiyati bo‘yicha: tip, model, marka, nav, tur.

Mashinalar, asbob-uskunalar va texnologik liniyalarni yetkazib berish uchun shartnomada ularning yangiligi yoki ulardan foydalanganligi holati ko‘rsatiladi (foydalanilganlari uchun — eskirish foizi yoki foydalanish muddati).

Yetkazib berishning bazis shartlari. Tovarni yetkazib berish bo‘yicha sotuvchi va xaridorning quyidagi asosiy majburiyatlari aniqlanadi («Inkoterm» xalqaro qoidalari bo‘yicha):

tovarni yetkazib berish bo'yicha shartnomani tuzuvchi tomonlarning majburiyatlari va xarajatlarni taqsimlash;

tovarni xaridorga berish tartibi va joyi;

tovarni olib kirish-olib chiqish bo'yicha rasmiyatchiliklarni bajarish;

tovarni sug'urtalash;

tovarning tasodifiy yo'qolishi yoki shikastlanishi tavakkalchiligining sotuvchidan xaridorga o'tishi.

«Inkoterms»dan foydalanilganda yetkazib berish joyi (temir yo'l stansiyasi, port, aeroport va boshqalarning nomi) ko'rsatilishi kerak (qisqartirilgan so'zlarning bosh harflari bilan birgalikda).

Tovarni yetkazib berish, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish muddati. Shartnomada tovarni yetkazib berish, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish muddati yoki sanasi ko'rsatiladi. Tovarni yetkazib berish, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish muddati vaqtinchalik davrni anglatadi, bu davr mobaynida tovar (yoki uning turkumi) sotuvchi tomonidan ko'rsatilgan joyga yetkazib berilishi, ko'rsatilgan joyda ishlar va xizmatlar bajarilishi kerak. Tovarni yetkazib berish, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish sanasi deyilganda sotuvchi tomonidan shartnomalarda ko'rsatilgan tovarni yetkazib berish, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish shartlariga muvofiq o'z majburiyatlarining bajarilishi tushuniladi.

Shartnomaning narxi va umumiy summasi. Tovarning narxini belgilashda shartnomada tovarning o'lchov birligi, tovar birligi narxi va shartnomaning umumiy summasi ko'rsatiladi. Tovarning o'lchov birligi TIF TNdagi o'lchov birligiga muvofiq belgilanadi. Shartnomaning umumiy summasi sotilayotgan tovar, ishlar va xizmatlarning qiymatini anglatadi. Ishlarni bajarishga va xizmatlar ko'rsatishga shartnomani tuzish paytida shartnoma summasini belgilash imkoni bo'lmagan o'ziga xos shartnomalar tuzilgan taqdirda shartnomaning umumiy summasi ko'rsatilmaydi. Yetkazib beruvchilar tomonidan montaj va (yoki) ishga tushirish-sozlash ishlari amalga oshirilishini, ular tomonidan xodimlarni o'qitish xizmatlari va boshqa xizmatlar ko'rsatilishini, royalti to'lanishini nazarda tutuvchi asbob-uskunalar, qurilmalar, mexanizmlar, butlovchi buyumlar va ehtiyot qismlar xarid qilishga

(sotishga) tashqi savdo shartnomalari bo'yicha shartnomalarda (spetsifikatsiyalarda) bajariladigan ishlar, ko'rsatiladigan xizmatlar va royalti summasi alohida ko'rsatiladi.

To'lov shartlari. Shartnomadagi to'lov shartlarida valyuta, to'lov shakli va muddati belgilanadi. Agar to'lov valyutasi shartnoma valyutasidan farq qilsa, u holda valyutani qayta hisoblab chiqish kursi va ushbu kursni aniqlash manbai ko'rsatiladi. Tashqi savdo shartnomalarida to'lov valyutasi xorijiy valyutada ko'rsatiladi (qonun hujjatlarida belgilangan hollar bundan mustasno).

Tovarning kelib chiqishi, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish joyi. Shartnomada yetkazib berilayotgan tovar kelib chiqqan mamlakat va ishlab chiqaruvchi, shuningdek ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish joyi (mamlakati) ko'rsatiladi.

Tomonlarning javobgarligi. Qabul qilingan majburiyatlarning tomonlar tomonidan bajarilishini ta'minlovchi shartlar sifatida shartnomada, qoidaga ko'ra, shartnoma majburiyatlari bajarilmaganligi yoki zarur darajada bajarilmaganligi uchun tomonlar to'laydigan penya va/yoki jarima shaklidagi jazo nazarda tutiladi. Aybdor tomonga zarar ko'rgan tomonning talabiga ko'ra unga neustoyka to'lash majburiyati yuklanadi.

Tomonlarning rekvizitlari. Shartnoma matni tomonlarning rekvizitlarini ko'rsatish bilan tugallanadi. Pochta rekvizitlari, manzil, bank rekvizitlari va yuklab jo'natish rekvizitlari ko'rsatiladi. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning imzolari shartnomada muhr bilan tasdiqlanadi.

Barter shartnomalarida import tovarlarni jadal yetkazib berishni yoki muqobil bank kafolatlari taqdim etishni nazarda tutuvchi shartlar majburiy tartibda hisobga olinadi. Tashqi savdo shartnomaining matni davlat tilida yoki rus tilida bayon qilinishi kerak. Agar shartnoma matni boshqa tilda tuzilgan bo'lsa, shartnoma davlat tiliga yoki rus tiliga tarjima qilinishi va belgilangan tartibda tasdiqlanishi kerak. SHartnoma shartlariga kiritiladigan o'zgartirish va qo'shimchalar to'g'risidagi ma'lumotlar qo'shimcha bitim bilan qayd etilishi kerak hamda shartnomalar bilan bo'lgani singari tartibda tizimga kiritiladi.

Bojxona rasmiylashtiruvi maqsadlari uchun invoyslarda quyidagi asosiy ma'lumotlar bo'lishi kerak:

eksport qiluvchining (import qiluvchining) nomi va uning rekvizitlari;

invoys summasi;

eksport qiluvchining identifikatsiya raqami (STIR);

tovarlar (ishlar, xizmatlar) nomi;

tovarlar (ishlar, xizmatlar)ning o'lchov birligi;

tovarlar (ishlar, xizmatlar) miqdori;

tovarlar (ishlar, xizmatlar) narxi;

tovarlar (ishlar, xizmatlar)ni yetkazib berish qiymati;

INKOTERMS bo'yicha yetkazib berish shartlari;

tashish turi.

Invoyslar eksport qiluvchining (mavjud bo'lganda) imzosi va muhri bilan tasdiqlanishi kerak. Ushbu bo'lim talablariga rioya etilishi uchun mas'uliyat xo'jalik yurituvchi subyektlarga, shuningdek shartnoma shartlarining amaldagi qonun hujjatlariga muvofiqligi yuzasidan yuridik xulosa bergan shaxsga yuklanadi.

3. TASHQI SAVDO OPERATSIYALARI USTIDAN MONITORING OLIB BORISH TARTIBI

Tashqi savdo operatsiyalari ustidan monitoring olib borish tizimi xo‘jalik yurituvchi subyektlar tomonidan tuziladigan tashqi savdo shartnomalari bajarilishi ustidan zarur nazoratni ta‘minlash hamda xo‘jalik yurituvchi subyektlar, bojxona va soliq organlari, Markaziy bank va tijorat banklari o‘rtasida ushbu Nizomga 1-ilovaga muvofiq sxema bo‘yicha Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimi (keyingi o‘rinlarda TSOYAEAT deb ataladi) orqali axborot ayirboshlash maqsadida joriy etiladi. Bunda Yagona g‘azna hisobvarag‘i bilan qamrab olingan byudjet tashkilotlari va byudjet mablag‘lari oluvchilarning tashqi savdo shartnomalari bo‘yicha to‘lovlarning amalga oshirilishi bo‘yicha tegishli ma‘lumot TSOYAEATga g‘aznachilik bo‘linmalari tomonidan kiritiladi.

TSOYAEAT real vaqt rejimida ishlaydi. Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning tashqi savdo operatsiyalari monitoringini olib borish maqsadida tijorat banklari: avans to‘lovlar (oldindan haq to‘lash) amalga oshirilishida yoki import shartnomalar bo‘yicha akkreditiv ochishda; oldindan to‘langan haq (avans to‘lovi) tushganligi, akkreditiv ochilganligi, eksport shartnomaini sug‘urtalash bo‘yicha bank kafolati va polis berilganligi to‘g‘risidagi belgilangan tartibda berilgan ma‘lumotnomalarni TSOYAEATda rasmiylashtirishda TSOYAEATdagi ma‘lumotlarni (shu jumladan qonun hujjatlariga muvofiq tegishli vazirlik va idoralarning xulosasi mavjudligini) solishtiradilar. Bunda ma‘lumotnoma faqat O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Tashqi savdo faoliyatini yanada erkinlashtirish va tadbirkorlik subyektlarini qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida» 2017 yil 3 noyabrdagi PQ-3351-son qaroriga ilovada ko‘rsatilgan yangi uzilgan meva-sabzavot mahsulotlari va xom ashyo tovarlarini eksport qilishda (keyingi o‘rinlarda xom ashyo tovarlari deb ataladi) va invoys asosida eksport qilishda rasmiylashtiriladi.

SHartnoma bilan xo‘jalik yurituvchi subyektlar tomonidan TSOYAEATga kiritilgan ma‘lumotlar o‘rtasida farqlar mavjud bo‘lmagan taqdirda banklar qonun hujjatlarida

belgilangan tartibda ushbu shartnoma bo'yicha bank operatsiyalarini amalga oshiradilar.

Byudjet tashkilotlari va byudjet mablag'lari oluvchilarning tashqi savdo amaliyotlari monitoringini amalga oshirish maqsadida g'aznachilik bo'linmalari to'lovlarni amalga oshirishda yoki akkreditiv ochishda TSOYAEATdagi ma'lumotlarni shartnoma shartlari bilan solishtirishni amalga oshiradilar.

Byudjet tashkilotlari va byudjet mablag'lari oluvchilar tomonidan TSOYAEATga kiritilgan ma'lumotlar o'rtasida farqlar mavjud bo'lmagan taqdirda g'aznachilik bo'linmalari qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ushbu shartnoma bo'yicha operatsiyalarni amalga oshiradilar.

O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi hududiy boshqarmalarining bojxona postlari xo'jalik yurituvchi subyekt tomonidan TSOYAEATga kiritilgan shartnoma ma'lumotlarini bojxona yuk deklaratsiyasi ma'lumotlari bilan solishtiradilar hamda farqlar mavjud bo'lmaganda qonun hujjatlarida belgilangan tartibda bojxona yuk deklaratsiyasini rasmiylashtiradilar.

Bunda eksportga bojxona rasmiylashtiruvi, invoys asosida eksport qilinadigan xom ashyo tovarlari va tovarlardan tashqari, TSOYAEAgga hisob-kitoblar to'g'risidagi ma'lumotnomalarsiz amalga oshiriladi.

Quyidagilarga:

- ular bo'yicha to'lov import qiluvchining o'z mablag'lari hisobiga amalga oshirilgan bir xo'jalik yurituvchi subyektning ikki va undan ortiq import shartnomalari doirasida o'zaro hisob-kitoblarni amalga oshirishga;

- bir xo'jalik yurituvchining ikki va undan ortiq eksport shartnomalari doirasida o'zaro hisob-kitoblarni amalga oshirishga yo'l qo'yiladi.

Tashqi savdo shartnomai bo'yicha o'zaro hisob-kitoblar xo'jalik yurituvchi subyekt tomonidan faqat, agar qonun hujjatlarida o'zgacha hol nazarda tutilmagan bo'lsa, shartnomada va TSOYAEATda ko'rsatilgan uning O'zbekiston Respublikasi tijorat bankidagi hisob raqami orqali amalga oshirilishi mumkin.

Eksport qiluvchilar to'liq to'lov ularning O'zbekiston Respublikasi banklaridagi hisob raqamlariga tushgandan va ushbu axborot TSOYAEATga

kiritilgandan so'ng eksport shartnomalarini rasmiylashtirmasdan Internet tarmog'idagi onlayn do'konlar orqali tovarlar, ishlar va xizmatlar eksportini amalga oshirish huquqiga egadirlar, qonun hujjatlarida nazarda tutilgan holatlar bundan mustasno.

Eksport qiluvchilar tovarlar (xom ashyo tovarlari bundan mustasno), ishlar va xizmatlar) eksportini to'liq to'lov ularning O'zbekiston Respublikasi tijorat banklaridagi hisob raqamiga tushgandan va ushbu axborot TSOYAEAgagi kiritilgandan keyin eksport shartnomasiz invoys asosida amalga oshirish huquqiga ega bo'ladilar.

Bunda yangi uzilgan meva-sabzavot mahsulotlari, uzum, poliz mahsulotlari, dukkakliklar, shuningdek, quritilgan sabzavotlar va mevalarni eksport qilish eksport bojxona deklaratsiyasi rasmiylashtirilgan kunda O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining kursi bo'yicha 20 ming AQSH dollariga teng bo'lgan miqdordan ortiq bo'lmagan summaga amalga oshiriladi.

Eksport qiluvchilar tovarlar, ishlar (xizmatlar) eksportini, Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadigan ro'yxat bo'yicha ayrim tovarlardan tashqari, Internet tarmog'ining elektron savdo maydonchalari vositasida eksport shartnomai tuzmasdan va tovarlar, ishlar (xizmatlar) eksporti uchun bank vositachilik haqi olinmasdan amalga oshirish huquqiga egadirlar.

Tovarlarni respublikaga olib kirish va «erkin muomala uchun chiqarish» rejimiga rasmiylashtirish, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish yoki import shartnomalari bo'yicha ular uchun to'langan pul mablag'larini qaytarish muddati:

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlariga muvofiq amalga oshiriladigan loyihalar doirasida tuzilgan shartnomalar bo'yicha yoki shartnomalar Mahsulot taqsimoti to'g'risidagi bitimlarni amalga oshirish doirasida Boshqaruvchi qo'mita tomonidan tasdiqlangan taqdirda — import shartnomalarida belgilangan muddatlardan; boshqa import shartnomalari bo'yicha — to'lov amalga oshirilgan kundan boshlab 180 kalendar kundan ortiq bo'lmasligi kerak.

Eksport operatsiyalari bo'yicha tushum tushishi yoki tovarlarni qayta olib kirish muddati:

- muassislar – O'zbekiston Respublikasi rezidentlari tomonidan chet eldagi tashkilotlarga (savdo uylari, savdo vakolatxonalar, shu'ba korxonalar, firma do'konlar, dilerlik shoxobchalari va konsignatsiya omborlari), shuningdek – O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi a'zolari – xo'jalik yurituvchi subyektlar tomonidan Palataning savdo-investitsiya uylari nomiga olib chiqilayotgan tovarlar amalda eksport qilingan kundan boshlab 180 kundan;

- qolgan eksport qiluvchilar uchun tovarlar, ishlar va xizmatlar amalda eksport qilingan kundan boshlab 120 kundan oshib ketmasligi kerak.

Bunda engib bo'lmaydigan kuch (fors-major) ta'siri yuzaga kelgan holatda xorijiy valyutadagi tushumning tushishi muddati ushbu ta'sir yuz bergan davlatning vakolatli organi tomonidan tasdiqlangan, engib bo'lmaydigan kuchning amal qilishi davriga uzaytiriladi.

Eksport shartnomalari bo'yicha to'lovlar vakil banklar orqali amalga oshirilgan va vakil bankning bank vositachilik haqi eksport qiluvchining hisob raqamiga tushuvchi mablag'lar hisobiga to'lanadigan hollarda, u debitorlik qarz sifatida hisobga olinmasligi, balki eksport qiluvchi balansining xarajat qismida hisobga olinishi kerak.

Shuningdek, avans to'lovlar bo'yicha mablag'lar qaytarib berilganda yoki vakil bankning bank vositachilik haqi import qiluvchining mablag'lari hisobiga to'langanda import shartnomalari bo'yicha tovarlar to'liq yetkazib berilmagan hollarda, u debitorlik qarz sifatida hisobga olinmasligi, balki import qiluvchi balansining xarajat qismida hisobga olinishi kerak.

Xizmatlar eksportini amalga oshiruvchi va import qiluvchining mamlakatida ko'rsatilgan xizmatlar uchun olingan daromadlardan (foydadan) qonun hujjatlarida belgilangan tartibda soliqlar to'lagan eksport qiluvchilar o'zining tijorat bankiga ushbu soliqlar chet elda to'langanligi to'g'risidagi tasdiqnomani taqdim etadilar. Bunda qonun hujjatlarida belgilangan tartibda to'langan summa shartnoma bo'yicha debitorlik qarz sifatida hisobga olinmaydi.

Ushbu soliqlar asossiz to'langanligi, ularning kamaytirilganligi yoki qaytarilganligi holatlari aniqlangan taqdirda shartnoma bo'yicha debitorlik qarz tiklanishi kerak.

Chet eldan xorijiy valyutadagi tushum tushishi kechiktirilishiga yo'l qo'ygan eksport qiluvchilar, shuningdek, «erkin muomala uchun chiqarish» rejimida tovarlarni respublikaga olib kirish va rasmiylashtirishni, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatishni 30 bank kundan ortiq ta'minlamagan import qiluvchilar (kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari uchun — 60 bank kuni) belgilangan muddatlar tamom bo'lgandan keyin:

- belgilangan muddatlardan 180 kungacha kechikkanda — tushmagan valyuta mablag'lari yoki «erkin muomala uchun chiqarish» rejimida rasmiylashtirilmagan tovarlar (bajarilmagan ishlar, ko'rsatilmagan xizmatlar) summasining 10 foiziga teng miqdorda;

- belgilangan muddatlardan 180 kundan 365 kungacha kechikkanda — tushmagan valyuta mablag'lari yoki «erkin muomala uchun chiqarish» rejimida rasmiylashtirilmagan tovarlar (bajarilmagan ishlar, ko'rsatilmagan xizmatlar) summasining 20 foiziga teng miqdorda qo'shimcha;

- belgilangan muddatlardan 365 kundan ortiq kechikkanda — tushmagan valyuta mablag'lari yoki «erkin muomala uchun chiqarish» rejimida rasmiylashtirilmagan tovarlar (bajarilmagan ishlar, ko'rsatilmagan xizmatlar) summasining 70 foiziga teng miqdorda respublika byudjeti daromadiga qo'shimcha jarima to'laydilar.

Belgilangan jarima sanksiyalari qo'llanilgan taqdirda, tashqi savdo operatsiyalari bo'yicha muddati o'tkazib yuborilgan debitor qarzdorlik undirilishi muddatlaridan qat'i nazar, ayni bir qarzdorlik predmeti va tovarlar (ishlar, xizmatlar)ning amaldagi eksporti hajmi bo'yicha eksport qiluvchiga takroriy sanksiyalar qo'llanilmaydi.

Eksport shartnomaining sug'urta polisi bo'yicha sug'urta qoplamasi summasi (milliy va (yoki) xorijiy valyutalarda) eksport qiluvchining hisob raqamiga tushganda, ushbu eksport shartnomai bo'yicha debitor qarzdorlik summasi moliyaviy

sanksiyalarni qo'llash maqsadlari uchun tushgan sug'urta qoplamasi summasiga kamaytiriladi.

Xo'jalik yurituvchi subyektlar, tijorat banklari, byudjet tashkilotlari, byudjet mablag'lari oluvchilar, g'aznachilik bo'linmalari va davlat bojxona xizmati organlari tegishli axborot TSOYAEATga o'z vaqtida va to'g'ri kiritilishi uchun javob beradilar.

Davlat bojxona xizmati organlari:

- tovarlarning miqdori va sifati bo'yicha amaldagi tavsiflar va assortiment TSOYAEATda ko'rsatilgan ma'lumotlarga muvofiqligi ustidan nazorat qiladilar:

- tovarlarning kelib tushishi yoki yuklab jo'natilishi to'g'risidagi ma'lumotlarning TSOYAEATga o'z vaqtida va to'g'ri kiritilishi uchun javob beradilar, ilovalar bilan birgalikda bojxona yuk deklaratsiyalari asosida ma'lumotlarning statistika elektron bazasini tuzadilar, tovarlarni olib kirish va olib chiqish bo'yicha ma'lumotlarni hamda ular bo'yicha amalga oshirilgan bojxona to'lovlarini tahlil etadilar, shuningdek ma'lumotlarning elektron bazasi TSOYAEATga o'z vaqtida qo'shilishini ta'minlaydilar;

- kontrabanda operatsiyalari amalga oshirilishi yo'llari va mexanizmlarini aniqlash, tovarlar va boshqa moddiy boyliklarning O'zbekiston Respublikasi hududiga noqonuniy olib kirilishi hollariga barham berish, tashqi iqtisodiy faoliyat sohasidagi boshqa jinoyatlarni ochish bo'yicha tezkor-tahliliy va qidiruv chora-tadbirlari o'tkazilishini ta'minlaydilar.

O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi va Tashqi savdo vazirligi O'zbekiston Respublikasiga import qilinadigan tovarlarga narx belgilanishi tendensiyasi ustidan doimiy monitoring olib boradilar. Monitoring natijalari bo'yicha TSOYAEAT ma'lumotlari, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasining rasmiy saytida elektron shaklda joylashtiriladigan muqobil manbalardan olingan ma'lumotlar asosida import qilinadigan tovarlarga narx ma'lumotlari byulleteni tuziladi.

Import tovarlarning narxlari to'g'risidagi ma'lumotlarning muqobil manbalari sifatida ishlab chiqaruvchi korxonalar yoki yetkazib beruvchilarning rasmiy e'lon

qilinadigan ma'lumotnomalari, byulletenlari, birja kotirovkalari, prays-varaqlardan, ular uyushmalari yoki birlashmalarining yig'ma narx ma'lumotnomalaridan, tovarlarni ishlab chiqaruvchi xorijiy kompaniyalar vakolatxonalarining, ularning rasmiy ro'yxatdan o'tkazilgan dilerlari yoki distribyutorlarining ma'lumotlaridan, shuningdek narxlar kon'yunkturasini xolis shakllantiradigan umumiy foydalaniladigan narx to'g'risidagi ma'lumotlarning boshqa ishonchli manbalaridan foydalanish mumkin.

Byulleten tashqi iqtisodiy faoliyat subyektlarining import qilinadigan tovarlarga narx hosil bo'lishida shakllanayotgan tendensiyalardan xabardorligini oshirish, shuningdek ularni bojxonada rasmiylashtirish tartib-qoidalarini samaraliroq va xolisona amalga oshirish uchun xizmat qiladi.

Byulleten ma'lumotlari O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Xususiylashtirilgan korxonalariga ko'maklashish va raqobatni rivojlantirish davlat qo'mitasi hamda Davlat soliq qo'mitasi bilan kelishilishi kerak.

O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi o'zining barcha hududiy bo'limlari va bojxona postlarini bosma nusxalar bilan, TSOYAEATga ulangan taqdirda esa – shuningdek byulletenning elektron versiyalari bilan muntazam ta'minlaydi.

Tovarlar (ishlar, xizmatlar) eksportidan tushum qonun hujjatlarida belgilangan muddatlarda tushmaganligi yoki to'liq tushmaganligi yoxud import bo'yicha tovarlar to'liq tushmaganligi (ishlar va xizmatlar bajarilmaganligi) (avans to'lovi qaytarilganligi) holatlari to'g'risidagi axborot TSOYAEATda shakllantiriladi. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi tegishli chora-tadbirlar ko'rish uchun TSOYAEAT ma'lumotlaridan foydalanadi.

Davlat bojxona xizmati organlari quyidagi holatlar:

- olib kirilayotgan tovarlar bojxona rasmiylashtiriluvidan o'tkazilishida tovar bojxona qiymatining eksport qiluvchi mamlakatida qayd etilgan tovar qiymatiga nisbatan asossiz oshirilishi maqsadida ishonchsiz ma'lumotlar mavjud bo'lgan hujjatlar bojxona organlariga taqdim etilishi;

- shartnomalar bo'yicha kontragentlar hisoblanmagan yetkazib beruvchilardan tovarlarning tushishi;

- tovarlar eksporti oldindan haq to'lanmasdan, akkreditiv ochilmasdan, xaridorning banki kafolati olinmasdan yoki siyosiy va tijorat tavakkalchiliklaridan eksport shartnomalarini sug'urta qilish polisi rasmiylashtirilmasdan amalga oshirilishi;

- eksport-import operatsiyalarini amalga oshirishda qonun hujjatlari buzilishining boshqa hollari aniqlangan taqdirda tergovga qadar tekshiruv va surishtiruv olib boradilar va qonun hujjatlarida belgilangan tegishli chora-tadbirlarni ko'radilar.

Hududiy bojxona boshqarmalari har oyda hisobot oyidan keyingi oyning 10-kunigacha xo'jalik yurituvchi subyekt ro'yxatdan o'tkazilgan joy bo'yicha soliq xizmati hududiy boshqarmalarining valyuta va eksport-import operatsiyalari ustidan nazorat qilish bo'limlari (sho'balari)ga va O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasiga yuqorida ko'rsatib o'tilgan holatlar va ular bo'yicha ko'rilgan choralar haqida axborot taqdim etadilar.

O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi har oyda hisobot oyidan keyingi oyning 15-kunigacha ko'rsatib o'tilgan holatlar va ular bo'yicha ko'rilgan chora-tadbirlar haqidagi yig'ma axborotni O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasiga yuboradi.

Davlat soliq xizmati organlari TSOYAEATdan va davlat bojxona xizmati organlaridan olingan axborotni tahlil qiladi hamda pul mablag'larini chet elga asossiz ravishda o'tkazish alomatlari aniqlangan taqdirda Nazorat organlari faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Respublika kengashining mintaqaviy bo'linmalariga ushbu shartnomani tuzgan xo'jalik yurituvchi subyekt faoliyatini tekshirishni eksport-import operatsiyalarini amalga oshirishning belgilangan tartibini va soliq haqidagi qonunlarga rioya qilinishini tekshirish uchun navbatdagi yil choragi jadvaliga kiritish to'g'risida buyurtmanomalar beradi. Zarurat bo'lganda tekshirish davlat bojxona xizmati organlari bilan birgalikda o'tkaziladi.

Huquqni buzish sodir etilganligi holati tasdiqlangan taqdirda soliq organlari tomonidan qonun hujjatlarida nazarda tutilgan choralar ko'riladi va tekshirish materiallari zarur choralar ko'rish uchun belgilangan tartibda tegishli organlarga beriladi.

Davlat bojxona xizmati organlari, tijorat banklari va TSOYAEATga ulangan boshqa idoralar o'z vakolatlari doirasida tizimdagi mavjud axborotni ruxsat berilmagan foydalanishdan, ma'lumotlarni buzishdan yoki tashqi savdo operatsiyalarini amalga oshirayotgan xo'jalik yurituvchi subyektlarga yoki davlatga zarar etkazishi mumkin bo'lgan boshqa xatti-harakatlardan himoya qilish uchun zarur bo'lgan tashkiliy va texnik chora-tadbirlarni ko'rishlari kerak.

Davlat bojxona xizmati organlari, tijorat banklari va TSOYAEATdagi mavjud ma'lumotlardan foydalanadigan boshqa idoralarning rahbarlari va boshqa xodimlari mazkur ma'lumotlarni oshkor qilish, ulardan shaxsiy maqsadlarda yoki uchinchi shaxslarning manfaatlari yo'lida foydalanish, shuningdek shu jumladan axborotni himoya qilishning belgilangan qoidalarini buzish oqibatida uchinchi shaxslarning ma'lumotlarni olishiga imkoniyat yaratish huquqiga ega bo'lmaydilar.

TSOYAEATdagi mavjud axborotni himoya qilishning belgilangan qoidalari buzilganligi, ulardan tashqi savdo operatsiyalarini amalga oshiruvchi xo'jalik yurituvchi subyektlarga yoki davlatga zarar etkazilishiga olib kelgan shaxsiy maqsadlarda yoki uchinchi shaxslarning manfaatlari yo'lida foydalanganligi uchun idoralarning aybdor rahbarlari yoki boshqa xodimlari qonun hujjatlariga muvofiq javob beradilar.

TSOYAEATni texnik qo'llab-quvvatlash va undan foydalanishni moliyalashtirishni O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi amalga oshiradi.

Idoraning — TSOYAEATdan foydalanuvchining tashabbusi yoki taklifi bilan TSOYAEATni dasturiy ta'minlashga o'zgartirishlar kiritish zarur bo'lgan taqdirda TSOYAEATni dasturiy ta'minlashga o'zgartirishlar kiritishni moliyalashtirish dasturiy ta'minlashga o'zgartirishlar kiritishning tashabbuskori bo'lgan idoraning mablag'lari hisobiga amalga oshiriladi.

4. TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNI TARTIBGA SOLISHDA VALYUTA NAZORATI VA TASHQI SAVDO OPERATSIYALARINING MONITORINGI

O‘zbekiston Respublikasining naqd milliy valyutasi va naqd chet el valyutasi olib kirilishi va olib chiqilishi ustidan nazorat jismoniy shaxslar bojxona chegarasini kesib o‘tayotganda bojxona organlari tomonidan amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasining naqd milliy valyutasi va naqd chet el valyutasi olib kirilayotganda va olib chiqilayotganda jismoniy shaxsni tekshirish valyutani tartibga solish to‘g‘risidagi qonun hujjatlari buzilishining oldini olish, uni aniqlash va unga chek qo‘yish maqsadida amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasi naqd milliy valyutasi va naqd chet el valyutasi olib kirilayotganda va olib chiqilayotganda quyidagilar tekshiriladi:

olib kirilishiga va olib chiqilishiga ruxsat etilgan summalarning cheklangan normalariga rioya etilishi;

olib kirilishiga va olib chiqilishiga ruxsat etilgan summalarning belgilangan cheklangan normalaridan ortiq bo‘lgan O‘zbekiston Respublikasining naqd milliy valyutasi va naqd chet el valyutasi olib kirilayotganda va olib chiqilayotganda O‘zbekiston Respublikasi Markaziy bankining yoki vakolatli banklarning ruxsatnomasi mavjudligi;

jismoniy shaxsda mavjud bo‘lgan summaning bojxona deklaratsiyasida ko‘rsatilgan ma‘lumotlarga muvofiqligi.

O‘zbekiston Respublikasining naqd milliy valyutasini va naqd chet el valyutasini noqonuniy olib kirish va olib chiqish bilan bog‘liq huquqbuzarliklar aniqlangan taqdirda bojxona organlari noqonuniy olib kirilayotgan va olib chiqilayotgan O‘zbekiston Respublikasining naqd milliy valyutasini va naqd chet el valyutasini olib qo‘yadi, surishtiruv o‘tkazadi, ma‘muriy ish yoki jinoyat ishini qo‘zg‘atadi.

Bojxona organlari O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Soliq, valyutaga oid jinoyatlarga va jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish departamentiga O‘zbekiston Respublikasi naqd milliy valyutasi va naqd

chet el valyutasi noqonuniy olib kirilganligi va olib chiqilganligi to'g'risidagi ma'lumotlarni taqdim etadi.

Tashqi savdo operatsiyalari monitoringi O'zbekiston Respublikasi rezidentlari va norezidentlari o'rtasida tuzilgan, tovarlarni bojxona chegarasi orqali olib o'tish bilan bog'liq bo'lgan va qonun hujjatlariga muvofiq O'zbekiston Respublikasi milliy valyutasida yoki chet el valyutasida o'zaro hisob-kitoblar qilishni nazarda tutuvchi kontraktlarning (shartnomalarning, kelishuvlarning) bajarilishini kuzatib borish va tahlil qilish yo'li bilan amalga oshiriladi.

Kontraktlarning (shartnomalarning, kelishuvlarning) bajarilishini monitoring qilish jarayonida Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida mavjud bo'lgan axborot bojxona yuk deklaratsiyasi bilan solishtiriladi, tovarlarning amaldagi miqdori va sifati bo'yicha tavsiflarining hamda assortimentining Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida ko'rsatilgan ma'lumotlarga muvofiqligi nazorat qilinadi, shuningdek kontraktlarning qonun hujjatlari talablariga muvofiqligi tekshiriladi hamda mazkur kontraktlar (shartnomalar, kelishuvlar) yuzasidan muddati o'tkazib yuborilgan debitorlik qarzlari bor-yo'qligi aniqlanadi.

O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi valyuta nazoratini amalga oshiruvchi organlardan biri bo'lib, tashqi savdo operatsiyalari sohasida boshqa vakolatli organlar, shuningdek banklar va o'zga tashkilotlar bilan axborot almashish, shu jumladan Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimi orqali axborot almashish yo'li bilan o'zaro hamkorlik qiladi.

Valyutaga oid qonun hujjatlari buzilishlarining belgilari aniqlangan taqdirda bojxona organlari O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasini quyidagi faktlardan xabardor qiladi:

olib kirilayotgan (olib chiqilayotgan) tovarlarning bojxona rasmiylashtiruvchi bojxona organiga tovarning faktura qiymatini eksport qiluvchi (import qiluvchi) mamlakatda tovarning ma'lum qilingan qiymatiga nisbatan asossiz ravishda oshirish (kamaytirish) maqsadida noto'g'ri ma'lumotlar ko'rsatilgan hujjatlar taqdim etilganligi;

tovarlarning kontraktlar (shartnomalar, kelishuvlar) bo'yicha kontragent bo'lmagan yetkazib beruvchilardan kelib tushganligi;

tovarlarning eksporti oldindan haq to'lanmagan, akkreditiv ochilmagan, sotib oluvchi bankning kafolati olinmagan yoki eksport kontraktlarining (shartnomalarining, kelishuvlarining) siyosiy va tijorat tavakkalchiliklaridan sug'urtalash polislari rasmiylashtirilmagan holda amalga oshirilganligi;

eksport-import operatsiyalari amalga oshirilayotganda qonun hujjatlarini boshqa tarzda buzish hollari.

Taqdim etilgan faktlar soliq organlari tomonidan tasdiqlangan, shuningdek valyutani nazorat qilish sohasida huquqbuzarlik sodir etilganlik faktlari boshqa vakolatli organlar tomonidan taqdim etilgan taqdirda bojxona organlari:

O'zbekiston Respublikasidan eksport qilinayotgan tovarlarning bojxona rasmiylashtiruvini kontraktlar bo'yicha muddati o'tgan debitorlik qarzi uzilguniga qadar rad etishga;

qo'shimcha bojxona to'lovlarini hisoblab chiqarishga va undirishga;

valyuta tushumlari bilan bog'liq materiallarni O'zbekiston Respublikasining vakolatli organlariga berishga;

«Davlat bojxona xizmati to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi qonunida belgilangan huquqlar doirasida boshqa harakatlarni amalga oshirishga haqli.

5. DEKLARATSIYALANISHI LOZIM BO‘LGAN TOVARLAR VA (YOKI) TRANSPORT VOSITALARI

Tovarlar va (yoki) transport vositalari bojxona chegarasi orqali olib o‘tilayotganda, bojxona rejimi o‘zgartirilayotganda, shuningdek bojxona kodeksida belgilangan boshqa hollarda bojxona organlariga deklaratsiyalanishi lozim.

Tovarlarga doir bojxona deklaratsiyasi bojxona deklaratsiyasini qabul qilib olish vakolatiga ega bo‘lgan istalgan bojxona organiga taqdim etilishi mumkin.

Bojxona to‘g‘risidagi qonun hujjatlariga rioya etilishi ustidan nazoratni ta‘minlash maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo‘mitasi tovarlarning va (yoki) transport vositalarining ayrim toifalarini deklaratsiyalash quyidagilarga bog‘liq holda faqat muayyan bojxona organlarida amalga oshirilishi kerakligini belgilaydi:

madaniy boyliklarning, qurol-yarog‘ning, harbiy texnikaning va o‘q-dorilarning, radioaktiv materiallarning bojxona rasmiylashtiruv uchun maxsus asbob-uskunalar va (yoki) maxsus bilimlar qo‘llanilishi zarurligiga;

tovarlarni xalqaro tashish uchun foydalaniladigan transportning turiga (avtomobil, havo, temir yo‘l, daryo, quvur transporti va elektr uzatish liniyalari);

bojxona to‘g‘risidagi qonun hujjatlarining bir necha marta buzilishi hollari qayd etilgan yoki iqtisodiy siyosat choralari belgilangan tovarlarning alohida turlariga;

tarkibida intellektual mulk obyektlari bo‘lgan tovarlarga.

Tovarlarni tashiyotgan transport vositalari tovarlar bilan bir vaqtda deklaratsiyalanadi.

YUksiz transport vositalari va yo‘lovchilarni tashiyotgan transport vositalari bojxona chegarasini kesib o‘tayotganda deklaratsiyalanadi.

Daryo va havo kemalari bojxona hududiga kelish joyidagi daryo portida yoki aeroportda yoxud bojxona hududidan ketish joyidagi daryo portida yoki aeroportda deklaratsiyalanadi.

Deklaratsiyalash tovarlar va (yoki) transport vositalari to‘g‘risidagi, ularning bojxona rejimlari haqidagi to‘g‘ri ma‘lumotlarni hamda bojxona maqsadlari uchun

zarur bo'lgan boshqa ma'lumotlarni belgilangan shaklda (og'zaki, yozma, elektron) ma'lum qilish orqali amalga oshiriladi.

Bojxona nazorati maqsadlari uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar ko'rsatilgan hujjat bojxona deklaratsiyasidir.

Bojxona deklaratsiyasida ko'rsatilishi kerak bo'lgan ma'lumotlarning ro'yxati bojxona to'lovlarini hisoblab chiqarish va undirish, bojxona statistikasini shakllantirish va bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlarini qo'llash maqsadi uchun zarur ma'lumotlar bilangina cheklanadi. Bojxona deklaratsiyasidan bojxona organlari tomonidan amalga oshiriladigan valyuta nazorati maqsadlari uchun hisobga olish hujjati sifatida foydalanilgan taqdirda, bojxona deklaratsiyasida shu maqsad uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar ham ko'rsatilishi kerak.

Bojxona deklaratsiyalarining shakli, ularda ko'rsatiladigan ma'lumotlarning ro'yxati, ularni bojxona organlariga berish tartibi O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan belgilanadi.

Tovarlar va (yoki) transport vositalari deklaratsiyalanayotganida bojxona deklaratsiyalarining quyidagi turlari qo'llaniladi:

transport vositasi uchun deklaratsiya;

bojxona yuk deklaratsiyasi;

yo'lovchi bojxona deklaratsiyasi.

Transport vositasi uchun deklaratsiya transport vositasi, uning yo'nalishi, tashilayotgan tovarlar, ekipaj va yo'lovchilar to'g'risidagi ma'lumotlar ko'rsatilgan, tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasining kelishi yoki ketishi to'g'risidagi hujjatdir. Bojxona organlari tashuvchining O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida nazarda tutilgan hujjatlarini transport vositasi uchun deklaratsiya sifatida qabul qiladi. Transport vositasi uchun deklaratsiya tashuvchi tomonidan taqdim etiladi.

Bojxona yuk deklaratsiyasi deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan bojxona organiga taqdim etiladigan va muayyan bojxona rejimiga joylashtiriladigan tovarlar haqidagi to'g'ri ma'lumotlar ko'rsatilgan hujjatdir. Bojxona yuk deklaratsiyasi elektron shaklda yoki qog'ozda yozma shaklda taqdim etiladi.

Deklaratsiyalash qog‘ozda yozma shaklda amalga oshirilishi mumkin bo‘lgan holatlar, tovarlar va bojxona tartib-taomillari ro‘yxati O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi. Tovarlar qog‘ozda yozma shaklda deklaratsiyalangan taqdirda bunday deklaratsiya uning elektron nusxasi taqdim etilgan holda topshirilishi kerak.

Bojxona yuk deklaratsiyasi dastlabki deklaratsiyalash chog‘ida, shuningdek qisqa, muvaqqat, to‘liq bo‘lmagan yoki davriy bojxona yuk deklaratsiyasi sifatida qo‘llanilishi mumkin.

Yo‘lovchi bojxona deklaratsiyasi notijorat maqsadlar uchun mo‘ljallangan, deklaratsiyalanadigan tovarlarni va transport vositalarini bojxona chegarasi orqali olib o‘tayotgan jismoniy shaxs tomonidan to‘ldiriladigan va bojxona organiga taqdim etiladigan hujjatdir.

Tovarlarni deklaratsiyalash:

a) jismoniy shaxslarning notijorat maqsadlardagi, qiymati va miqdori qonun hujjatlarida belgilangan bojsiz olib kirish normalaridan va aksiz solig‘i solinmaydigan tovarlarni olib kirish normalaridan oshmaydigan tovarlari deklaratsiyalanayotganda — og‘zaki shaklda;

b) yo‘lovchi bojxona deklaratsiyasidan foydalanilgan holda:

jismoniy shaxslarning notijorat maqsadlardagi, qiymati va miqdori qonun hujjatlarida belgilangan bojsiz olib kirish normalaridan va aksiz solig‘i solinmaydigan tovarlarni olib kirish normalaridan oshadigan tovarlarining;

jismoniy shaxsning yashash joyi o‘zgarganda (avvalgi yashash joyidan hisobdan chiqarilganligi to‘g‘risida qayd mavjud bo‘lgan holda) uning shaxsiy mol-mulki bo‘lgan tovarlarning, bundan avtotransport vositalari mustasno;

bojxona kodeksining 158 va 160-moddalarida ko‘rsatilgan hollarda, jismoniy shaxslarning notijorat maqsadlardagi transport vositalarining;

O‘zbekiston Respublikasi milliy valyutasining va valyuta boyliklarining;

qonun hujjatlariga muvofiq tegishli taqiqlar va (yoki) cheklovlar belgilangan tovarlarning;

v) bojxona yuk deklaratsiyasidan foydalanilgan holda:

yuridik shaxslar uchun va yuridik shaxs tashkil etmasdan tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirayotgan jismoniy shaxslar uchun tovarlarning;

jismoniy shaxslarning tijorat maqsadlaridagi tovarlarining;

jismoniy shaxslarning notijorat maqsadlardagi transport vositalarining, bundan bojxona kodeksining 158 va 160-moddalarida ko'rsatilgan hollar mustasno;

jismoniy shaxs kirib kelishidan yoki chiqib ketishidan oldin yoki keyin olib kiriladigan yoki olib chiqiladigan, alohida kuzatib kelinayotgan bagajda bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan tovarlarning;

g) tovarning kuzatuv hujjatlaridan foydalanilgan holda:

yuridik shaxslar uchun va yuridik shaxs tashkil etmasdan tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirayotgan jismoniy shaxslar uchun qiymati eng kam oylik ish haqining o'n baravarigacha bo'lgan tovarlarni bojxona chegarasi orqali olib o'tishda, bundan tovarlar tashqi savdo kontraktlari (shartnomalari, kelishuvlari) bo'yicha majburiyatlarni bajarish doirasida olib o'tilayotgan va qonun hujjatlarida belgilangan boshqa hollar mustasno;

qiymati rasmiy ayirboshlashning ushbu tovarlarni deklaratsiyalash kunidagi O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining kursi bo'yicha bir ming AQSH dollarigacha bo'lgan ekvivalentdagi tovarlarni umumjahon Internet tarmog'ida onlayn do'konlari orqali eksport qilish chog'ida amalga oshiriladi.

Bojxona hududiga olib kirilayotgan tovarlar uchun bojxona deklaratsiyasi tovar kelib tushadigan bojxona organiga tovarlar taqdim etilgan kundan e'tiboran o'n besh kalendar kundan kechiktirmay beriladi.

Agar bojxona deklaratsiyasini taqdim etish muddatining tugashi bojxona organi ishlamaydigan kunga to'g'ri kelib qolsa, bojxona organining navbatdagi ish kuni shu muddat tugaydigan kun deb hisoblanadi.

Bojxona tranziti bojxona rejimiga joylashtirilayotgan tovarlarga nisbatan bojxona deklaratsiyasini berish tovarlarni taqdim etish bilan bir vaqtda yoki bevosita tovarlar va transport vositalari bojxona hududiga olib kirilganidan keyin amalga oshiriladi.

Olib chiqilayotgan tovarlar uchun bojxona deklaratsiyasi ular amalda olib chiqib ketilguniga qadar beriladi.

Tovarlarning o'zini olib chiqmasdan yoki ularni olib kirmasdan bojxona rejimi o'zgartiriladigan tovarlarga nisbatan bojxona deklaratsiyasi avvalgi bojxona rejimi tugallanishiga qadar beriladi.

Jismoniy shaxslar tomonidan tovarlarni notijorat maqsadlarda qo'l yukida va kuzatib boriladigan bagajda bojxona chegarasi orqali olib o'tilayotganda bojxona deklaratsiyasi tovarlarni taqdim etish bilan bir vaqtda beriladi.

Bojxona hududiga kirib kelayotgan transport vositalari bojxona chegarasini kesib o'tganidan so'ng uch soatdan kechiktirmay deklaratsiyalanadi, bojxona hududidan chiqib ketayotgan transport vositalari esa bojxona chegarasini kesib o'tishdan kamida uch soat oldin deklaratsiyalanadi.

6. XAVFNI BOSHQARISH TIZIMINING QO‘LLANILISHI

Bojxona nazoratidan o‘tkazilishi lozim bo‘lgan tovarlarni va transport vositalarini, hujjatlarni va shaxslarni aniqlash, shunday tovarlarga, transport vositalariga, hujjatlarga va shaxslarga nisbatan qo‘llaniladigan bojxona nazoratini o‘tkazish shakllarini va darajasini belgilash uchun bojxona organlari xavfni boshqarish tizimini qo‘llaydi.

Xavfni boshqarish tizimining qo‘llanilish strategiyasi va taktikasini, axborot yig‘ish va uni qayta ishlash, xavfni tahlil qilish va baholash, xavfni boshqarishga doir chora-tadbirlar ishlab chiqish va ularni amalga oshirish tartibini O‘zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo‘mitasi belgilaydi.

Xavfni boshqarish tizimining qo‘llanilish maqsadi quyidagilardan iborat:

bojxona organlarining vakolatlari doirasida davlat xavfsizligini, insonning hayoti va sog‘lig‘ini himoya qilish, atrof-muhitni muhofaza qilish chora-tadbirlarini ta‘minlash;

yuqori xavfga ega bo‘lgan sohalarga e‘tiborni jamlash va bojxona organlari tasarrufidagi mavjud resurslardan samarali foydalanilishini ta‘minlash;

tovarlar bojxona chegarasi orqali olib o‘tilayotganda bojxona operatsiyalarining o‘tkazilishini tezlashtirish;

bojxona to‘g‘risidagi qonun hujjatlari buzilishlarining:

a) turg‘un xususiyatga ega bo‘lgan;

b) bojxona to‘lovlarini to‘lashdan bosh tortish bilan bog‘liq bo‘lgan;

v) rioya etilishini ta‘minlash bojxona organlari zimmasiga yuklatilgan boshqa turdagi bojxona nazoratiga daxldor bo‘lgan ko‘rinishlarini aniqlash, prognoz qilish va ularning oldini olish.

Xavf tahlili obyektlari jumlasiga quyidagilar kiradi:

bojxona nazorati ostida bo‘lgan yoxud erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarlar;

tijorat uchun foydalaniladigan transport vositalari;

oldi-sotdi yoki ayirboshlashga doir tashqi iqtisodiyot kontraktlarida (shartnomalarida, kelishuvlarida), tovarlarga egalik qilish, ulardan foydalanish va

(yoki) ularni tasarruf etish huquqiga oid bitimlarda yoxud boshqa hujjatlarda ko'rsatilgan ma'lumotlar;

tovarning kuzatuv hujjatlarida va boshqa hujjatlarda ko'rsatilgan ma'lumotlar;
bojxona nazorati ostida turgan tovarlarga nisbatan vakolatga ega bo'lgan shaxslarning faoliyati;

bojxona nazorati shakllari qo'llanilishining natijalari.

Xavfni boshqarish tizimini qo'llashda tashqi iqtisodiy faoliyat ishtirokchilari, tashuvchilar, bojxona ishi sohasida litsenziyalarga va ruxsatnomalarga ega bo'lgan shaxslar tomonidan yuk, yo'lovchilar, transport vositalari to'g'risida dastlabki tarzda taqdim etilgan axborotdan foydalaniladi.

Bojxona organlari O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga muvofiq chet davlatlarning bojxona organlari va xalqaro tashkilotlar bilan dastlabki axborot almashinuvini amalga oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi bojxona ishi sohasida huquqbuzarliklar sodir etilganligi to'g'risidagi, shu jumladan tekshiruvlar amalga oshirilishi bosqichida turgan, shuningdek protsessual qaror qabul qilingan barcha huquqbuzarlik faktlari haqidagi statistik va tezkor axborotni to'playdi, umumlashtiradi hamda tahlil qiladi.

Xavf profillari va ularni aniqlash hamda qo'llash muddatlari, mezonlari O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan belgilanadi.

Xavf profillaridan bojxona nazorati o'tkazilayotganda bojxona nazorati shakllarini qo'llash uchun bojxona organlari tomonidan foydalaniladi va ular tovarlarni bojxona chegarasi orqali olib o'tishni cheklash uchun asos bo'la olmaydi.

Eng kam yoki eng ko'p xavf toifasiga kiritish, shuningdek bojxona tartib-taomillari ayrim turlarining hamda bojxona nazorati ayrim shakllarining qo'llanilish tartibi O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan manfaatdor davlat organlari va boshqa tashkilotlar bilan birgalikda belgilanadi. Xavfning belgilangan profillari va indikatorlari tarkibi bojxona organlari tomonidan foydalanish uchun mo'ljallangan bo'lib, u maxfiy axborotdir va boshqa shaxslarga oshkor etilishi mumkin emas, bundan qonun hujjatlarida belgilangan hollar mustasno.

7. TASHQI IQTISDODIY FAOLIYATDA TOVARLAR HARAKATINI TARTIBGA SOLISHDA BOJXONA REJIMLARI QO‘LLANISHI

Tovarlarni bojxona chegarasi orqali olib o‘tish maqsadlariga bog‘liq holda ularning bojxona rasmiylashtiruvi bojxona rejimlarining quyidagi turlariga muvofiq amalga oshiriladi:

- 1) eksport;
- 2) reeksport;
- 3) vaqtincha olib chiqish;
- 4) bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash;
- 5) erkin muomalaga chiqarish (import);
- 6) reimport;
- 7) vaqtincha olib kirish;
- 8) bojxona hududida qayta ishlash;
- 9) vaqtincha saqlash;
- 10) bojxona ombori;
- 11) erkin ombor;
- 12) erkin bojxona zonasi;
- 13) boj olinmaydigan savdo;
- 14) bojxona tranziti;
- 15) yo‘q qilish;
- 16) davlat foydasiga voz kechish.

Tovarlarning bojxona chegarasi orqali olib o‘tilishi vakolatli shaxslarning tovarlarni bojxona rejimlaridan biriga joylashtirish va mazkur bojxona rejimi talablari hamda shartlariga rioya etish majburiyatini keltirib chiqaradi.

Vakolatli shaxs tovarlarning va transport vositalarining xususiyati, miqdori, ishlab chiqarilgan mamlakati yoki qaysi maqsadga mo‘ljallanganligidan qat’i nazar, istalgan bojxona rejimini tanlashga yoki uni boshqa bojxona rejimiga o‘zgartirishga haqli.

Tanlangan bojxona rejimi bojxona rasmiylashtiruvini amalga oshirish uchun bojxona organiga taqdim etiladigan bojxona deklaratsiyasida deklarant tomonidan ma'lum qilinadi.

Qonun hujjatlari buzilgan taqdirda, bojxona rejimida turgan tovarlar belgilangan tartibda olib qo'yilishi mumkin.

Tegishli bojxona rejimida turgan tovar olib qo'yilayotganda ushbu bojxona rejimining amal qilishi tovar olib qo'yilgan kunning ertasidan boshlab to'xtatib turiladi va ushbu tovarni davlat daromadiga o'tkazish nazarda tutilmagan qaror (hal qiluv qarori) kuchga kirgan kunning ertasidan boshlab qayta tiklanadi.

Agar olib qo'yilgan tovarlar davriy bojxona to'lovi to'langan holda vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirilgan bo'lsa, bojxona rejimi to'xtatib turilgan davr uchun davriy bojxona to'lovi to'lanmaydi.

Bojxona rejimining amal qilishi quyidagi hollarda bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlari buzilganligiga doir ish bo'yicha tegishli qaror (hal qiluv qarori) kuchga kirgan kunning ertasidan boshlab o'n besh ish kuni ichida tugatilishi kerak, agar:

tovarning olib qo'yilishi bojxona rejimi talablari va shartlariga rioya etmaslik bilan bog'liq bo'lsa va bu uni kelgusida qo'llashning imkoniyati bo'lmasligiga olib kelsa;

jismoniy shaxsning ma'muriy yoki jinoiy javobgarlikka tortilishi bojxona rejimi talablari va shartlariga rioya etmaslik bilan bog'liq bo'lsa va bu uni kelgusida qo'llashning imkoniyati bo'lmasligiga olib kelsa.

Bojxona rejimi talablari va shartlariga rioya etilishi uchun javobgarlik tovarni tegishli bojxona rejimiga joylashtirgan shaxsning zimmasida bo'ladi. Vaqtincha saqlash, bojxona ombori yoki erkin ombor bojxona rejimlariga joylashtirilgan tovarlar bojxona nazoratini chetlab berilgan yoki yo'qotilgan taqdirda javobgarlik:

agar tovar bojxona omborida turgan bo'lsa, bojxona ombori egasining;

agar tovar bojxona ombori bo'lmagan omborlarda va boshqa joylarda turgan bo'lsa, tovarlarni mazkur joylarga bojxona ombori rejimiga joylashtirgan shaxsning;

agar tovar erkin omborda turgan bo'lsa, erkin ombor egasining zimmasida bo'ladi.

Bojxona tranziti bojxona rejimi talablari va shartlariga rioya etilishi uchun tashuvchi javobgar bo‘ladi.

Boj olinmaydigan savdo bojxona rejimi talablari va shartlariga rioya etilishi uchun boj olinmaydigan savdo do‘konining egasi javobgar bo‘ladi.

Eksport

Eksport bojxona rejimi shunday rejimki, bunda O‘zbekiston tovari uni qaytarib olib kirish majburiyatisiz bojxona hududidan tashqariga olib chiqiladi.

Eksport bojxona rejimiga joylashtirilgan va amalda bojxona hududidan olib chiqilgan tovar O‘zbekiston tovari maqomini yo‘qotadi.

Tovarni eksport bojxona rejimiga joylashtirish talablari va shartlari bojxona to‘lovlarini to‘lash hamda iqtisodiy siyosat choralari rioya etishdan iboratdir.

Tovarni eksport bojxona rejimiga joylashtirish qonun hujjatlariga muvofiq boshqa talablar va shartlarga rioya etgan holda ham amalga oshirilishi mumkin.

Eksport bojxona rejimiga muvofiq chiqarilgan tovar bojxona deklaratsiyasi ro‘yxatdan o‘tkazilgan kuni qanday holatda bo‘lsa, amalda shunday holatda bojxona hududidan olib chiqilishi lozim, bundan tovar holatining tabiiy eskirishi yoki tashish va (yoki) saqlash normal sharoitlarida kamayishi oqibatida ro‘y bergan o‘zgarishlari mustasno.

Eksport bojxona rejimiga nisbatan bojxona rasmiylashtiruvi uchun zarur bo‘ladigan hujjatlarning ro‘yxati O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

Tegishli ruxsat etish xususiyatiga ega hujjatlar mavjud bo‘lgan taqdirda eksport qilinadigan tovarlarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlarning mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Reeksport

Reeksport bojxona rejimi shunday rejimki, bunda bojxona hududiga ilgari olib kirilgan tovar yoxud bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarni qayta ishlash mahsuloti bojxona hududidan bojxona bojlari va soliqlar to‘lanmagan, tovarga nisbatan iqtisodiy siyosat choralari qo‘llanilmagan holda,

bojxona kodeksining 35-moddasida nazarda tutilgan hollarda esa, uni olib kirishda toʻlangan bojxona bojlari va soliqlar summalari qaytarilgan holda olib chiqiladi.

Bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimida turgan tovarlarni reeksport qilish tovarni reeksport bojxona rejimiga joylashtirishga ruxsatnoma olinmagan holda amalga oshiriladi.

Reeksport bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarlarni bojxona hududidan amalda olib chiqish bojxona deklaratsiyasi qabul qilingan kundan eʼtiboran olti oydan kechiktirmay amalga oshiriladi.

Tovar yoki uni qayta ishlash mahsuloti bojxona organi identifikatsiya qila oladigan taqdirdagina tovar reeksport qilinishiga yoʻl qoʻyiladi. Avariya yoki engib boʻlmas kuch taʼsiri oqibatida shikastlangan yoki buzilgan tovarning reeksportiga yoʻl qoʻyiladi, bunday holat vakolatli organ tomonidan tasdiqlangan boʻlishi lozim.

Ilgari erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarni reeksport bojxona rejimiga joylashtirishga ayni bir vaqtning oʻzida quyidagi talablar va shartlarga rioya etilgan taqdirda yoʻl qoʻyiladi:

shartnoma (shartnoma, kelishuv) shartlari bajarilmagan boʻlsa;

tovar bojxona hududida ishlatilmagan va taʼmirlanmagan boʻlsa, bundan tovarni qaytarishga sabab boʻlgan nuqsonlarni yoki boshqa holatlarni aniqlash uchun tovardan foydalanish zarur boʻlgan hollar mustasno;

tovar oʻzgarmagan holatda turgan boʻlsa, bundan uning nuqsonlari aniqlangan hollar mustasno.

Tovarni reeksport bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar boʻlgan taqdirda reeksporti amalga oshiriladigan tovarlarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlarning mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Reeksport bojxona rejimiga joylashtiriladigan tovar bojxona bojlari va soliqlar toʻlashdan ozod etiladi.

Ilgari erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar reeksport qilinayotganda, tovarning amalda reeksport qilinayotgan qismiga

nisbatan to'langan bojxona bojlari va soliqlar summalarini qaytarish bojxona kodeksining 49-bobida nazarda tutilgan tartibda, ayni bir vaqtning o'zida quyidagi talablar va shartlarga rioya etilgan taqdirda amalga oshiriladi:

tovarning reeksporti uni erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirish ma'lum qilingan kundan e'tiboran ikki yil ichida amalga oshirilayotgan bo'lsa;

tovar bojxona hududida ishlatilmagan va ta'mirlanmagan bo'lsa, bundan tovarni qaytarishga sabab bo'lgan nuqsonlarni yoki boshqa holatlarni aniqlash uchun tovarni ishlatish zarur bo'lgan hollar mustasno.

Tovarni amalda olib chiqish bojxona kodeksining 32-moddasida ko'rsatilgan muddatda amalga oshirilmagan taqdirda, mazkur tovar erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgandagi kabi bojxona bojlari va soliqlar to'lanadi.

Vaqtincha olib chiqish

Vaqtincha olib chiqish bojxona rejimi shunday rejimki, bunda bojxona hududida erkin muomalada turgan tovar ushbu hududdan tashqarida vaqtincha foydalanish maqsadida, bojxona bojlari va soliqlar to'lanishdan shartli ravishda ozod etilgan, iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda olib chiqiladi. Tovarni vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirish bojxona kodeksi 21-bobining qoidalariga muvofiq bojxona organi tomonidan beriladigan ruxsatnoma asosida amalga oshiriladi.

Tovarni vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirish quyidagi talablar va shartlarga rioya qilgan holda amalga oshiriladi:

vaqtincha olib chiqilayotgan tovarning bojxona organlari tomonidan identifikatsiyalashni amalga oshirish mumkinligi;

agar tovar vakolatli organlar tomonidan nazorat qilinishi lozim bo'lsa, ushbu organlarning ruxsatnomalari bojxona organlarining axborot tizimida mavjudligi;

tovarni vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirayotgan shaxs O'zbekiston Respublikasining yuridik yoki jismoniy shaxsi yoxud vakolatli davlat organlarida akkreditatsiya qilingan chet ellik shaxs bo'lishi kerak.

Bojxona hududidan vaqtincha olib chiqilgan tovar o'zgarmas holatda qolishi kerak.

Quyidagi tovarlar vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirilmaydi:

O'zbekiston Respublikasidan olib chiqilishi taqiqlangan tovarlar;

chiqindilar;

elektr energiyasi, suv, quvurlar orqali yetkazib beriladigan tovarlar (neft, gaz), shuningdek yoqilg'i;

olib chiqilishi kvotalanadigan tovarlar;

sarflash materiallari va sarf qilinadigan namunalar, xom ashyo, yarim tayyor mahsulotlar, oziq-ovqat mahsulotlari, alkogolsiz ichimliklar, alkogol va tamaki mahsuloti;

bir marta ishlatish uchun mo'ljallangan tovarlar.

Vaqtincha olib chiqilgan tovar ustidan bojxona nazorati uning bojxona rasmiylashtiruvini bajargan bojxona organi tomonidan amalga oshiriladi.

Tovarni vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar bo'lgan taqdirda vaqtincha olib chiqiladigan tovarlarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlarning mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Tovarlarni vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirish ruxsatnomasi amal qilish muddati cheklanmagan holda beriladi.

Tovarni vaqtincha olib chiqish muddati tovar vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirilgan sanadan e'tiboran ikki yilni tashkil etadi.

Quyidagi tovarlarning vaqtincha olib chiqish muddati bojxona organi tomonidan vakolatli shaxsning arizasi asosida ikki yildan ko'proq muddatga uzaytirilishi mumkin:

O'zbekiston Respublikasining chet davlatlar hududida joylashgan obyektlarida, diplomatik vakolatxonalarida va konsullik muassasalarida foydalanish uchun olib chiqilgan tovarlar;

O‘zbekiston Respublikasining yuridik shaxslari hamda chet davlatlarning yuridik va jismoniy shaxslari o‘rtasidagi ijara shartnomalari asosida vaqtincha olib chiqilgan temir yo‘l va havo transporti vositalari, shuningdek ularning ehtiyot qismlari hamda ularga xizmat ko‘rsatish uchun mo‘ljallangan transport uskunalari. Bunda vaqtincha olib chiqish muddati ijara shartnomasi muddatlaridan kelib chiqqan holda belgilanadi;

lizing shartnomasi asosida olib chiqilgan tovarlar. Bunday tovarlarni vaqtincha olib chiqishga lizing shartnomasining amal qilish muddatiga ruxsat etiladi;

tovarlarni (ishlarni va xizmatlarni) eksport qilish shartnomai (shartnomasi, kelishuvi) shartlari bo‘yicha kafolat muddati ichida xizmat ko‘rsatish va nuqsonlarni bartaraf etish uchun olib chiqilgan tovarlar (bojxona hududidan tashqarida qoldirish uchun mo‘ljallangan tovarlar bundan mustasno). Bunday tovarlarni vaqtincha olib chiqishga kafolat davrining amal qilish muddatiga yo‘l qo‘yiladi;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari asosida vaqtincha olib chiqishning ko‘proq muddati belgilangan tovarlar.

Tovarni vaqtincha olib chiqish muddatini uzaytirish to‘g‘risidagi ariza vaqtincha olib chiqish bojxona rejimining amal qilish muddati tugaguniga qadar bojxona organiga berilishi lozim. Tovarni vaqtincha olib chiqish muddatini uzaytirish tovarni vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirishga ruxsatnoma berish uchun nazarda tutilgan tartibda amalga oshirilib, tovar bojxona organiga amalda taqdim etilmaydi.

Vakolatli shaxs tomonidan bojxona organiga tovarni vaqtincha olib chiqish muddatini uzaytirish to‘g‘risida ariza berilishi tovarni vaqtincha olib chiqish muddatini uzib qo‘ymaydi va to‘xtatib turmaydi.

Tovarni vaqtincha olib chiqish muddati uzaytirilayotganda boshqa bojxona deklaratsiyasi berilmaydi.

Vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirilgan tovardan foydalanish va (yoki) uni tasarruf etish huquqini O‘zbekiston Respublikasining boshqa yuridik yoki jismoniy shaxsiga yoxud vakolatli davlat organlarida akkreditatsiya qilingan

chet ellik shaxsga o'tkazishga vaqtincha olib chiqish bojxona rejimi tugaguniga qadar yo'l qo'yiladi.

Vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirilgan tovardan foydalanish va (yoki) uni tasarruf etish huquqi O'zbekiston Respublikasining boshqa yuridik yoki jismoniy shaxsiga yoxud vakolatli davlat organlarida akkreditatsiya qilingan chet ellik shaxsga bojxona organining ruxsatnomasi asosida ushbu tovarni amalda bojxona organiga taqdim etmagan holda mazkur shaxs tomonidan taqdim qilingan vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirish uchun bojxona yuk deklaratsiyasini bojxona organi qabul qilgan paytdan e'tiboran o'tkazilgan hisoblanadi.

Vaqtincha olib chiqilgan tovar vaqtincha olib chiqish muddati tugaydigan kundan kechiktirmay bojxona hududiga qaytarib olib kirilishi kerak.

Vakolatli shaxs tovarni bojxona hududidan tashqarida qoldirgan holda uni boshqa bojxona rejimiga joylashtirish yo'li bilan vaqtincha olib chiqish bojxona rejimini tugallashi mumkin, bundan bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq vaqtincha olib chiqilgan tovar bojxona hududiga olib kirilishi shart bo'lgan hollar mustasno. Bunday holda vaqtincha olib chiqish bojxona rejimini tugallashga tovarni bojxona organiga amalda taqdim etmagan holda yo'l qo'yiladi.

Vaqtincha olib chiqish bojxona rejimi eksport bojxona rejimiga o'zgartirilgan taqdirda tovarning bojxona qiymati va miqdori tovar vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirilgan kundagi holatga ko'ra belgilanadi, bojxona bojlari va soliqlarning stavkalari esa, tovarni eksport bojxona rejimiga joylashtirish to'g'risidagi bojxona deklaratsiyasi bojxona organi tomonidan ro'yxatdan o'tkazilgan kundagi holatga ko'ra belgilanadi.

Vaqtincha olib chiqish bojxona rejimi belgilangan muddatda tugallanmagan taqdirda, tovarning olib chiqishdagi bojxona qiymatidan va (yoki) miqdoridan hamda tovarni vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirish ma'lum qilingan kuni amalda bo'lgan bojxona bojlari va soliqlar stavkalaridan kelib chiqqan holda hisoblab chiqarilgan bojxona bojlari hamda soliqlar to'lanadi.

Vaqtincha olib chiqish bojxona rejimi belgilangan muddatda tugallanmasligiga quyidagi hollarda yo'l qo'yiladi:

avariya yoki engib bo‘lmas kuch ta’siri oqibatida tovarlarning yo‘q bo‘lishi yoki butunlay yo‘q bo‘lib ketishi;

tovarlar turgan chet davlat organlarining qarorlari yoki mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) natijasida tovarlarning vakolatli shaxs egaligidan chiqib ketishi.

Tovarlar yo‘q bo‘lishiga yoki mutlaqo yo‘qolib ketishiga sabab bo‘lgan holatlarni tasdiqlash majburiyati bojxona rejimi talablari va shartlariga rioya etilishiga mas’ul shaxslarning zimmasiga yuklatiladi. CHet davlatlar hududida yuzaga kelgan holatlar O‘zbekiston Respublikasining chet davlatlardagi diplomatik va konsullik muassasalari tomonidan yoki hududida mazkur holatlar sodir bo‘lgan davlatning vakolatli organlari tomonidan tasdiqlanadi.

Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash. Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimi shunday rejimki, bunda O‘zbekiston tovarlari bojxona hududidan tashqariga qayta ishlash va ularning qayta ishlash mahsulotlarini keyinchalik bojxona hududiga olib kirish maqsadida olib chiqiladi.

Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga muvofiq olib chiqilayotgan tovarga nisbatan bojxona bojlari va soliqlar to‘lanishidan shartli ozod etish qo‘llaniladi. Bu tovarga nisbatan iqtisodiy siyosat choralari qo‘llanilmaydi.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirish bojxona organining tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash uchun bojxona kodeksi 21-bobining qoidalariga muvofiq beriladigan ruxsatnomasi asosida amalga oshiriladi.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash operatsiyalari quyidagilardan iborat:

olib chiqilgan tovar uning dastlabki xossalarini va individual ko‘rsatkichlarini o‘zgartirib, lekin qayta ishlash mahsulotida uni identifikatsiyalash imkonini beruvchi xususiyatlarini saqlagan holda mazkur tovarni bevosita qayta ishlash yoki unga ishlov berish;

olib chiqilgan tovardan foydalangan holda boshqa tovarni tayyorlash, shu jumladan montaj qilish, yig‘ish yoki qismlarga ajratish;

tovarni ta'mirlash, shu jumladan uni tiklash, modernizatsiya qilish, uning buzilgan yoki eskirgan tarkibiy qismlarini (elementlarini) almashtirish yoxud tiklash, nuqsonlarini bartaraf etish.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash operatsiyalari amalga oshirilayotganda qayta ishlashga ko'maklashuvchi yoxud qayta ishlashni engillashtiruvchi boshqa tovarlardan butunlay yoki qisman foydalanishga yo'l qo'yiladi.

Quyidagilar tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash operatsiyalari jumlasiga kirmaydi:

tovarning but saqlanishini ta'minlash, uni sotishga va tashishga tayyorlash operatsiyalari;

har qanday turdagi hayvonlarning naslini olish, ularni parvarishlash va klonlashtirish, bo'rdoqiga boqish va tutish (ushlash, ovlash), shuningdek ularning mahsullarini olish va to'plash;

har qanday o'simlik turlarini etishtirish va yig'ish;

foydali qazilmalarni qazib olish;

axborotdan, audio- va video yozuvlardan istalgan turdagi axborot tashuvchi jismlarga nusxa ko'chirish va ko'paytirib olish.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlashga quyidagi talablarga va shartlarga rioya etilgan holda yo'l qo'yiladi:

olib chiqilgan tovarni bojxona organlari tomonidan uni qayta ishlash mahsulotlarida identifikatsiyalash mumkin bo'lganda;

ustav fondida (ustav kapitalida) davlat ulushi bo'lgan korxonalar uchun — tovarni qayta ishlash jarayonining texnik-iqtisodiy asoslari vakolatli organ bilan kelishilgan bo'lsa, qonun hujjatlarida belgilangan hollar bundan mustasno;

ustav fondida (ustav kapitalida) davlat ulushi bo'lgan korxonalar uchun — tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy manfaatlariga zarar etkazmasligi haqida vakolatli organning xulosasi mavjud bo'lsa;

agar tovar vakolatli organlar tomonidan nazorat qilinishi lozim bo'lsa, bojxona organlarining axborot tizimida ushbu organlarning ruxsatnomalari mavjudligi;

texnik-iqtisodiy asoslarning va amaldagi qayta ishlash jarayonining ko'rsatkichlari bir-biriga mos bo'lishi;

tovarni qayta ishlash operatsiyalarining bojxona kodeksi 43-moddasi talablariga muvofiq bo'lishi.

Quyidagi hollarda bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimidan foydalanish mumkin emas:

agar tovarning olib chiqilishi to'langan bojxona bojlari va soliqlar summasini qaytarishni, ulardan ozod qilishni yoxud olib chiqishda taqdim etiladigan to'lovlarni undirishni talab qilishga asos bo'lsa;

bojxona to'lovlarini to'lashdan shartli ozod etilgan holda erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga ilgari joylashtirilgan tovarga nisbatan ushbu shartli ozod etishning amal qilish muddati tugaguniga qadar, bundan shunday tovarni ta'mirlash, shu jumladan uni tiklash, modernizatsiya qilish, uning buzilgan yoki eskirgan tarkibiy qismlarini (elementlarini) almashtirish yoki tiklash, nuqsonlarini bartaraf etish uchun olib chiqish mustasno.

SHartnoma (shartnoma, kelishuv) shartlari yoki qayta ishlash jarayonining texnik-iqtisodiy asoslanishi ko'rsatkichlari o'zgargan taqdirda tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasini berish to'g'risida yangi ariza berilishi lozim. Bunda yuridik shaxs o'zgartirilganligi, uning nomi yoki joylashgan eri (pochta manzili) o'zgarganligi, shuningdek jismoniy shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi yoki faoliyat ko'rsatadigan joyi o'zgarganligi sababli shartnoma (shartnoma, kelishuv) shartlari o'zgargan taqdirda yangi ariza berish talab etilmaydi.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar bo'lgan taqdirda bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash amalga oshiriladigan tovarlarga nisbatan bojxona

organlarining axborot tizimida bunday hujjatlarning mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Tovarning va qayta ishlash bo'yicha amalga oshiriladigan operatsiyalarning xususiyatidan kelib chiqqan holda bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash uchun olib chiqilayotgan tovarni uni qayta ishlash mahsulotlarida identifikatsiyalash quyidagi usullardan biri yoki bir nechta yordamida amalga oshirilishi mumkin:

qayta ishlash uchun olib chiqilayotgan tovarga vakolatli shaxs va (yoki) bojxona organi tomonidan muhrlar qo'yish va, zarur bo'lgan hollarda, shtamplar qo'yish, raqamli va (yoki) boshqa turda tamg'alash;

qayta ishlash uchun olib chiqilayotgan tovarni batafsil tavsiflash, uni suratga tushirish yoki boshqa o'lchamlarda tasvirlash;

qayta ishlash uchun olib chiqilayotgan tovarning oldindan olingan namunalarini yoki nusxalarini va uni qayta ishlash mahsulotini tadqiq etish natijalarini qiyoslash;

qayta ishlash uchun olib chiqilayotgan tovarning zavod va seriya raqamlari tarzida mavjud bo'lgan tamg'alashdan yoxud boshqacha tamg'alashdan foydalanish.

Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash uchun olib chiqilayotgan tovarni uni qayta ishlash mahsulotlarida identifikatsiyalash qonun hujjatlariga muvofiq boshqa usullarda ham amalga oshirilishi mumkin.

Vakolatli shaxsning so'roviga va bojxona organining roziligiga ko'ra, olib chiqilayotgan tovarni bojxona maqsadida identifikatsiyalash ishlab chiqarishda foydalaniladigan xom ashyo, materiallar va butlovchi qismlar haqida, shuningdek qayta ishlash mahsulotlarini ishlab chiqarish texnologiyasi to'g'risida taqdim etilgan batafsil ma'lumotlarni tadqiq etish yo'li bilan ta'minlanishi mumkin.

Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash uchun olib chiqilayotgan tovarni uni qayta ishlash mahsulotlarida identifikatsiyalash quyidagi hollarda talab etilmaydi, agar:

ular bojxona kodeksining 49-moddasiga muvofiq qayta ishlash uchun olib chiqilgan tovarga ekvivalent bo'lgan tovarni qayta ishlash natijasida olingan bo'lsa;

qayta ishlash uchun ishlab chiqarishning uzluksiz sikllariga taalluqli texnologiya jarayonidan foydalanilayotgan bo'lsa.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasi ikki yil muddatga beriladi.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasini olgan shaxs bojxona kodeksining 52-moddasiga muvofiq mazkur ruxsatnomaning amal qilish muddati tugashidan avvalroq bojxona rejimini tugallash huquqiga ega.

Bir muncha uzoq davom etadigan qayta ishlash jarayoni talab qilinadigan ayrim toifadagi tovarlarga nisbatan tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddati vakolatli shaxsning arizasiga ko'ra bojxona organi tomonidan ikki yildan ko'proq muddatga uzaytirilishi mumkin.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddati va qayta ishlash muddati tovar bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilgan kundan e'tiboran, tovar alohida turkumlar bilan olib chiqilganda esa, tovarning birinchi turkumi bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilgan kundan e'tiboran boshlanadi.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddatini uzaytirish to'g'risidagi ariza bojxona organiga ushbu ruxsatnomaning amal qilish muddati tugashiga kamida bir oy qolganda berilishi kerak. Ruxsatnomaning amal qilish muddatini uzaytirish ruxsatnomani olish uchun nazarda tutilgan tartibda amalga oshiriladi.

Vakolatli shaxs tomonidan bojxona organiga tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddatini uzaytirish to'g'risida ariza berilganligi ruxsatnomada ko'rsatilgan tovarni qayta ishlash muddatini uzib qo'ymaydi yoki to'xtatib turmaydi.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddatini uzaytirish rad etilgan taqdirda, bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bojxona kodeksining 52-moddasiga muvofiq boshqa bojxona rejimiga joylashtirilishi ma'lum qilinishi kerak.

Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normasi vakolatli shaxs tomonidan aniqlanadi va tovarni qayta ishlashni amalga oshirishning haqiqiy sharoitlaridan kelib chiqqan holda, tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasi berilayotganda bojxona organi tomonidan belgilanadi.

Qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normasini belgilashda bojxona organlari qayta ishlashning vakolatli shaxs tomonidan taqdim etilgan texnologik jarayoni to'g'risidagi ma'lumotlar ko'rsatilgan hujjatlarga hamda vakolatli organning va (yoki) vakolatli tashkilotlarning (shu jumladan bojxona laboratoriyalarining) qayta ishlashning aniq texnologik jarayoniga asoslangan xulosalariga tayanadi.

Qayta ishlash mahsulotlarining tavsifi, miqdori, sifati qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normasi belgilanganidan keyin aniqlanadi.

Ekvivalent kompensatsiyaga, ya'ni olib chiqilgan tovardan olingan qayta ishlash mahsulotlarini boshqa ekvivalent chet el tovari bilan almashtirishga, agar bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash operatsiyasi tovarni ta'mirlashdan iborat bo'lsa, tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasi asosida, shuningdek boshqa hollarda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori asosida yo'l qo'yiladi.

Bojxona maqsadlari uchun ekvivalent chet el tovari deganda olib chiqilgan tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash natijasida olingan qayta ishlash mahsulotiga o'z tavsifi, sifati va texnik xususiyatlari bo'yicha mos keluvchi chet el tovari tushuniladi.

Ekvivalent chet el tovari olib kirilayotganda ushbu bob qoidalariga muvofiq unga olib chiqilgan tovarning qayta ishlash mahsuloti sifatida qaraladi.

Ekvivalent kompensatsiya chog'ida ekvivalent chet el tovarini olib kirishga tovar qayta ishlash uchun bojxona hududidan olib chiqilguniga qadar yo'l qo'yiladi.

Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimida tovar ta'mirlanayotganda qayta ishlash mahsulotining almashtirilishiga qayta ishlash mahsulotiga almashtiriluvchi tovar bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga muvofiq ta'mirlash uchun mo'ljallangan tovar bilan aynan bir xil yoki unga o'xshash bo'lgan taqdirda yo'l qo'yiladi.

Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimida tovar ta'mirlanayotganda qayta ishlash mahsulotining almashtirilishi uchun shartnomaning (shartnomaning, kelishuvning) tegishli qoidalari va (yoki) tovarni ta'mirlayotgan shaxsning kafillik majburiyatlari asos bo'ladi.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlashga ruxsatnoma olgan shaxs olib chiqilib, qayta ishlanmagan tovar qoldig'ini bojxona kodeksdabelgilangan shartlar asosida tegishli bojxona rejimlariga joylashtirgan holda, bojxona kodeksining 47-moddasiga muvofiq belgilangan tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash muddati tugaydigan kundan kechiktirmay tasarruf etishi kerak.

Olib chiqilib qayta ishlanmagan tovar qoldiqlariga bojxona rasmiylashtiruvi maqsadida bojxona hududiga reimport qilinadigan tovarlar sifatida qaraladi.

Tovarni qayta ishlash natijasida hosil bo'lgan chiqindilar qayta ishlanganidan keyin olib kirilgan taqdirda, bojxona bojlari va soliqlar to'lashdan ozod etiladi.

Bojxona hududidan olib chiqilgan tovarga yoxud uning qoldig'iga nisbatan bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimi quyidagi usullarning biri orqali tugallanishi mumkin:

tovarni yoki uning qoldig'ini reimport bojxona rejimiga joylashtirish;

tovarni yoki uning qoldig'ini amalda bojxona organiga taqdim etmasdan, bojxona kodeksdabelgilangan talablar va shartlarga rioya etgan holda eksport bojxona rejimiga joylashtirish, bundan bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq olib chiqilgan tovar yoki uning qoldig'i majburiy tartibda reimport qilinishi shart bo'lgan hol mustasno.

Qayta ishlash mahsulotlari bittadan ortiq turkumda olib kirilayotganda, qayta ishlash mahsulotlari miqdorining bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasida ko'rsatilgan miqdorga muvofiqligini tekshirib ko'rish vaqti-vaqti bilan, lekin uch oyda kamida bir marta va qayta ishlash mahsulotlarining oxirgi turkumi import qilingan kundan e'tiboran o'ttiz kalendar kundan kechiktirmay amalga oshirilishi mumkin.

Qayta ishlash mahsulotlari miqdorining bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash ruxsatnomasida ko'rsatilgan miqdorga muvofiqligini tekshirib ko'rish

natijalari bo'yicha bojxona organi ruxsatnoma olgan shaxs bilan birgalikda dalolatnoma tuzadi. Agar olib kirilgan qayta ishlash mahsulotlarining miqdori tekshirib ko'rish natijasida ruxsatnomada ko'rsatilgan miqdordan ortiqligi aniqlangudek bo'lsa, bojxona organi qo'shimcha bojxona to'lovlari to'lash zarurligi to'g'risida qaror qabul qiladi. Bunday holda bojxona organi ruxsatnoma olgan shaxsga qaror qabul qilingan kunning ertasidan kechiktirmay yozma shaklda xabar qilishi shart. Agar bunday to'lovlarni to'lash yozma xabar olingan kundan e'tiboran o'n ish kuni ichida amalga oshirilsa, ularning summalariga penya hisoblanmaydi.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirgan shaxs bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimi qo'llanilganligi to'g'risidagi ma'lumotlarni qayta ishlash muddati tugagan kundan e'tiboran o'ttiz kalendar kun ichida solishtirib chiqishi shart.

Qayta ishlash mahsulotlari bojxona hududiga qaytarilmagan taqdirda, bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash uchun olib chiqilgan tovarga nisbatan mazkur tovar eksport bojxona rejimiga joylashtirilganda bo'lgani kabi bojxona bojlari va soliqlar qo'llaniladi. Bunda tovar bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilgan kundagi bojxona bojlari va soliqlar stavkalari qo'llaniladi.

Olib kiriladigan qayta ishlash mahsulotlari erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilayotganda bojxona bojlari va qo'shilgan qiymat solig'i tovarlarni qayta ishlash operatsiyalarining qiymatidan kelib chiqib hamda qayta ishlash mahsulotlariga qo'llaniladigan bojxona bojlari va qo'shilgan qiymat solig'i stavkalari bo'yicha hisoblanadi.

Qayta ishlash mahsulotlariga nisbatan aksiz solig'i qayta ishlash mahsulotlarining bojxona qiymati va miqdoridan kelib chiqib, qayta ishlash mahsulotlariga qo'llaniladigan stavkalar bo'yicha hisoblanadi.

Qayta ishlash mahsulotlariga nisbatan bojxona bojlarining xos stavkasini qo'llanilayotganda to'lanishi lozim bo'lgan bojxona bojlarining miqdori qayta ishlash mahsulotlariga nisbatan xos stavkada hisoblangan bojxona boji summasi bilan qayta ishlash operatsiyalari qiymatining qayta ishlash mahsulotlari bojxona qiymatiga

nisbatining ko'paytmasi sifatida qayta ishlash mahsulotlari erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilganda bo'lgani kabi hisoblab chiqariladi.

Qayta ishlash mahsulotlariga nisbatan ushbu moddaga muvofiq qo'llaniladigan bojxona to'lovlarini hisoblab chiqarish maqsadida, qayta ishlash operatsiyalari qiymati quyidagi qiymatlarning summasini ifoda etadi:

olib chiqilgan tovarlarni qayta ishlash;

tovarni qayta ishlash joyiga va uning qayta ishlash mahsulotlarini bojxona chegarasigacha qaytarib yetkazib berish, agar bular qayta ishlash qiymatiga qo'shilmagan bo'lsa.

Agar olib kirilayotgan qayta ishlash mahsulotlariga bo'lgan mulk huquqi ular erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilguniga qadar boshqa shaxsga o'tkazilgan bo'lsa, mazkur qayta ishlash mahsulotlari ushbu shaxs tomonidan import qilinayotganda bojxona to'lovlari mazkur shaxs tovarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimiga mustaqil joylashtirganida bo'lgani kabi hisob-kitob qilinadi.

Olib kirilayotgan qayta ishlash mahsuloti:

agar tovar shartnoma yoki kafolat majburiyatiga binoan tekin ta'mirlash uchun yoxud ishlab chiqarish nuqsoni mavjudligi sababli olib chiqilgan bo'lsa, bu nuqsonning mavjudligi tovarni dastlabki erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirishda hisobga olinmagan bo'lsa, bojxona bojlari va soliqlar to'lashdan;

agar tovar haq evaziga ta'mirlash uchun olib chiqilgan bo'lsa, bojxona bojlari va aksiz solig'i to'lashdan ozod etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi:

tovarlarning ayrim turlariga nisbatan bojxona hududidan tashqarida qayta ishlashga yo'l qo'yilmaydigan hollar;

muayyan tovarlarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bo'yicha ayrim operatsiyalarni o'tkazishga doir cheklovlarni;

bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimida tovarlarni qayta ishlashga yo‘l qo‘yishga doir miqdoriy cheklovlarni belgilashi mumkin.

Erkin muomalaga chiqarish (import)

Erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimi shunday rejimki, bunda bojxona hududiga olib kirilgan tovar uni ushbu hududdan qaytarib olib chiqish majburiyatisiz shu erda erkin muomalada qoladi. Bojxona to‘lovlari to‘langan va iqtisodiy siyosat choralari rioya etilgan taqdirda tovar erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtiriladi va bojxona hududida erkin muomalada turgan tovar maqomini oladi. Tovarni erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirish qonun hujjatlariga muvofiq boshqa talablar va shartlarga rioya etgan holda ham amalga oshirilishi mumkin.

Erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga nisbatan bojxona rasmiylashtiruvi uchun zarur bo‘ladigan hujjatlarning ro‘yxati O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi. Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar bo‘lgan taqdirda import qilinadigan tovarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlarning mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Reimport

Reimport bojxona rejimi shunday rejimki, bunda ilgari bojxona hududidan olib chiqilgan tovarlar bojxona bojlari, soliqlar to‘lanmagan va iqtisodiy siyosat choralari qo‘llanilmagan holda, bojxona kodeksining 59-moddasida belgilangan muddatlarda bojxona hududiga qaytarib olib kiriladi.

Reimport bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarga erkin muomalaga chiqarilgan tovar sifatida qaraladi.

Qisman yoki boshqa tarzda shikastlanishlari bo‘lgan, shikastlanish chog‘ida holati yomonlashgan tovarni reimport bojxona rejimiga joylashtirishga bu holat avariya yoki engib bo‘lmas kuch ta’siri oqibatida ro‘y berganligi tasdiqlangan taqdirda yo‘l qo‘yiladi.

Tovar reimport bojxona rejimiga joylashtirilguniga qadar uni normal holatda saqlab turish bo‘yicha turli operatsiyalar, shu jumladan mayda ta’mirlash

operatsiyalari va texnik xizmat ko'rsatish, bundan tovarni kapital ta'mirlash va modernizatsiya qilish mustasno, amalga oshirilishi mumkin va ular tovar qiymati oshib ketishiga olib kelmasligi kerak.

Tovarni reimport bojxona rejimiga joylashtirish bojxona kodeksi 21-bobining qoidalariga muvofiq bojxona organi tomonidan beriladigan ruxsatnoma asosida amalga oshiriladi.

Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash bojxona rejimida turgan tovarni reimport qilish tovarni reimport bojxona rejimiga joylashtirishga ruxsatnoma olinmagan holda amalga oshiriladi.

Tovar reimport bojxona rejimiga joylashtirilgan taqdirda tovarning amalda reimport qilinayotgan qismiga nisbatan tovar eksport bojxona rejimida bojxona hududidan olib chiqilayotganda to'langan bojxona bojlarining va soliqlarning summalarini qaytarish, basharti tovar mazkur tovarni olib chiqqan shaxsning ayni o'zi yoki uning huquqiy vorisi (merosxo'ri) tomonidan olib kirilayotgan bo'lsa, bojxona kodeksining 49-bobida nazarda tutilgan tartibda amalga oshiriladi.

Tovar reimport qilinayotganda tovarni olib o'tayotgan vakolatli shaxs to'lovlar sifatida olingan yoki tovar bojxona hududidan olib chiqilayotganda berilgan boshqa imtiyozlar natijasida olingan summalarni qonun hujjatlarida belgilangan tartibda qaytaradi.

Tovarni reimport bojxona rejimiga joylashtirish quyidagi talablar va shartlarga rioya etilgan taqdirda amalga oshiriladi:

tovar bojxona hududidan olib chiqilayotganda u shu hududda erkin muomalada turgan tovar maqomiga ega bo'lishi lozim;

tovar uni olib chiqish uchun mo'ljallangan tegishli bojxona rejimiga joylashtirilgan paytdan e'tiboran uch yil ichida, vaqtincha olib chiqilgan tovarga nisbatan – vaqtincha olib chiqishning belgilangan muddati ichida, tovarning bojxona hududidan tashqarida qayta ishlangan qoldig'iga nisbatan esa – qayta ishlashning belgilangan muddati ichida reimport bojxona rejimiga ma'lum qilinishi kerak. Bunda bojxona chegarasi kesib o'tilgan kun tovarni olib kirish sanasi hisoblanadi, tovarni

olib chiqish uchun mo'ljallangan tegishli bojxona rejimi uchun bojxona yuk deklaratsiyasi rasmiylashtirilgan kun esa, olib chiqish sanasi hisoblanadi;

tovar tabiiy eskirish oqibatidagi yoxud tashishning, saqlashning yoki foydalanishning (ishlatishning) normal sharoitlarida kamayishi oqibatidagi o'zgarishlarini istisno etganda o'sha holatida bo'lishi kerak;

bojxona organlari tomonidan tovarni identifikatsiyalashni amalga oshirish mumkinligi.

Ilgari eksport bojxona rejimiga muvofiq olib chiqilgan tovarni reimport bojxona rejimiga joylashtirishga bir vaqtning o'zida quyidagi shartlarga rioya etilgan taqdirda yo'l qo'yiladi:

shartnomaning (shartnomaning, kelishuvning) shartlari bajarilmagan bo'lsa;

tovardan bojxona hududidan tashqarida foydalanilmagan va u ta'mirlanmagan bo'lsa, bundan tovarning qaytarilishiga sabab bo'lgan nuqsonlarni yoki boshqa holatlarni aniqlash uchun tovardan foydalanish zarur bo'lgan hollar mustasno;

tabiiy eskirishi hisobga olingan holda tovar o'zgarimas holatda turgan bo'lsa, bundan nuqsonlar aniqlangan hollar mustasno.

Tovarni reimport bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar bo'lgan taqdirda reimporti amalga oshiriladigan tovarlarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlar mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Vaqtincha olib kirish.

Vaqtincha olib kirish bojxona rejimi shunday rejimki, bunda tovar bojxona hududiga muayyan muddatga olib kiriladi va bojxona to'lovlaridan shartli ozod etilgan yoki davriy bojxona to'lovlari to'langan hamda iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda undan vaqtincha foydalaniladi.

Tovarni vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirish bojxona kodeksi 21-bobining qoidalariga muvofiq bojxona organi tomonidan beriladigan ruxsatnoma asosida amalga oshiriladi.

Tovarlarni vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirish quyidagi talablar va shartlarga rioya etilgan holda amalga oshiriladi:

vaqtincha olib kirilayotgan tovarning bojxona organlari tomonidan identifikatsiyalanishi mumkinligi;

agar tovar vakolatli organlar tomonidan nazorat qilinishi lozim bo'lsa, ushbu organlarning ruxsatnomalari bojxona organlarining axborot tizimida mavjud bo'lishi.

Vaqtincha olib kirilgan tovar o'zgarmas holatda qolishi shart. Vaqtincha olib kirilgan tovar bilan uning but saqlanishini ta'minlash uchun zarur operatsiyalarni, shu jumladan mayda ta'mirlash operatsiyalarini, bundan uni kapital ta'mirlash va modernizatsiya qilish mustasno, texnik xizmat ko'rsatish va tovarni soz holatda saqlab turish uchun zarur boshqa operatsiyalarni amalga oshirishga, bosharti bunday operatsiyalarni amalga oshirish natijasida tovar qiymati uning vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirilgan paytdagi qiymatiga nisbatan oshib ketmasa, yo'l qo'yiladi.

Ilgari boshqa bojxona rejimlariga joylashtirilgan tovarlar vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga bojxona kodeksdanazarda tutilgan talablar va shartlarga rioya etilgan taqdirda joylashtirilishi mumkin.

Quyidagi tovarlar vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirilishi mumkin emas:

O'zbekiston Respublikasiga olib kirilishi taqiqlangan tovarlar;

chiqindilar;

elektr energiyasi, suv, quvurlar orqali yetkazib beriladigan tovarlar (neft, gaz), shuningdek yoqilg'i;

sarf qilinadigan materiallar va sarf qilinadigan namunalar, xom ashyo, yarim tayyor mahsulotlar;

O'zbekiston Respublikasining yuridik va jismoniy shaxslari tomonidan olib kiriladigan avtotransport vositalari, bundan xalqaro yuk tashishni amalga oshirish, shuningdek O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarida va xalqaro shartnomalarida belgilangan hollar mustasno.

Vaqtincha olib kirilgan tovarning bojxona nazoratini uning bojxona rasmiylashtiruvini bajargan bojxona organi amalga oshiradi.

Tovarni vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar bo'lgan taqdirda vaqtincha olib kiriladigan tovarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlar mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Tovarni vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirish ruxsatnomasi amal qilish muddati cheklanmagan holda beriladi.

Vaqtincha olib kirish muddati tovar vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirilgan sanadan e'tiboran ikki yilni tashkil etadi.

Tovarni vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirgan shaxs mazkur bojxona rejimini uning amal qilish muddati o'tguniga qadar bojxona kodeksining [69-moddasiga](#) muvofiq tugallash huquqiga ega.

Quyidagi tovarlarning vaqtincha olib kirish muddati vakolatli shaxsning arizasi asosida bojxona organi tomonidan ikki yildan ko'proq muddatga uzaytirilishi mumkin:

O'zbekiston Respublikasi hududidagi chet davlatlar diplomatik vakolatxonalarining va konsullik muassasalarining hamda ularga tenglashtirilgan vakolatxonalarning normal faoliyat ko'rsatishini ta'minlash uchun olib kiriladigan, ushbu vakolatxonalarning O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashash joyiga ega bo'lmagan diplomatik agentlari va ma'muriy-texnik xodimlari hamda ularning oila a'zolari tomonidan shaxsiy foydalanish uchun olib kiriladigan tovarlarning, shuningdek chet davlatlar ommaviy axborot vositalarining akkreditatsiya qilingan muxbirlari va muxbirlik punktlarining o'z ehtiyojlari uchun olib kiriladigan avtotransport vositalarining. Bunday tovarlarni vaqtincha olib kirish ruxsatnomasi O'zbekiston Respublikasining vakolatli organlari tomonidan yuqorida ko'rsatib o'tilgan vakolatxonalar va shaxslarning akkreditatsiya muddatiga beriladi hamda ularning akkreditatsiyasini uzaytirish muddatlaridan kelib chiqqan holda uzaytiriladi;

O'zbekiston Respublikasining yuridik shaxslari bilan chet davlatlarning shaxslari o'rtasidagi ijara shartnomalari asosida vaqtincha olib kiriladigan temir yo'l va havo transporti vositalarining, shuningdek ularning ehtiyot qismlari va ularga xizmat ko'rsatish uchun mo'ljallangan transport asbob-uskunasining. Ularni vaqtincha olib kirish muddati ijara shartnomasi muddatlaridan kelib chiqqan holda belgilanadi;

lizing shartnomalari asosida olib kiriladigan tovarlarning. Bunday tovarlarni vaqtincha olib kirishga lizing shartnomasining amal qilish muddatiga ruxsat beriladi;

O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga muvofiq olib kiriladigan tovarlarning. Bunday tovarlarni vaqtincha olib kirish muddati O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasining amal qilish muddatidan kelib chiqqan holda belgilanadi;

mahsulot taqsimotiga oid bitimlar va geologiya-qidiruv ishlarini o'tkazish to'g'risidagi bitimlar asosida olib kiriladigan tovarlarning. Bunday tovarlarni vaqtincha olib kirishga mazkur bitimlarning amal qilish muddatiga ruxsat beriladi;

davriy bojxona to'lovlari to'liq to'langan tovarlarning;

imtiyozlarning amal qilish muddati tugashi yoki mulk huquqi boshqa shaxslarga o'tishi munosabati bilan vaqtincha olib kirishning bundan buyongi muddatida davriy bojxona to'lovlarini to'lash zarurati paydo bo'ladigan tovarlarning;

O'zbekiston Respublikasining investitsiya dasturiga kiritilgan investitsiya loyihalari asosida olib kiriladigan tovarlarning. Bunday tovarlarni vaqtincha olib kirishga investitsiya davri muddatiga yo'l qo'yiladi;

tovarni (ishlarni va xizmatlarni) import qilishga doir shartnoma (shartnoma, kelishuv) shartlari bo'yicha kafolat muddati davomida xizmat ko'rsatish va nuqsonlarni bartaraf etish uchun olib kiriladigan tovarlarning (bojxona hududida qoldirish uchun mo'ljallangan tovarlar bundan mustasno). Bunday tovarlarni vaqtincha olib kirishga kafolat davri muddatiga yo'l qo'yiladi;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ayrim qarorlari asosida vaqtincha olib kirishning uzoqroq muddati belgilangan tovarlarning.

Vaqtincha olib kirish bojxona rejimining muddatini uzaytirish to'g'risidagi ariza bojxona organiga vaqtincha olib kirish bojxona rejimining amal qilish muddati tugaguniga qadar berilishi kerak. Vaqtincha olib kirish bojxona rejimi muddatini uzaytirish tovarni vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirish ruxsatnomasini berish uchun nazarda tutilgan tartibda amalga oshiriladi.

Vakolatli shaxs tomonidan bojxona organiga vaqtincha olib kirish muddatini uzaytirish to'g'risida ariza berilganligi vaqtincha olib kirish muddatini uzib qo'ymaydi va to'xtatib turmaydi.

Vaqtincha olib kirish bojxona rejimining amal qilish muddati uzaytirilganda boshqa bojxona deklaratsiyasi taqdim qilinmaydi.

Vaqtincha olib kirilayotgan ayrim tovarlarga nisbatan bojxona bojlari va soliqlar to'lashdan shartli ozod etish qo'llaniladi. Bunday tovarlarning ro'yxati va ozod etish shartlari, shuningdek vaqtincha olib kirilgan tovarlarga nisbatan bojxona bojlari va soliqlar to'lash bo'yicha imtiyozlarning amal qilish muddatlari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

Davriy bojxona to'lovlari:

tovarlar vaqtincha olib kirish bojxona rejimida turgan har bir to'liq va to'liq bo'lmagan kalendar oy uchun, ushbu tovarlar vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirilgan kunda erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilganda to'lanishi lozim bo'lgan bojxona bojlari va soliqlar summasining besh foizi miqdorida chet el valyutasida hisoblab chiqariladi;

ular to'lanadigan kuni O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilangan valyutalarning rasmiy ayirboshlash kursi bo'yicha O'zbekiston Respublikasining milliy valyutasida to'lanadi;

O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjetiga o'tkaziladi.

Davriy bojxona to'lovlarini hisoblashda tovar vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirilgan kuni amalda bo'lgan bojxona to'lovlari stavkalari qo'llaniladi.

Davriy bojxona to'lovlarini to'lab tovarni vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirayotgan shaxs quyidagi huquqlarga ega:

to‘lanishi lozim bo‘lgan bojxona to‘lovlarining umumiy summasini to‘lash;
tegishli davr boshlanguniga qadar davriy bojxona to‘lovlarini har oyda yoxud yilning har choragida to‘lash.

To‘lanadigan davriy bojxona to‘lovlarining umumiy summasi tovar vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga rasmiylashtirilgan kuni erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgan taqdirda to‘lanishi lozim bo‘lgan, chet el valyutasida hisoblab chiqarilgan bojxona to‘lovlarining summasidan oshmasligi lozim.

Davriy bojxona to‘lovlarining to‘langan summalari:

vaqtincha olib kirilgan tovar olib chiqilgan yoxud boshqa bojxona rejimlariga joylashtirilgan taqdirda qaytarilmaydi;

ushbu tovarlarni erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirishda to‘lanishi lozim bo‘lgan bojxona to‘lovlari summasi hisobiga o‘tkaziladi.

Vaqtincha olib kirilgan tovardan uni vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirgan shaxsgina foydalanishi va (yoki) uni tasarruf etishi mumkin.

Vaqtincha olib kirilgan tovardan foydalanish va (yoki) uni tasarruf etish huquqini vaqtincha olib kirish bojxona rejimining amal qilishi tugaguniga qadar boshqa shaxsga o‘tkazishga, basharti ushbu shaxs bojxona organlari oldida vaqtincha olib kirish bojxona rejimi shartlariga bundan buyon ham rioya etilishi bo‘yicha yozma majburiyatlarni o‘z zimmasiga olsa, yo‘l qo‘yiladi.

Agar tovar davriy bojxona to‘lovlari to‘langan holda vaqtincha olib kirilgan bo‘lsa, uni dastlab vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirgan shaxs tovar vaqtincha olib kirish bojxona rejimida turgan butun davr uchun bojxona to‘lovlarini bunday huquq boshqa shaxsga o‘tkaziladigan paytga qadar, bojxona kodeksi 66-moddasining [birinchi qismiga](#) muvofiq to‘lashi kerak.

Vaqtincha olib kirish bojxona rejimi shartlariga rioya etishga doir huquq va majburiyatlar tovarni vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirish uchun boshqa shaxs taqdim etgan bojxona deklaratsiyasi bojxona organi tomonidan qabul qilingan paytdan e’tiboran boshqa shaxsga o‘tkazilgan deb hisoblanadi.

Vaqtincha olib kirilgan tovarni ushbu moddaning [ikkinchi qismiga](#) muvofiq boshqa shaxsga o'tkazilganligi dastlab belgilangan vaqtincha olib kirish muddatini to'xtatib turmaydi va uzaytirmaydi.

Vaqtincha olib kirish bojxona rejimining amal qilishi:

vaqtincha olib kirilgan tovar xatlangan yoki olib qo'yilgan davrda;

vaqtincha olib kirilgan tovar vaqtincha saqlash va bojxona ombori bojxona rejimlariga joylashtirilganda to'xtatib turiladi.

To'xtatib turish muddati tugagach, vaqtincha olib kirish bojxona rejimining amal qilishi tiklanadi.

Vaqtincha olib kirish bojxona rejimi vaqtincha olib kirish muddati o'tgan kunning ertasidan kechiktirmay tovarni olib chiqish yoki uni boshqa bojxona rejimiga joylashtirish bilan tugallanishi kerak.

Tovar avariya yoki engib bo'lmas kuch ta'siri oqibatida yo'q qilingan yoki qaytarib bo'lmaydigan tarzda yo'qotilgan yoxud O'zbekiston Respublikasi davlat organlarining qarorlari oqibatida egalikdan chiqib ketgan taqdirda, bu tegishli vakolatli davlat organi tomonidan berilgan hujjatlar bilan tasdiqlangan bo'lsa, shaxs vaqtincha olib kirish bojxona rejimini belgilangan muddatda tugallamaganlik uchun javobgarlikdan ozod etiladi.

Vaqtincha olib kirish bojxona rejimi tugallanganda tovarning bojxona rasmiylashtiruvi bojxona rasmiylashtiruvini o'tkazgan bojxona organi tomonidan yoki vakolatli shaxsning arizasiga binoan, shu tovarning o'ziga xos xususiyatidan kelib chiqqan holda zarur hajmda bojxona rasmiylashtiruvini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'lgan boshqa bojxona organi tomonidan o'tkazilishi mumkin. Ariza berilayotganda vakolatli shaxs quyidagi hujjatlarni taqdim etishi kerak:

tovarni vaqtincha olib kirish uchun bojxona yuk deklaratsiyasi;

vaqtincha olib kirilgan tovardan foydalanish va (yoki) uni tasarruf etish vaqtincha olib kirish bojxona rejimi tugallanguniga qadar boshqa shaxsga berilganligi yoxud u boshqacha tarzda boshqa shaxsga o'tkazilganligi to'g'risidagi hujjat, agar shunday o'tkazish bajarilgan bo'lsa.

Vaqtincha olib kirish bojxona rejimi tovarni erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirish bilan tugallanganda va davriy bojxona to'lovlari to'langanda tovarni bojxona yig'imlarini to'lagan holda erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirish uchun bojxona yuk deklaratsiyasi rasmiylashtiriladi.

Bojxona hududida qayta ishlash.

Bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimi shunday rejimki, bunda tovar bojxona hududiga qayta ishlash va uni qayta ishlash mahsulotlari tarzida olib chiqish maqsadida, bojxona bojlari va soliqlar to'lashdan shartli ozod etilgan holda olib kiriladi.

Tovar bojxona hududida qayta ishlash maqsadida olib kirilganda iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmaydi, bundan bojxona kodeksining [82-moddasida](#) nazarda tutilgan taqiqlar va cheklovlar mustasno.

CHet el tovarlari bilan bojxona hududida tovarlarni qayta ishlash operatsiyalari amalga oshirilgan taqdirda O'zbekiston tovarlaridan, shu jumladan chet ellik shaxs tomonidan olingan O'zbekiston tovarlaridan bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilmagan holda foydalanishga yo'l qo'yiladi.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirish bojxona kodeksi [21-bobining](#) qoidalariga muvofiq bojxona organi tomonidan beriladigan tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasi asosida amalga oshiriladi.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash operatsiyalari quyidagilardan iborat:

olib kirilgan tovarni uning dastlabki xossalari va individual ko'rsatkichlarini o'zgartirib, lekin qayta ishlash mahsulotida uni identifikatsiyalash imkonini beruvchi tovar xususiyatlarini saqlagan holda bevosita qayta ishlash yoki unga ishlov berish, bundan bojxona kodeksi 74-moddasining [uchinchi qismida](#) nazarda tutilgan hollar mustasno;

olib kirilgan tovardan foydalangan holda boshqa tovar tayyorlash, shu jumladan montaj qilish, yig'ish yoki qismlarga ajratish;

tovarni ta'mirlash, shu jumladan uni tiklash va tarkibiy qismlarini almashtirish;

qayta ishlash mahsulotlarini ishlab chiqarishga ko‘maklashuvchi yoki ularning ishlab chiqarilishini engillashtiruvchi boshqa tovarlardan, agar bu tovarlar qayta ishlash jarayonida to‘liq yoki qisman ishlatilsa, xom ashyo sifatida foydalanish. Mazkur operatsiya ushbu qismda ko‘rsatilgan boshqa operatsiyalardan biri bilan bir vaqtda bajarilishi kerak.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash operatsiyalari jumlasiga quyidagilar kirmaydi:

tovarning but saqlanishini ta‘minlash, uni sotishga va tashishga tayyorlash operatsiyalari;

har qanday turdagi hayvonlarning naslini olish, ularni parvarishlash va klonlashtirish, bo‘rdoqiga boqish va tutish (ushlash, ovlash), shuningdek ularning mahsullarini olish va to‘plash;

har qanday o‘simlik turlarini etishtirish va yig‘ish;

foydali qazilmalarni qazib olish;

axborotdan, audio- va video yozuvlardan istalgan turdagi axborot tashuvchi jismlarga nusxa ko‘chirish va ularni ko‘paytirib olish;

texnologik jarayonda yordamchi vosita sifatida chet el tovarlaridan (uskunalar, dastgohlar, moslamalar va boshqalar) foydalanish.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash operatsiyalari tovarlarni bojxona hududida qayta ishlash uchun ruxsatnoma olgan shaxs tomonidan, shuningdek uning topshirig‘iga binoan boshqa shaxs tomonidan, agar ruxsatnomani olgan shaxs ko‘rsatilgan operatsiyalarni amalga oshirishning butun muddati davomida ruxsatnomada nazarda tutilgan talablar va shartlarga rioya etilishi uchun bojxona organlari oldida javobgar bo‘lib qolaversa, amalga oshirilishi mumkin. Tovarni bojxona hududida qayta ishlash operatsiyalarining boshqa shaxs tomonidan amalga oshirilishi tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasida aks ettirilgan bo‘lishi kerak.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlashga quyidagi talablarga va shartlarga rioya etgan holda yo‘l qo‘yiladi:

olib kirilgan tovarni bojxona organlari tomonidan uni qayta ishlash mahsulotlarida identifikatsiyalashni o'tkazish mumkinligi, bundan bojxona kodeksi 74-moddasining [uchinchi qismida](#) nazarda tutilgan hollar mustasno;

ustav fondida (ustav kapitalida) davlat ulushi bo'lgan korxonalar uchun — qayta ishlash jarayonining texnik-iqtisodiy asoslari vakolatli organ bilan kelishilgan bo'lsa, qonun hujjatlarida belgilangan hollar bundan mustasno;

agar tovar vakolatli organlar tomonidan nazorat qilinishi lozim bo'lsa, bojxona organlarining axborot tizimida ushbu organlarning ruxsatnomalari mavjudligi;

texnik-iqtisodiy asoslarning va amaldagi qayta ishlash jarayonining ko'rsatkichlari bir-biriga mos bo'lishi;

tovarni qayta ishlash operatsiyalarining bojxona kodeksining [71-moddasi](#) talablariga muvofiq bo'lishi.

SHartnoma (shartnoma, kelishuv) shartlari yoki qayta ishlash jarayoni texnik-iqtisodiy asoslarining ko'rsatkichlari o'zgargan taqdirda tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasini berish to'g'risida yangi ariza berilishi kerak. Bunda yuridik shaxs o'zgartirilganligi, uning nomi yoki joylashgan eri (pochta manzili) o'zgarganligi, jismoniy shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi yoki faoliyat ko'rsatadigan joyi o'zgarganligi sababli shartnoma (shartnoma, kelishuv) shartlari o'zgargan taqdirda yangi ariza berish talab etilmaydi.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirish O'zbekiston Respublikasining har qanday manfaatdor shaxsi tomonidan, shu jumladan tovarning egasi bo'lmagan yoki bevosita tovarni qayta ishlash operatsiyalarini bajarmaydigan shaxs tomonidan amalga oshirilishi mumkin.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar bo'lgan taqdirda bojxona hududida qayta ishlanadigan tovarlarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlar mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Bojxona hududida qayta ishlash uchun olib kirilayotgan tovarni uni qayta ishlash mahsulotlarida identifikatsiyalash bojxona kodeksi46-moddasining [birinchi qismida](#) nazarda tutilgan usullarni qayta ishlash uchun olib kirilayotgan tovarga nisbatan qo‘llaniladigan holda amalga oshiriladi.

Vakolatli shaxsning so‘roviga binoan hamda bojxona organining roziligi bilan ishlab chiqarishda foydalaniladigan xom ashyo, materiallar va butlovchi qismlar to‘g‘risida, shuningdek qayta ishlash mahsulotlarini ishlab chiqarish texnologiyasi haqida taqdim etilgan batafsil ma’lumotlarni tadqiq etish yo‘li bilan olib kirilayotgan tovarni identifikatsiyalash ta’minlanishi mumkin.

Bojxona hududida qayta ishlash uchun olib kirilgan tovarni uni qayta ishlash mahsulotlarida identifikatsiyalash quyidagi hollarda talab etilmaydi, agar:

ular bojxona kodeksining [77-moddasiga](#) muvofiq qayta ishlash uchun olib kirilgan tovarga ekvivalent tovarni qayta ishlash natijasida olingan bo‘lsa;

ishlab chiqarishning uzluksiz sikllariga taalluqli texnologik jarayondan qayta ishlash uchun foydalanilayotgan bo‘lsa;

bojxona hududida o‘xshash va (yoki) aynan bir xil qayta ishlash mahsulotlari ishlab chiqarilishini istisno etadigan noyob texnologik jarayondan qayta ishlash uchun foydalanilayotgan bo‘lsa.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasi ikki yil muddatga beriladi.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasini olgan shaxs bojxona kodeksining [80-moddasiga](#) muvofiq mazkur ruxsatnomaning amal qilish muddati tugashidan avvalroq bojxona rejimini tugallash huquqiga ega.

Bir muncha uzoq davom etadigan qayta ishlash jarayoni talab qilinadigan ayrim toifadagi tovarlarga nisbatan tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddati vakolatli shaxsning arizasiga ko‘ra bojxona organi tomonidan ikki yildan ko‘proq muddatga uzaytirilishi mumkin.

Ayni bir tovarlarni ayni bir xil sharoitlarda bojxona hududida qayta ishlash bo‘yicha muntazam operatsiyalar amalga oshirilayotganda, shaxsning arizasiga ko‘ra

unga tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasi soʻralgan muddatga, lekin besh yildan koʻp boʻlmagan muddatga berilishi mumkin.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddati va qayta ishlash muddati tovar bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilgan kundan eʼtiboran, tovar alohida turkumlar bilan olib kirilganda esa, tovarning birinchi turkumi bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilgan kundan eʼtiboran boshlanadi.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddatini uzaytirish toʻgʻrisidagi ariza bojxona organiga ushbu ruxsatnomaning amal qilish muddati tugashiga kamida bir oy qolganda berilishi kerak. Ruxsatnomaning amal qilish muddatini uzaytirish ruxsatnomani olish uchun nazarda tutilgan tartibda amalga oshiriladi.

Vakolatli shaxs tomonidan bojxona organiga tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddatini uzaytirish toʻgʻrisida ariza berilganligi ruxsatnomada koʻrsatilgan tovarni qayta ishlash muddatini uzib qoʻymaydi yoki toʻxtatib turmaydi.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasining amal qilish muddatini uzaytirish rad etilgan taqdirda, bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bojxona kodeksining [80-moddasiga](#) muvofiq boshqa bojxona rejimiga joylashtirilishi maʼlum qilinishi kerak.

Bojxona hududida qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normasi tovarni qayta ishlash amalga oshiriladigan haqiqiy sharoitlardan kelib chiqqan holda vakolatli shaxs tomonidan aniqlanadi va tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasi berilayotganda bojxona organi tomonidan belgilanadi.

Qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normasi belgilanayotganda bojxona organlari vakolatli shaxs taqdim etgan qayta ishlashning texnologik jarayoni toʻgʻrisidagi maʼlumotlar koʻrsatilgan hujjatlarga hamda vakolatli organning va (yoki) vakolatli tashkilotlarning (shu jumladan bojxona laboratoriyalarining) qayta ishlashning aniq texnologik jarayoniga asoslangan xulosalariga tayanadi.

Qayta ishlash mahsulotlarining tavsifi, miqdori, sifati qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normasi belgilanganidan keyin aniqlanadi.

Ekvivalent kompensatsiyaga, ya'ni bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirilgan, olib kirilgan tovardan olinadigan qayta ishlash mahsulotini ekvivalent tovarni qayta ishlash orqali olingan boshqa tovar bilan, shu jumladan O'zbekiston tovari bilan almashtirishga, agar tovarni bojxona hududida qayta ishlash operatsiyasi ta'mirlashdan iborat bo'lsa, tovarni bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasi asosida, shuningdek boshqa hollarda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori asosida yo'l qo'yiladi.

Ekvivalent tovar deganda, bojxona maqsadlari uchun, o'z tavsifi, sifati va texnik xususiyatlariga ko'ra olib kirilgan tovarga mos keluvchi tovar tushuniladi.

Ekvivalent tovar, bojxona maqsadlari uchun, olib kirilgan tovar maqomini oladi, u bilan almashtiriladigan olib kirilgan tovar esa, ekvivalent tovar ega bo'lgan maqomni oladi.

Ekvivalent tovarni qayta ishlash natijasida olingan mahsulotlarga ushbu bobning qoidalariga muvofiq olib kirilgan tovarni qayta ishlash mahsulotlari sifatida qaraladi.

Agar tovarni bojxona hududida qayta ishlash uchun berilgan ruxsatnomada ekvivalent kompensatsiya nazarda tutilgan bo'lsa, bojxona hududida qayta ishlash uchun tovar olib kirilguniga qadar qayta ishlash mahsulotlarini olib chiqishga yo'l qo'yiladi.

Bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimida tovar ta'mirlanayotganda qayta ishlash mahsulotining almashtirilishiga qayta ishlash mahsulotiga almashtiriluvchi tovar bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga muvofiq ta'mirlash uchun mo'ljallangan tovar bilan aynan bir xil yoxud unga o'xshash bo'lgan taqdirda yo'l qo'yiladi.

Bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimida tovar ta'mirlanayotganda qayta ishlash mahsulotini almashtirish uchun shartnomaning (shartnomaning, kelishuvning) tegishli qoidalari va (yoki) tovarlarni ta'mirlayotgan shaxsning kafillik majburiyatlari asos bo'ladi.

Tovarni bojxona hududida qayta ishlash uchun ruxsatnoma olgan shaxs qayta ishlash natijasida hosil bo'lgan chiqindilarni, shuningdek qayta ishlanmagan olib kirilgan tovar qoldiqlarini bojxona kodeksidabelgilangan shartlar asosida tegishli bojxona rejimlariga joylashtirgan holda, bojxona kodeksining [75-moddasiga](#) muvofiq belgilangan bojxona hududida qayta ishlash muddati tugaydigan kundan kechiktirmay tasarruf etishi kerak.

Bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimi olib kirilgan tovarning qayta ishlash mahsulotlarini yoki uning qoldiqlarini, shuningdek tovarni qayta ishlash chiqindilarini tovarni bojxona hududida qayta ishlashning bojxona kodeksi [75-moddasida](#) belgilangan muddati tugaydigan kundan kechiktirmay olib chiqish yoxud ularni boshqa bojxona rejimlariga joylashtirish bilan tugallanishi kerak.

Qayta ishlash mahsulotlari bittadan ortiq turkumda olib chiqilayotganda, qayta ishlash mahsulotlari miqdorining bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasida ko'rsatilgan miqdorga muvofiqligini tekshirib ko'rish vaqti-vaqti bilan, lekin uch oyda kamida bir marta va qayta ishlash mahsulotlarining oxirgi turkumi bojxona chegarasi orqali olib o'tilgan kundan e'tiboran o'ttiz kalendar kundan kechiktirmay amalga oshirilishi mumkin.

Qayta ishlash mahsulotlari miqdorining bojxona hududida qayta ishlash ruxsatnomasida ko'rsatilgan miqdorga muvofiqligini tekshirib ko'rish natijalari bo'yicha bojxona organi ruxsatnoma olgan shaxs bilan birgalikda dalolatnoma tuzadi. Agar olib chiqilgan qayta ishlash mahsulotlarining miqdori tekshirib ko'rish natijasida ruxsatnomada ko'rsatilgan miqdordan ortiqligi aniqlangudek bo'lsa, bojxona organi qo'shimcha bojxona to'lovlari to'lash zarurligi to'g'risida qaror qabul qiladi. Bunday holda bojxona organi ruxsatnoma olgan shaxsga qaror qabul qilingan kunning ertasidan kechiktirmay yozma shaklda xabar qilishi shart. Agar bunday to'lovlarni to'lash yozma xabar olingan kundan e'tiboran o'n ish kuni ichida amalga oshirilsa, ularning summalariga penya hisoblanmaydi.

Tovarlarni bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirgan shaxs bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimi qo'llanilganligi to'g'risidagi

ma'lumotlarni bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimi amal qilishi tugagan kundan e'tiboran o'ttiz kalendar kun ichida solishtirib chiqishi shart.

Olib chiqiladigan qayta ishlash mahsuloti, qoldiqlar va chiqindilar bojxona bojlari va soliqlar to'lashdan, shuningdek iqtisodiy siyosat choralari qo'llashdan ozod etiladi, bundan bojxona kodeksining [82-moddasida](#) nazarda tutilgan taqiqlar va cheklovlar mustasno.

Qayta ishlash mahsulotlarini erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirishda bojxona bojlari va soliqlar qayta ishlash uchun olib kirilgan tovarlarning bojxona qiymatidan va (yoki) qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normasiga muvofiq ishlatilgan sonidan hamda tovar erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgan kuni amalda bo'lgan, ularga nisbatan qo'llaniladigan bojxona to'lovlarining stavkalaridan kelib chiqqan holda to'lanadi.

Qayta ishlash mahsulotlari ularning chiqish normalarida belgilanganidan kam miqdorda olib chiqilgan taqdirda, belgilangan tartibda bojxona to'lovlari to'lanadi.

Tovarlarning qayta ishlash chiqindilari erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgan taqdirda ular bojxona hududiga shu holatda olib kirilganidagi kabi bojxona to'lovlari to'lanishi kerak.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi:

tovarlarning muayyan turlariga nisbatan bojxona hududida qayta ishlashga yo'l qo'yilmasligi hollarini;

tovarlarning muayyan turlarini bojxona hududida qayta ishlash bo'yicha ayrim operatsiyalarni o'tkazishga doir cheklovlarni;

tovarlarni bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimiga joylashtirishga doir miqdoriy cheklovlarni belgilashi mumkin.

Vaqtincha saqlash.

Vaqtincha saqlash bojxona rejimi shunday rejimki, bunda bojxona hududiga olib kirilgan har qanday tovar tayinlangan bojxona organiga taqdim etilgan paytdan boshlab va tanlangan bojxona rejimiga muvofiq chiqarib yuborilguniga qadar, shuningdek bojxona kodeksining [177-moddasida](#) nazarda tutilgan hollarda va

shartlarda, bojxona to'lovlari to'lanmagan hamda iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda vaqtincha bojxona nazorati ostida saqlanishi mumkin.

Vaqtincha saqlash bojxona rejimiga har qanday tovar, shu jumladan ilgari boshqa bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar joylashtirilishi mumkin.

Bojxona hududiga olib kirilishi va bu hududdan olib chiqilishi taqiqlangan tovarlar bojxona kodeksi 24-moddasining [to'rtinchi qismiga](#) muvofiq vaqtincha saqlash bojxona rejimiga joylashtirilishi mumkin.

Vaqtincha saqlash bojxona rejimida turgan tovarni saqlash bojxona omborida yoki bojxona nazorati zonalarida, ularning mazkur bojxona rejimida turishi muddatlariga rioya etgan holda amalga oshirilishi mumkin.

Tovarning vaqtincha saqlash bojxona rejimida turish muddati ana shu tovarning mazkur bojxona rejimiga joylashtirilishini ma'lum qilgan vakolatli shaxs tomonidan belgilanadi, lekin bu muddat, agar bojxona kodeksining [177-moddasida](#) boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo'lsa, oltmish kalendar kundan oshmasligi lozim.

Tez buziladigan tovar vaqtincha saqlash bojxona rejimida turishining eng ko'p muddati o'n kalendar kunni tashkil etadi.

Bojxona omborlarida, erkin omborlarda yoki boj olinmaydigan savdo do'konlarida turgan tovar ularni tugatish to'g'risida qaror qabul qilinganidan keyin, bojxona kodeksining [177-moddasida](#) belgilangan muddatlarda vaqtincha saqlash bojxona rejimida turgan tovar deb hisoblanadi.

Vaqtincha saqlash bojxona rejimining amal qilish muddatini hisoblash tovar bojxona kodeksining [177-moddasiga](#) va 226-moddasining [beshinchi qismiga](#) muvofiq vaqtincha saqlash bojxona rejimida turgan tovar maqomini olgan kundan e'tiboran boshlanadi.

Tovarni vaqtincha saqlash bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant tomonidan bojxona organiga bojxona kodeksining [267-moddasiga](#) muvofiq tuzilgan qisqa bojxona yuk deklaratsiyasi taqdim qilinadi.

Qisqa bojxona yuk deklaratsiyasi tovar bojxona organiga taqdim etilgan kundan keyingi ish kunidan kechiktirmasdan tashuvchi yoki boshqa vakolatli shaxs

tomonidan beriladi. Agar tovar shu muddat ichida boshqa bojxona rejimiga joylashtirilsa, qisqa bojxona yuk deklaratsiyasi berilmaydi.

Tovarni vaqtincha saqlash bojxona rejimiga joylashtirishda bojxona organi ushbu moddada nazarda tutilmagan boshqa hujjatlar taqdim etilishini talab qilishga haqli emas.

Bojxona omborining egalari yoki vakolatli shaxslar vaqtincha saqlash bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bilan quyidagi operatsiyalar va harakatlarni bojxona organini xabardor qilgan holda amalga oshirishi mumkin:

tovarni koʻzdan kechirish va oʻlchash;

bojxona kodeksining [211-moddasiga](#) muvofiq tovarni tadqiq etish va identifikatsiyalash uchun uning namunalari va nusxalarini olish;

tovarning oʻzgarish holatida but saqlanishi uchun zarur operatsiyalarni amalga oshirish, shu jumladan buzilgan oʻrov-idishlarni toʻgʻrilash;

vaqtincha saqlash joyi doirasida tovarning oʻrnini oʻzgartirish.

Agar ushbu moddaning [birinchi qismida](#) koʻrsatilgan operatsiyalar va harakatlarning amalga oshirilishi tovarning yoʻqotilishiga yoki uning xossalari oʻzgarishiga olib kelsa, mazkur operatsiyalar va harakatlarni amalga oshirishga yoʻl qoʻyilmaydi.

Tovarning namunalari va nusxalariga nisbatan ular erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilganidagi kabi bojxona toʻlovlari toʻlanishi yoki ularning toʻlanishi taʼminlanishi zarur, bundan quyidagi hollar mustasno, agar vakolatli shaxsning yozma majburiyatiga muvofiq:

tovar keyinchalik boshqa bojxona rejimiga joylashtirilgan taqdirda namunalari va nusxalar bojxona yuk deklaratsiyasiga kiritilsa;

namunalari va nusxalar tovar saqlanadigan muddat ichida bojxona omboriga qaytarilsa, lekin bu muddat oʻttiz kalendar kundan oshmasligi lozim.

Vaqtincha saqlash bojxona rejimida turgan tovarning bir bojxona omboridan boshqasiga bojxona nazorati ostida olib oʻtilishiga bojxona kodeksi 85-moddasining [birinchi qismida](#) koʻrsatilgan muddat tugaguniga qadar yoʻl qoʻyiladi. Bunda

tovarning vaqtincha saqlash bojxona rejimida turishi muddatining o'tishi uzilmaydi va to'xtatib qo'yilmaydi.

Vaqtincha saqlash bojxona rejimida turgan davrida avariya yoki engib bo'lmas kuch ta'siri oqibatida yaroqsiz holga kelgan, buzilgan yoki shikastlangan tovar vakolatli shaxs tomonidan tanlangan bojxona rejimiga tovar shu holatda bojxona hududiga olib kirilganidagi kabi joylashtirilishi lozim. Mazkur holatlar vakolatli shaxs va vakolatli davlat organi tomonidan tasdiqlanishi kerak.

Vaqtincha saqlash bojxona rejimida turish muddati tugaydigan kundan kechiktirmay tovar boshqa bojxona rejimiga joylashtirish uchun ma'lum qilinishi kerak.

Tovar boshqa bojxona rejimiga joylashtirilgan kundan e'tiboran uch kun ichida vaqtincha saqlash joyidan olib chiqilishi kerak, bundan tovar bojxona ombori bojxona rejimiga joylashtirilgan hollar mustasno.

Bojxona ombori.

Bojxona ombori bojxona rejimi shunday rejimki, bunda bojxona hududiga olib kirilgan va bojxona hududidan olib chiqish uchun mo'ljallangan tovar bojxona bojlari, soliqlar to'lanmagan hamda iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda muayyan binolarda (joylarda) bojxona nazorati ostida saqlanadi.

Bojxona ombori bojxona rejimiga har qanday tovar, shu jumladan ilgari boshqa bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar joylashtiriladi, quyidagilar bundan mustasno:

bojxona hududiga olib kirilishi taqiqlangan tovar;

bojxona hududidan olib chiqilishi taqiqlangan O'zbekiston tovari;

qonun hujjatlariga muvofiq bojxona hududi orqali tranzit qilinishi taqiqlangan tovar;

bojxona ombori bojxona rejimiga joylashtirish uchun ma'lum qilingan kundagi yaroqlilik muddati bojxona kodeksining [94-moddasiga](#) muvofiq ma'lum qilinadigan muddatdan kam bo'lgan dori vositalari va oziq-ovqat mahsulotlari.

Bojxona ombori bojxona rejimida turgan tovarni saqlash bojxona omborida amalga oshirilishi kerak, bundan bojxona kodeksining [93-moddasida](#) belgilangan hollar mustasno.

Vaqtincha olib kirish yoki bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimida turgan tovar ushbu rejimlarning amal qilishini to'xtatib turish maqsadida bojxona ombori bojxona rejimiga joylashtirilishi mumkin.

Tovarni bojxona ombori bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Olib kirilayotgan yoki olib chiqilayotgan tovar bojxona ombori hisoblanmaydigan joyda turgani holda bojxona ombori bojxona rejimiga quyidagi hollarda vakolatli shaxsning arizasiga ko'ra joylashtiriladi:

tovar o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, uning tashqi o'lchamlari, fizik ko'rsatkichlari tufayli yoki kimyoviy xossalari ko'ra yoxud saqlanishiga doir alohida shartlar qo'yilishi tufayli bojxona omboriga joylashtirilishi mumkin bo'lmasa;

tovar yetkazib beriladigan joyda bojxona ombori mavjud bo'lmasa.

Bojxona ombori bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bojxona ombori hisoblanmaydigan joylarda saqlanayotganda quyidagi shartlarga rioya etilishi lozim:

bojxona kodeksining [47-bobiga](#) muvofiq bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash taqdim etilganligi;

tovar bilan bog'liq yuk operatsiyalarini bajarishga, shuningdek uni istalgan boshqa joyga ko'chirishga bojxona nazorati ostida yo'l qo'yilishi;

bojxona ombori bojxona rejimida turgan davrida tovarni undan foydalanish va uni tasarruf etish uchun boshqa shaxslarga o'tkazishga yo'l qo'yilmasligi, bundan bojxona kodeksining [96-moddasida](#) nazarda tutilgan hollar mustasno.

Tovar tegishli bojxona rejimiga joylashtirilmagan holda yo'qotilgan yoki boshqa shaxslarga berib yuborilgan taqdirda bojxona to'lovlarini to'lash olib kirilayotgan tovar bojxona ombori hisoblanmaydigan joyda turavergani holda uni bojxona ombori bojxona rejimiga joylashtirgan shaxs tomonidan amalga oshiriladi.

Tovarning bojxona ombori bojxona rejimida turish muddati uch yilni tashkil etadi.

Tovarni bojxona ombori bojxona rejimiga joylashtirgan shaxs mazkur bojxona rejimini uning amal qilish muddati bojxona kodeksining [98-moddasiga](#) muvofiq tugaguniga qadar tugallash huquqiga ega.

Yaroqlilik, saqlash, ishlatish va (yoki) realizatsiya qilish muddati cheklangan tovar mazkur muddat tugaguniga qadar kamida bir yuz sakson kalendar kundan kechiktirmay boshqa bojxona rejimiga joylashtirish uchun ma'lum qilinishi va bojxona omboridan olib chiqilishi kerak.

Vakolatli shaxslar bojxona ombori bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bilan bojxona organini xabardor qilgan holda quyidagilarni amalga oshirishi mumkin:

tovarning o'zgarish holatida but saqlanishini ta'minlash uchun zarur operatsiyalarni bajarish;

tovarni tekshirish, ko'zdan kechirish va o'lchash;

bojxona ombori ichida tovarning joyini o'zgartirish, basharti mazkur o'zgartirish tovarning holati o'zgarishiga, uning o'rov-idishi buzilishiga va (yoki) qo'yilgan bojxona identifikatsiyalash vositalarining o'zgarishiga olib kelmasa;

bojxona kodeksining [211-moddasiga](#) muvofiq tadqiq etish va identifikatsiyalash uchun tovarning namunalari va nusxalarini olish;

tovarni sotishga va tashishga tayyorlash uchun zarur operatsiyalarni bajarish, shu jumladan turkumlarga bo'lish, jo'natmalarni shakllantirish, saralash, o'rash-joylash, qayta o'rash-joylash, tamg'alash (aksiz markalari bundan mustasno), boshqa shu kabi operatsiyalarni, shu jumladan oddiy yig'ish operatsiyalarini bajarish;

tovarning sifatini yaxshilash uchun zarur boshqa operatsiyalarni bajarish, bundan tovarni aralashtirish, qayta ishlash yoki unga ishlov berish mustasno.

Tovarning namunalari va nusxalariga nisbatan ular erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilganida bo'lgani kabi bojxona to'lovlari to'lanishi yoki bunday to'lovlarni to'lash ta'minlanishi zarur, bundan tovarni keyinchalik boshqa bojxona rejimiga joylashtirishda namunalari va nusxalarning bojxona yuk deklaratsiyasiga kiritilish hollari mustasno.

Bojxona ombori bojxona rejimida turgan tovarni bojxona kodeksi 94-moddasining [birinchi qismida](#) ko'rsatilgan muddatlar tugaguniga qadar bojxona

nazorati ostida bir bojxona omboridan boshqasiga olib o'tishga yo'l qo'yiladi. Bunda tovarning bojxona ombori bojxona rejimida turishi muddatining o'tishi uzilib qolmaydi va to'xtatib turilmaydi.

Bojxona ombori bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarni boshqa shaxsga o'tkazishga, unga nisbatan egalik qilish, foydalanish yoki tasarruf etish huquqini boshqa shaxsga berishga quyidagi shartlarga rioya etilgan taqdirda yo'l qo'yiladi:

tovarni yoki unga nisbatan egalik qilish, foydalanish yoki tasarruf etish huquqini boshqa shaxsga o'tkazuvchi vakolatli shaxs bojxona organini oldindan yozma shaklda xabardor etadi;

tovarga bo'lgan huquqni oluvchi vakolatli shaxs ushbu tovarga nisbatan tanlangan bojxona rejimi talablari va shartlariga rioya etgan holda bojxona deklaratsiyasini bojxona organiga taqdim etadi.

Vakolatli shaxsning tovarga nisbatan egalik qilish, foydalanish yoki tasarruf etish huquqi bojxona deklaratsiyasi bojxona organiga berilgan paytdan e'tiboran boshqa shaxsga o'tkazilgan deb hisoblanadi. Bojxona deklaratsiyasi berilgan paytda mazkur shaxsda bojxona rejimiga rioya etilishini ta'minlash bilan bog'liq bo'lgan majburiyatlar yuzaga keladi.

Bojxona ombori bojxona rejimida turgan davrda avariya yoki engib bo'lmas kuch ta'siri oqibatida yaroqsiz holga kelgan, buzilgan yoki shikastlangan tovar vakolatli shaxs tomonidan tanlangan bojxona rejimiga u shu holatda bojxona hududiga olib kirilgan tovar kabi joylashtirilishi lozim. Mazkur holatlar vakolatli shaxs va vakolatli davlat organi tomonidan tasdiqlanishi kerak.

Bojxona ombori bojxona rejimida turish muddati tugaydigan kundan kechiktirmay tovar boshqa bojxona rejimiga joylashtirish uchun ma'lum qilinishi kerak, bundan vaqtincha saqlash bojxona rejimi mustasno.

Boshqa bojxona rejimiga joylashtirilgan kundan e'tiboran uch ish kuni ichida tovar bojxona omboridan olib chiqilishi kerak.

Ilgari vaqtincha olib kirish yoki bojxona hududida qayta ishlash bojxona rejimida turgan tovarni undan keyinchalik bojxona hududida ushbu bojxona rejimiga

muvofiq foydalanish maqsadida bojxona omboridan olib chiqishda vaqtincha olib kirish yoki bojxona hududida qayta ishlash muddatining o'tishi tiklanadi.

Bojxona kodeksi 98-moddasining birinchi qismida nazarda tutilgan talabga rioya etilmagan taqdirda, bojxona organi bojxona ombori bojxona rejimida turish muddati tugagan tovarga nisbatan qaror qabul qilinishi uchun sudga murojaat etadi.

Erkin ombor.

Erkin ombor bojxona rejimi shunday rejimki, bunda tovar muayyan joylar va hududlarda bojxona to'lovlari to'lanmagan hamda iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda joylashtiriladi.

Erkin ombor bojxona rejimiga har qanday tovar joylashtiriladi, bundan bojxona hududiga olib kirilishi taqiqlangan tovar hamda ushbu hududdan olib chiqilishi taqiqlangan O'zbekiston tovari mustasno.

Boshqa tovarlarga zarar etkazishi mumkin bo'lgan yoki alohida sharoitlarda saqlash talab etiladigan tovarlar maxsus moslashtirilgan binolarda saqlanishi lozim.

Ilgari boshqa bojxona rejimlariga joylashtirilgan tovarlar erkin ombor bojxona rejimiga joylashtirilishi mumkin.

Tovarni erkin ombor bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Erkin ombor bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bilan quyidagi operatsiyalar amalga oshirilishi mumkin:

tovarning o'zgarmas holatda but saqlanishini ta'minlash operatsiyalari;

tovarni sotishga va tashishga tayyorlash operatsiyalari, shu jumladan turkumlarga bo'lish, jo'natmalarni shakllantirish, saralash, o'rash-joylash, qayta o'rash-joylash, tamg'alash operatsiyalari (aksiz markalari bundan mustasno) va boshqa shu kabi operatsiyalar;

oddiy yig'ish operatsiyalari;

tovardan erkin omborda ishlatiladigan texnologik uskuna va uning ehtiyot qismlari, yuklash-tushirish texnikasi, boshqa texnik vositalar sifatida foydalanish operatsiyalari.

Erkin ombor bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bilan chakana savdo operatsiyalarini amalga oshirishga yo‘l qo‘yilmaydi.

Erkin ombor bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bilan ayrim operatsiyalarni amalga oshirishga qonun hujjatlariga muvofiq taqiqlar va cheklovlar belgilanishi mumkin. Tovar erkin ombor bojxona rejimida cheklanmagan muddatda turishi mumkin.

Erkin ombor bojxona rejimida turgan tovar erkin muomalaga chiqarish (import) yoki eksport bojxona rejimiga joylashtirilayotganda, agar qonun hujjatlarida boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo‘lsa, tovarning ishlab chiqarilgan mamlakatiga bog‘liq ravishda bojxona to‘lovlari va iqtisodiy siyosat choralari qo‘llaniladi.

Erkin ombor bojxona rejimiga joylashtirilgan va bojxona hududiga olib kiriladigan chet el tovariga nisbatan, agar qonun hujjatlarida boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo‘lsa, ushbu tovar bevosita bojxona hududi tashqarisidan olib kirilganidagi kabi bojxona to‘lovlari va iqtisodiy siyosat choralari qo‘llaniladi.

O‘zbekiston tovari erkin ombordan bojxona hududidan tashqariga olib chiqilayotganda unga nisbatan bojxona hududidan olib chiqishda qo‘llanilganidagi kabi bojxona to‘lovlari va iqtisodiy siyosat choralari qo‘llaniladi.

Erkin ombordan bojxona hududidan tashqariga olib chiqiladigan tovarning kelib chiqishi to‘g‘risidagi sertifikat bo‘lmagan taqdirda bunday tovar unga bojxona to‘lovlari va iqtisodiy siyosat choralari qo‘llash maqsadida O‘zbekiston tovari sifatida, boshqa maqsadlarda esa, chet el tovari sifatida qaraladi.

Agar tovar olib chiqilayotganda bojxona bojlari va soliqlar to‘lashdan ozod etilishi yoki to‘langan summalar qaytarilishi nazarda tutilgan bo‘lsa, erkin ombor bojxona rejimiga joylashtiriladigan va O‘zbekiston Respublikasi hududidan tashqariga eksport bojxona rejimida olib chiqish mo‘ljallangan tovar bojxona bojlari va soliqlar to‘lashdan ozod etiladi yoki to‘langan summalar qaytariladi. Bunday tovarni olib chiqish bojxona bojlari, soliqlar summalari qaytarilgan yoki ularni to‘lashdan ozod qilingan kundan e‘tiboran olti oydan kechiktirmay amalga oshirilishi kerak.

Erkin omborlardan O‘zbekiston Respublikasi hududidan tashqariga olib chiqilishi lozim bo‘lgan tovar bojxona hududiga qaytarilgan yoki uni olib chiqish belgilangan muddatlar ichida amalga oshirilmagan taqdirda bojxona bojlari va soliqlar to‘lanadi.

Erkin bojxona zonasi.

Erkin bojxona zonasi bojxona rejimi shunday rejimki, bunda tovar muayyan joylar va hududlarda bojxona to‘lovlari to‘lanmagan hamda iqtisodiy siyosat choralari qo‘llanilmagan holda joylashtiriladi va shu tarzda undan foydalaniladi.

Erkin bojxona zonasi bojxona rejimiga har qanday tovar joylashtiriladi, bundan bojxona hududiga olib kirilishi taqiqlangan tovarlar hamda ushbu hududdan olib chiqilishi taqiqlangan O‘zbekiston tovarlari mustasno.

Erkin bojxona zonasi faoliyat ko‘rsatishini ta‘minlash uchun zarur O‘zbekiston tovarlariga nisbatan erkin bojxona zonasi bojxona rejimi qo‘llanilmaydi.

Boshqa tovarlarga zarar etkazishi mumkin bo‘lgan yoki alohida sharoitlarda saqlash talab etiladigan tovarlar maxsus moslashtirilgan binolarda saqlanishi lozim.

Tovarni erkin bojxona zonasi bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar bo‘lgan taqdirda erkin bojxona zonasi bojxona rejimiga joylashtiriladigan tovarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlar mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Erkin bojxona zonasi bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bilan operatsiyalar erkin iqtisodiy zonalar to‘g‘risidagi qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladi.

Erkin bojxona zonasi bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bilan chakana savdo operatsiyalarini amalga oshirishga yo‘l qo‘yilmaydi.

Erkin bojxona zonasi bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar bilan ayrim operatsiyalarni amalga oshirishga qonun hujjatlariga muvofiq taqiqlar va cheklovlar belgilanishi mumkin.

Tovar erkin bojxona zonasi bojxona rejimida cheklanmagan muddatda turishi mumkin.

Erkin bojxona zonasi bojxona rejimida bojxona to'lovlari bojxona kodeksining 105-moddasi talablari inobatga olingan holda, erkin iqtisodiy zonalar to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq undiriladi.

Erkin bojxona zonasi erkin iqtisodiy zonalar to'g'risidagi qonun hujjatlarida belgilanadigan tartibda tashkil etiladi.

Boj olinmaydigan savdo.

Boj olinmaydigan savdo bojxona rejimi shunday rejimki, bunda tovarlar bojxona hududining bojxona organlari tomonidan belgilangan joylarida bojxona bojlari, soliqlar to'lanmagan va iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda bojxona nazorati ostida turadi hamda realizatsiya qilinadi.

Boj olinmaydigan savdo bojxona rejimiga joylashtirilgan chet el tovarlari, shuningdek O'zbekiston tovarlari bojxona hududidan chiqib ketayotgan va bojxona hududiga kirib kelayotgan jismoniy shaxslarga, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan chet ellik shaxslarga ushbu bobda belgilangan shartlarda chakana holda realizatsiya qilinadi.

O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasini kesib o'tmayotgan jismoniy shaxslarga hamda O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilinmagan chet ellik shaxslarga boj olinmaydigan savdo do'konlarida tovarlarni realizatsiya qilishga (sotib olishga) ruxsat etilmaydi.

Boj olinmaydigan savdo bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarlarni realizatsiya qilish boj olinmaydigan savdo do'konlarida bojxona nazorati ostida amalga oshiriladi.

Boj olinmaydigan savdo bojxona rejimiga har qanday tovarlar joylashtiriladi, bundan ro'yxati qonun hujjatlarida belgilab qo'yilgan tovarlar mustasno.

Boj olinmaydigan savdo bojxona rejimiga joylashtiriladigan tovarni deklaratsiyalash boj olinmaydigan savdo do'koni faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziyaga ega bo'lgan shaxs tomonidan amalga oshiriladi.

Tovarlar boj olinmaydigan savdo bojxona rejimida cheklanmagan muddatda turishi mumkin.

Boj olinmaydigan savdo bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarlar bilan quyidagi operatsiyalar amalga oshirilishi mumkin:

tovar realizatsiya qilinguniga qadar uning o'zgarmas holatda but saqlanishini ta'minlash operatsiyalari;

tovarlarni sotishga tayyorlash bo'yicha, shu jumladan saralash, o'rash-joylash, qayta o'rash-joylash, tamg'alash operatsiyalari (aksiz markalari bundan mustasno).

Boj olinmaydigan savdo bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar realizatsiya qilinguniga qadar o'zgarmas holatda qolishi kerak, bundan iste'mol qilish uchun mo'ljallangan oziq-ovqat mahsulotlarini tayyorlash uchun foydalaniladigan tovar mustasno.

Boj olinmaydigan savdo do'konida realizatsiya qilinadigan tovarlar tovarning boj olinmaydigan savdo do'koniga mansubligini anglatuvchi maxsus tamg'aga ega bo'lishi va chakana sotish uchun oldindan o'rab, joylangan bo'lishi kerak.

Tovarni boj olinmaydigan savdo bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasini va tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Bojxona tranziti.

Bojxona tranziti bojxona rejimi shunday rejimki, bunda:

olib kirilgan tovar bojxona chegarasida joylashgan jo'natuvchi bojxona organi va tovar kelib tushadigan bojxona organi orasidagi bojxona hududi bo'ylab, shu jumladan chet davlat hududi orqali bojxona nazorati ostida;

O'zbekiston tovarlari bojxona chegarasida joylashgan jo'natuvchi bojxona organi va tovar kelib tushadigan bojxona organi orasidagi chet davlat hududi bo'ylab bojxona bojlari va soliqlar to'lanmagan, shuningdek iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda olib o'tiladi.

Qaysi bojxona organi faoliyat ko'rsatish zonasida tovarlarni bojxona nazorati ostida tashish boshlanadigan bo'lsa, o'sha bojxona organi jo'natuvchi bojxona organi hisoblanadi.

Qaysi bojxona organi faoliyat ko'rsatish zonasida tovarlarni bojxona nazorati ostida tashish tugallanadigan bo'lsa, o'sha bojxona organi tovar kelib tushadigan bojxona organi hisoblanadi.

Har qanday tovar quyidagi talablarga va shartlarga rioya etilgan holda bojxona tranziti bojxona rejimiga joylashtiriladi:

tovarning bojxona hududi orqali tranziti O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga va xalqaro shartnomalariga muvofiq taqiqlanmagan bo'lsa;

agar qonun hujjatlariga muvofiq tovarning bojxona hududi bo'ylab tranzitiga faqat tegishli ruxsatnomalar asosida yo'l qo'yilsa, tovarga nisbatan shunday ruxsatnomalar mavjud bo'lsa.

Bojxona tranziti bojxona rejimida tovarni tashish bojxona kodeksining [31-bobida](#) belgilangan talablar va shartlarga muvofiq amalga oshirilishi kerak.

Xalqaro pochta va kurerlik jo'natmalari, quvur transporti orqali va elektr uzatish liniyalari orqali olib o'tiladigan tovarlar bojxona tranzitining bojxona rasmiylashtiruvi bojxona kodeksining [24](#) va [25-boblariga](#) muvofiq amalga oshiriladi.

Bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash sharti bilan bojxona hududi orqali bojxona tranzitiga yo'l qo'yiladigan tovarlarning ro'yxati qonun hujjatlarida belgilanadi.

Ayrim turdagi tovarlarning bojxona hududi orqali bojxona tranziti bojxona rejimida olib o'tilishiga nisbatan qonun hujjatlari bilan boshqa talablar va shartlar ham belgilanishi mumkin.

Tovarni bojxona tranziti bojxona rejimiga joylashtirish bojxona kodeksining [3-bobiga](#) muvofiq bojxona organi xabardor qilingan holda amalga oshiriladi.

Tovarni bojxona tranziti bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tovarlarning alohida toifasini bojxona tranziti bojxona rejimiga joylashtirilayotganda qo'shimcha ravishda bojxona yuk deklaratsiyasi taqdim etiladi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar mavjud bo'lgan taqdirda tranziti amalga oshiriladigan tovarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlar mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Bojxona tranziti bojxona rejimida turgan tovar bilan oraliq bojxona organi nazorati ostida quyidagi yuk operatsiyalarini va boshqa operatsiyalarni bajarishga yo‘l qo‘yiladi:

tovarni bojxona hududiga olib kirgan transport vositasidan olib, shu hududdan olib chiqadigan transport vositasiga yuklash;

bojxona tranziti bojxona rejimining amal qilish muddatini to‘xtatib turish uchun, shu jumladan tovar tashilayotgan transport vositasi buzilib qolgan taqdirda shunday qilish uchun vaqtincha saqlash joylarida tovarni tushirish va vaqtincha joylab qo‘yish (saqlash, turkumlarga bo‘lish yoki turkumlarga to‘plash va boshqa shu kabi operatsiyalar). Tovarni vaqtincha joylab qo‘yish muddati mazkur operatsiyalarni bajarish uchun ketadigan vaqtdan yoxud transport vositasini ta‘mirlash-tiklash ishlariga ketadigan vaqtdan kelib chiqqan holda tashuvchi tomonidan belgilanadi, biroq bu muddat tovarning vaqtincha saqlash bojxona rejimida turishining eng ko‘p muddatlaridan oshmasligi kerak.

O‘zining faoliyat ko‘rsatish zonasida bojxona nazorati ostida tashilayotgan tovar bilan ruxsat etilgan yuk operatsiyalari va boshqa operatsiyalar amalga oshiriladigan bojxona organi oraliq bojxona organi hisoblanadi.

Agar bajariladigan operatsiyalar tovar ustidan bundan buyongi bojxona nazoratini amalga oshirish imkoni bo‘lmasligiga olib kelsa, oraliq bojxona organi ushbu tovar bilan operatsiyalarni amalga oshirishni taqiqlashga haqli.

Avariya, engib bo‘lmas kuch ta‘siri yoki bojxona tranziti bojxona rejimiga muvofiq tovarning tashilishiga to‘sqinlik qiladigan boshqa holatlarda, tashuvchi tovarning va transport vositasining but saqlanishini ta‘minlash uchun barcha choralarni ko‘rishi, eng yaqin bojxona organiga ushbu holatlar va tovar turgan joy to‘g‘risida darhol xabar qilishi, shuningdek tovarni eng yaqin bojxona organiga yoki bojxona organi ko‘rsatgan boshqa joyga tashib o‘tishi yoki tashilishini ta‘minlashi shart.

Bojxona tranziti bojxona rejimi olib kirilgan tovarni bojxona hududidan olib chiqish bilan yoki O‘zbekiston tovarini bojxona hududiga olib kirish bilan tugallanadi.

Tovarni jo‘natuvchi bojxona organidan tovar kelib tushadigan bojxona organigacha bojxona tranzitining muddati tovarlarni tashishning odatiy muddatlariga muvofiq, transportning turi va transport vositasining imkoniyatlari, yo‘nalishi, boshqa tashish shartlaridan kelib chiqqan holda va (yoki) deklarantning yoki, agar tashuvchi bojxona tranziti bojxona rejimi deklaranti sifatida ish yuritmagan bo‘lsa, tashuvchining arizasidan kelib chiqqan holda, shuningdek haydovchining O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga va xalqaro shartnomalariga muvofiq mehnat qilish hamda dam olish rejimi talablari inobatga olingan holda, jo‘natuvchi bojxona organi tomonidan belgilanadi, lekin bu muddat bojxona tranzitining eng ko‘p muddatidan oshmasligi kerak.

Bojxona tranziti bojxona rejimining eng ko‘p muddati bojxona tranziti uchun xabarnoma berilgan kundan e‘tiboran belgilanadigan quyidagi hisob-kitob muddatidan oshmasligi lozim:

havo transporti uchun — uch kalendar kun;

er usti va suv transporti uchun — o‘n besh kalendar kunda bir ming kilometr.

Vakolatli shaxs tovarni va bojxona kodeksining [18-moddasida](#) nazarda tutilgan hujjatlarni tovar kelib tushadigan bojxona organiga jo‘natuvchi bojxona organi tomonidan belgilangan muddatda taqdim etishi shart.

Tovar kelib tushadigan bojxona organi bojxona tranziti bojxona rejimini tugallash uchun zarur operatsiyalarni bajaradi.

Vakolatli shaxsning arizasiga ko‘ra bojxona tranziti bojxona rejimini oraliq bojxona organida quyidagi yo‘llar bilan tugallashga yo‘l qo‘yiladi:

tovarni alohida turkumlar bilan va (yoki) jo‘natuvchi bojxona organi tomonidan ilgari belgilanganidan boshqa tovar kelib tushadigan bojxona organlari orqali olib chiqish yo‘li bilan. Tovarlar alohida turkumlar bilan olib chiqilganda tovarning oxirgi turkumi bojxona hududidan olib chiqilganidan keyin bojxona tranziti bojxona rejimi tugallangan hisoblanadi;

bojxona kodeksining talablari va shartlariga rioya etilgan holda tovarni boshqa bojxona rejimlariga joylashtirish yo‘li bilan.

Zarur bo'lgan hollarda, oraliq bojxona organi vakolatli shaxsning arizasida ko'rsatilgan muddatga muvofiq bojxona tranziti bojxona rejimini tugallashning boshqa muddatini belgilaydi.

Yo'q qilish bojxona rejimi.

Yo'q qilish bojxona rejimi shunday rejimki, bunda chet el tovari bojxona to'lovlari to'lanmagan va iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda bojxona nazorati ostida yo'q qilinadi, shu jumladan foydalanish uchun yaroqsiz holga keltiriladi.

Tovarni yo'q qilish bojxona rejimiga joylashtirish bojxona kodeksining [21-bobi](#) qoidalariga muvofiq bojxona organi tomonidan beriladigan ruxsatnoma asosida amalga oshiriladi.

Tovarlarni yo'q qilish bojxona rejimiga joylashtirishga, agar yo'q qilinadigan tovarlar o'zining iste'mol xossalarini to'liq yo'qotadigan bo'lsa va ularning dastlabki holatini iqtisodiy foydali usulda tiklab bo'lmasa, yo'l qo'yiladi.

Quyidagi tovarlarning yo'q qilinishiga yo'l qo'yilmaydi:

madaniy boyliklarning;

yo'q bo'lib ketish xavfi ostida turgan hayvonlar va o'simliklar turlarining, ularning qismlari va derivatlarining, bundan epidemiyalar va epizootiyalarning oldini olish maqsadida yo'q qilinishi talab etiladigan hollar mustasno.

Quyidagi hollarda tovarlarni yo'q qilishga yo'l qo'yilmaydi, agar:

yo'q qilish atrof muhitga zarar etkazishi yoxud insonlarning hayoti va sog'lig'iga bevosita xavf tug'dirsa yoki xavf tug'dirish ehtimoli bo'lsa;

yo'q qilish tovarlarning odatiy maqsadiga ko'ra ularni iste'mol qilish orqali amalga oshirilsa;

bojxona organi tovarlar amalda yo'q qilinganligini nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'lmasa;

ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi davlat organining yo'q qilishni amalga oshirish imkoniyati to'g'risidagi, uni amalga oshirishning usuli va joyi ko'rsatilgan xulosasi bojxona organlarining axborot tizimida bo'lmasa. Ushbu

qismning qoidalari avariya yoki engib bo‘lmas kuch ta’siri oqibatida qaytarib bo‘lmas tarzda yo‘qotilgan tovarlarga nisbatan tatbiq etilmaydi.

Tovarlarni yo‘q qilish quyidagi yo‘llar bilan amalga oshirilishi mumkin:

tovarlarning batamom yo‘q bo‘lib ketishiga olib keladigan termik, kimyoviy, mexanik tarzda yoki boshqa turdagi (yoqib tashlash, buzib tashlash, ko‘mib tashlash) ta’sir ko‘rsatish;

demontaj qilish, qismlarga ajratish, mexanik usulda buzish, shu jumladan teshish, yirtish, boshqa usulda shikast etkazish, basharti bunday shikastlanishlar tovarlarni keyinchalik tiklash va ulardan dastlabki ko‘rinishida foydalanish imkoniyatini istisno etsa.

Tovarlarni yo‘q qilish tabiatni muhofaza qilish to‘g‘risidagi qonun hujjatlari talablariga rioya etilgan holda vakolatli shaxs tomonidan uning o‘z mablag‘lari hisobidan amalga oshiriladi.

Bojxona omborida saqlanayotgan tovarlarni yo‘q qilish bojxona rejimiga joylashtirish to‘g‘risida tegishli vakolatli davlat organining tovar iste‘molga va foydalanishga yaroqsizligi, shuningdek bundan buyon uni saqlash mumkin emasligi haqidagi xulosasiga ko‘ra, vakolatli shaxsga oldindan yozma xabar yuborilgan holda bojxona omborining egasi tomonidan ma‘lum qilinishi mumkin.

Tovarni yo‘q qilish bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga:

bojxona yuk deklaratsiyasini;

tovarning kuzatuv hujjatlarini;

O‘zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo‘mitasi tomonidan belgilangan shakl bo‘yicha tuzilgan yo‘q qilish dalolatnomasini taqdim etadi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar bo‘lgan taqdirda yo‘q qilinadigan tovarlarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlar mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Tovarni yo‘q qilish muddati mazkur turdagi tovarni yo‘q qilish operatsiyasini amalga oshirish uchun zarur bo‘ladigan vaqtdan kelib chiqqan holda bojxona organi tomonidan vakolatli shaxsning arizasi asosida belgilanadi. Tovarni yo‘q qilish

ma'lum qilingan usulda hamda tovarni turgan joyidan yo'q qilish joyiga tashishga ketadigan vaqt hisobga olingan holda amalga oshiriladi.

Tovarni yo'q qilish joyi ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi davlat organining xulosasi inobatga olingan holda vakolatli shaxs tomonidan belgilanadi.

Yo'q qilish bojxona rejimi avariya yoki engib bo'lmas kuch ta'siri oqibatida yo'q qilingan yoki shikastlangan tovarlarga nisbatan qo'llanilishi mumkin.

Tovarlarni yo'q qilish bojxona rejimiga joylashtirish to'g'risida ma'lum qilgan shaxs bojxona organlariga tegishli vakolatli organning ushbu moddaning [birinchi qismida](#) ko'rsatilgan holatlarning mavjudligi hamda tovarlar shu holatlar natijasida yo'q qilinganligi yoki shikastlanganligi to'g'risidagi xulosasini taqdim etishi kerak.

Avariya yoki engib bo'lmas kuch ta'siri oqibatida yo'q qilingan yoki shikastlangan tovarlar yo'q qilish bojxona rejimiga joylashtirilayotganda bojxona kodeksi 122-moddasi [birinchi qismining](#) va [127-moddasining](#) qoidalari qo'llaniladi.

Yo'q qilish bojxona rejimiga joylashtiriladigan tovarning bojxona rasmiylashtiruvi tovar qaysi bojxona organining faoliyat ko'rsatish zonasida turgan bo'lsa, o'sha bojxona organi tomonidan amalga oshiriladi.

Tovar yo'q qilinguniga qadar vakolatli shaxs tomonidan bojxona organiga tovarni yo'q qilish bojxona rejimiga joylashtirish uchun bojxona yuk deklaratsiyasini, shuningdek tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Tovar bojxona omborida saqlangan taqdirda, yo'q qilinishi ma'lum qilingan tovarni bojxona omboridan olib chiqish uchun bojxona organi tomonidan ro'yxatga olingan bojxona yuk deklaratsiyasi asos bo'ladi.

Tovarni yo'q qilish joyigacha yetkazib berish va uni yo'q qilish bojxona nazorati ostida amalga oshiriladi.

Tovarni yo'q qilish fakti bo'yicha bojxona organing mansabdor shaxsi, vakolatli shaxs va tovarlarni amalda yo'q qilish chog'ida hozir bo'lgan boshqa shaxslar tomonidan imzolanadigan yo'q qilish dalolatnomasi tuziladi.

Tovarni yo'q qilish dalolatnomasi tovar amalda yo'q qilinganidan keyin bir ish kuni ichida bojxona organiga taqdim etiladi.

Bojxona yuk deklaratsiyasini taqdim etish va ro'yxatdan o'tkazish yo'q qilishdan avval, uni rasmiylashtirish esa, tovar yo'q qilinganidan keyin amalga oshiriladi.

Yo'q qilish natijasida hosil bo'lgan va keyinchalik foydalanish uchun yaroqsiz holatga kelgunga qadar qayta ishlangan chiqindilar deklaratsiyalanmaydi.

Davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimi.

Davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimi shunday rejimki, bunda vakolatli shaxs tovardan voz kechadi hamda uni bojxona to'lovlari to'lanmagan va iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda tekinga davlat mulkiga o'tkazadi.

Tovarni davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirish bojxona kodeksining 21-bobiga muvofiq bojxona organi tomonidan beriladigan ruxsatnoma asosida amalga oshiriladi.

Tovardan davlat foydasiga voz kechish davlatning biror-bir xarajat qilishiga sabab bo'lmasligi kerak.

Davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga quyidagi tovar joylashtirilmaydi:

bojxona hududiga olib kirilishi taqiqlangan tovar;

muomaladan chiqarilgan yoki muomalasi cheklangan tovar;

agar tovar vakolatli organlar tomonidan nazorat qilinishi lozim bo'lsa, bojxona organlarining axborot tizimida unga nisbatan ushbu organlarning tegishli ruxsatnomasi bo'lmagan tovar.

Tovarni davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirish uchun ruxsatnoma tovar O'zbekiston Respublikasi hududiga kirib kelganidan va bojxona organiga taqdim etilganidan keyingina beriladi.

Tovardan davlat foydasiga voz kechgan vakolatli shaxs uni bojxona organi tomonidan belgilanadigan joyga yetkazib berish bilan bog'lik barcha xarajatlarni o'z zimmasiga oladi.

Tovar davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirilganidan keyin vakolatli shaxs mazkur bojxona rejimini boshqasiga almashtirishga haqli emas.

Tovarni davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirishga ruxsatnoma olish to'g'risidagi arizaning qonuniyligi uchun har qanday uchinchi shaxs oldida javobgarlik vakolatli shaxsning zimmasida bo'ladi.

Tovarni davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirish uchun ruxsatnoma bergan bojxona organi:

vakolatli shaxs davlat foydasiga voz kechgan tovarga nisbatan uchinchi shaxslarning biror-bir mulkiy talabini qanoatlantirmaydi;

tovar davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirilguniga qadar tashuvchining, ombor egasining yoki boshqa shaxslarning shu tovarni tashish, saqlash, u bilan yuk operatsiyalari va boshqa operatsiyalar o'tkazish bilan bog'liq biror-bir xarajatining o'rnini qoplamaydi.

Tovarni davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirish uchun deklarant bojxona organiga:

bojxona yuk deklaratsiyasini;

davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirilayotgan tovarni topshirish dalolatnomasini;

tovarning kuzatuv hujjatlarini taqdim etadi.

Ruxsat etish xususiyatiga ega tegishli hujjatlar bo'lgan taqdirda davlat foydasiga voz kechiladigan tovarga nisbatan bojxona organlarining axborot tizimida bunday hujjatlarning mavjudligini bojxona organi mustaqil ravishda tekshiradi.

Davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtiriladigan tovarning bojxona rasmiylashtiruvi tovar qaysi bojxona organining faoliyat ko'rsatish zonasida turgan bo'lsa, o'sha bojxona organi tomonidan amalga oshiriladi.

Davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtiriladigan tovar vakolatli shaxs tomonidan bojxona organiga topshirilayotganda ikki nusxada dalolatnoma tuziladi. Dalolatnomaning bir nusxasi ruxsatnoma bergan bojxona organida saqlanadi. Dalolatnomaning ikkinchi nusxasi vakolatli shaxsga beriladi.

Davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirilgan tovar davlat mulkini boshqarish bo'yicha vakolatli organga qonun hujjatlarida nazarda tutilgan tartibda topshiriladi.

8. TOVARNI BOJXONA REJIMLARIGA JOYLASHTIRILAYOTGANDAGI RUXSAT BERISH TARTIB- TAOMILLARI

Tovarni reeksport, vaqtincha olib chiqish, bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash, reimport, vaqtincha olib kirish, bojxona hududida qayta ishlash, yo‘q qilish yoki davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimiga joylashtirish bojxona organi tomonidan berilgan tegishli ruxsatnoma asosida amalga oshiriladi. Tovarni bojxona rejimlariga joylashtirishga ruxsatnoma olish uchun vakolatli shaxs tovar qaysi bojxona organi faoliyat ko‘rsatish zonasida turgan bo‘lsa, o‘sha bojxona organiga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

1) reeksport bojxona rejimi uchun — ruxsatnoma berish to‘g‘risidagi ariza. Bunda ilgari erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarga nisbatan tegishli vakolatli organlar tomonidan berilgan, tovarning qaytarilishiga sabab bo‘lgan nuqsonlar va boshqa holatlar aniqlanganligini tasdiqlovchi hujjatlar arizaga ilova qilinadi;

2) vaqtincha olib chiqish bojxona rejimi uchun:

ruxsatnoma berish to‘g‘risidagi ariza;

tovarni yetkazib berish yoki topshirish to‘g‘risidagi shartnoma (shartnoma, kelishuv) (tovar ijara, lizing shartnomasi, kafolatli xizmat ko‘rsatish va investitsiya loyihasi doirasida vaqtincha olib chiqilgan hollarda);

3) reimport bojxona rejimi uchun — ruxsatnoma berish to‘g‘risidagi ariza. Bunda ilgari eksport bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarga nisbatan tegishli vakolatli organlar tomonidan berilgan, tovarning qaytarilishiga sabab bo‘lgan nuqsonlar va boshqa holatlar aniqlanganligini tasdiqlovchi hujjatlar arizaga ilova qilinadi;

4) vaqtincha olib kirish bojxona rejimi uchun:

ruxsatnoma berish to‘g‘risidagi ariza;

tovarni yetkazib berish yoki topshirish to‘g‘risidagi shartnoma (shartnoma, kelishuv) (tovar ijara, lizing shartnomasi, kafolatli xizmat ko‘rsatish va investitsiya loyihasi doirasida vaqtincha olib kirilgan hollarda);

tovarning kuzatuv hujjatlari;

5) davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimi uchun — ruxsatnoma berish to'g'risidagi ariza.

Tovarni bojxona hududidan tashqarida (hududida) qayta ishlashga va tovarni yo'q qilishga ruxsatnoma olish uchun vakolatli shaxs tovar qaysi bojxona organining faoliyat ko'rsatish zonasida turgan bo'lsa, o'sha bojxona organiga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

1) bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash uchun:

ruxsatnoma berish to'g'risidagi ariza;

qayta ishlashning texnologik jarayoni to'g'risidagi ma'lumotlari bo'lgan texnik-iqtisodiy asoslar (hisob-kitoblar), shuningdek vakolatli organlarning va (yoki) vakolatli tashkilotlarning (shu jumladan bojxona laboratoriyalarining) qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normalarini belgilash uchun aniq qayta ishlash texnologik jarayoniga asoslangan xulosalari;

qayta ishlashni amalga oshirish uchun asos bo'lgan shartnomaning (shartnomaning, kelishuvning) yoki tovarni qayta ishlash uchun olib chiqishga va qayta ishlash mahsulotlarini olib kirishga doir shartnomaning (shartnomaning, kelishuvning) ko'chirma nusxasi;

2) bojxona hududida qayta ishlash uchun:

ruxsatnoma berish to'g'risidagi ariza;

qayta ishlashning texnologik jarayoni to'g'risidagi ma'lumotlari bo'lgan texnik-iqtisodiy asoslar (hisob-kitoblar), shuningdek vakolatli organlarning va (yoki) vakolatli tashkilotlarning (shu jumladan bojxona laboratoriyalarining) qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normalarini belgilash uchun aniq qayta ishlash texnologik jarayoniga asoslangan xulosalari;

qayta ishlashni amalga oshirish uchun asos bo'lgan shartnomaning (shartnomaning, kelishuvning) yoki tovarni qayta ishlash uchun olib kirishga va qayta ishlash mahsulotlarini olib chiqishga doir shartnomaning (shartnomaning, kelishuvning) ko'chirma nusxasi;

3) tovarni yo'q qilish uchun — ruxsatnoma berish to'g'risidagi ariza.

Ruxsatnoma berish to'g'risidagi arizaning shakli O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan belgilanadi.

Ruxsatnoma berish to'g'risidagi arizada vakolatli shaxsning elektron manzili ko'rsatilishi mumkin. Ruxsatnoma berish to'g'risidagi arizada vakolatli shaxsning elektron manzili ko'rsatilganligi uning o'z arizasi bo'yicha qabul qilingan qaror to'g'risidagi xabarni axborot tizimi orqali elektron shaklda olishga bo'lgan roziligidir.

Bojxona kodeksining [133](#) va [134-moddalarida](#) ko'rsatilgan hujjatlar vakolatli shaxs tomonidan bojxona organiga Interaktiv davlat xizmatlarining yagona portali orqali «bir darcha» prinsipi bo'yicha taqdim etiladi.

Vakolatli shaxs tomonidan taqdim etilgan hujjatlarda ko'rsatilgan ma'lumotlar bojxona organi uning aksini tasdiqlamagunicha barcha hollarda to'g'ri deb hisoblanadi.

Ruxsatnoma berish to'g'risidagi arizada ko'rsatilgan ma'lumotlarning to'g'riligi uchun javobgarlik vakolatli shaxsning zimmasida bo'ladi.

Bojxona organi tegishli ruxsatnomani berish to'g'risidagi arizani olganidan so'ng bojxona kodeksdanazarda tutilgan talablar va shartlarga rioya etilganligini tekshiradi.

Bojxona organi:

tovarlarni reeksport, vaqtincha olib chiqish, reimport, vaqtincha olib kirish va davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimlariga joylashtirishga;

yo'q qilishga ruxsatnoma olish uchun arizalarni ko'rib chiqayotganda tovarlarni bojxona ko'rigidan o'tkazadi.

Bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash va bojxona hududida qayta ishlashga ruxsatnoma berish to'g'risidagi arizalarni ko'rib chiqishda bojxona organi:

vakolatli organlarning ruxsatnomalari mavjudligini tekshiradi, agar tovarlar yoki qayta ishlash mahsulotlari shu organlar tomonidan nazorat qilinishi lozim bo'lsa;

qayta ishlash mahsulotlarining chiqish normasini belgilaydi;

qayta ishlash mahsulotlarining majburiy chiqish normalarini aniqlashda qiyinchilik bo'lgan taqdirda o'rganib chiqish, tadqiq etish, tekshirish yoki boshqa ilmiy va texnik jihatdan baho berish uchun uchinchi shaxslarni jalb qiladi.

Tegishli ruxsatnoma berish to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish quyidagi muddatlardan oshmasligi kerak:

1) reeksport bojxona rejimiga joylashtirish uchun:

ilgari erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarga nisbatan ariza qabul qilingan sanadan e'tiboran bir oy;

ilgari boshqa bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarga nisbatan, ushbu bojxona rejimini tugallash maqsadida, ariza qabul qilingan sanadan e'tiboran o'n ish kuni;

2) vaqtincha olib chiqish va vaqtincha olib kirish bojxona rejimlariga joylashtirishga besh ish kuni;

3) bojxona hududidan tashqarida qayta ishlash va bojxona hududida qayta ishlashga bir oy;

4) reimport va davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimlariga joylashtirishga o'n ish kuni;

5) tovarni yo'q qilishga o'n ish kuni.

Tegishli ruxsatnoma berish to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish muddati barcha zarur hujjatlar taqdim etilgan sanadan boshlab hisoblanadi.

Bojxona organi tegishli qaror qabul qilingan sanadan e'tiboran bir ish kunidan kechiktirmay vakolatli shaxsga tegishli ruxsatnomani berishi (jo'natishi) yoki ruxsatnoma berish rad etilganligi haqida uni yozma shaklda, shu jumladan axborot tizimi orqali elektron shaklda xabardor qilishi shart. Ruxsatnoma vakolatli shaxsga O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan belgilangan shaklda beriladi.

Ruxsatnoma berishni rad etishga quyidagilar asos bo'ladi:

ruxsatnoma berish uchun zarur hujjatlar vakolatli shaxs tomonidan to'liq bo'lmagan hajmda taqdim etilganligi;

tovarlarning bojxona kodeksiga muvofiq ruxsatnoma olinishini nazarda tutuvchi bojxona rejimiga joylashtirish uchun belgilangan talablar va shartlarga mos emasligi;

vakolatli shaxs tomonidan taqdim etilgan hujjatlarda noto'g'ri yoki buzib ko'rsatilgan ma'lumotlar mavjudligi.

Ruxsatnoma berishni boshqa asoslar, shu jumladan maqsadga muvofiq emas degan vajlar bilan rad etishga yo'l qo'yilmaydi.

Ruxsatnoma berish rad etilganligi haqidagi xabar rad etish sabablari, qonun hujjatlarining aniq normalari va vakolatli shaxs mazkur sabablarni bartaraf etib, hujjatlarni takroran ko'rib chiqish uchun taqdim etishi mumkin bo'lgan muddat ko'rsatilgan holda vakolatli shaxsga topshiriladi (yuboriladi). Vakolatli shaxs rad etish sabablarini bartaraf etib, hujjatlarni takroran ko'rib chiqish uchun taqdim etishga haqli bo'lgan muddat ruxsatnoma berish rad etilganligi haqida xabar olingan kundan e'tiboran o'n ish kunidan kam bo'lishi mumkin emas.

Vakolatli shaxs ruxsatnoma berishni rad etishga asos bo'lgan sabablarni belgilangan muddatda bartaraf etgan taqdirda, hujjatlarni takroran ko'rib chiqish, ruxsatnoma berish yoki uni berishni rad etish, vakolatli shaxsning rad etish sabablari bartaraf etilganligi to'g'risidagi arizasi va ularning bartaraf etilganligini tasdiqlovchi tegishli hujjatlar olingan kundan e'tiboran besh ish kunidan ko'p bo'lmagan muddatda bojxona organi tomonidan amalga oshiriladi. Vakolatli shaxsning hujjatlari takroran ko'rib chiqilganligi uchun bojxona yig'imi undirilmaydi.

Hujjatlarni takroran ko'rib chiqishda bojxona organi tomonidan ilgari xabarda bayon qilinmagan rad etish sabablari keltirilishiga yo'l qo'yilmaydi, bundan ilgari ko'rsatilgan sabablar bartaraf etilganligini tasdiqlovchi hujjatlar bilan bog'liq rad etish sabablari keltirilishi mustasno.

Ruxsatnoma berishni rad etish to'g'risidagi xabarda ko'rsatilgan muddat tugaganidan keyin vakolatli shaxs tomonidan topshirilgan ariza yangi topshirilgan ariza hisoblanadi va bojxona organi tomonidan umumiy asoslarda ko'rib chiqiladi.

Vakolatli shaxs ruxsatnoma berishni rad etish to'g'risidagi qaror, shuningdek bojxona organi mansabdor shaxsining harakatlari (harakatsizligi) ustidan belgilangan tartibda shikoyat qilish huquqiga ega.

Ruxsatnomaning amal qilishi quyidagi hollarda to'xtatib turiladi:

tovarlarni tegishli bojxona rejimiga joylashtirish talablari va shartlari vakolatli shaxs tomonidan buzilganligi aniqlanganda;

bojxona organining aniqlangan qoidabuzarliklarni bartaraf etish majburiyatini vakolatli shaxs zimmasiga yuklaydigan qarori vakolatli shaxs tomonidan bajarilmaganda.

Ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turish sud tartibida amalga oshiriladi, bundan favqulodda vaziyatlar, epidemiyalar va aholining hayoti hamda sog'lig'iga haqiqiy tahdid vujudga kelishining oldini olish munosabati bilan o'n ish kundan oshmaydigan muddatga ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turish hollari mustasno.

Bojxona organining ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turish to'g'risidagi qarori ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turish sabablari va qonun hujjatlaridagi aniq normalar ko'rsatilgan holda, qaror qabul qilingan kundan e'tiboran bir ish kundan kechiktirmay vakolatli shaxsga etkaziladi.

Ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turish to'g'risidagi sud qarori qonun hujjatlarida belgilangan muddatlarda vakolatli shaxsga etkaziladi.

Bojxona organi yoki sud ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turishga sabab bo'lgan holatlarning vakolatli shaxs tomonidan bartaraf etilish muddatini belgilashi shart. Ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turishga sabab bo'lgan holatlarni vakolatli shaxs tomonidan bartaraf etish muddati ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turish to'g'risidagi qaror vakolatli shaxs tomonidan olingan kundan e'tiboran besh ish kundan kam bo'lmasligi kerak.

Ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turishga sabab bo'lgan holatlar vakolatli shaxs tomonidan bartaraf etilgan taqdirda ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turish to'g'risida qaror qabul qilgan bojxona organi yoki sud ruxsatnomaning amal qilishini qayta tiklash haqida ko'rsatilgan holatlar bartaraf

etilganligi to'g'risida tasdiqnoma olingan kundan e'tiboran besh ish kuni ichida qaror qabul qilishi shart.

Bojxona organi qabul qilingan qaror haqida vakolatli shaxsni tegishli qaror qabul qilinganidan so'ng bir ish kuni ichida xabardor qiladi.

Ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turish to'g'risidagi qaror ustidan belgilangan tartibda shikoyat qilinishi mumkin.

Ruxsatnomaning amal qilishi quyidagi hollarda tugatiladi:

vakolatli shaxs ruxsatnomaning amal qilishini tugatish to'g'risidagi ariza bilan murojaat qilganda;

yuridik shaxs tugatilganda — tugatilgan yoki faoliyati to'xtatilgan paytdan e'tiboran, yuridik shaxs qayta tashkil etilganda esa — qayta tashkil etilgan paytdan e'tiboran, bundan yuridik shaxsning o'zgartirilishi mustasno;

tadbirkorlik subyekti bo'lgan jismoniy shaxs davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risidagi guvohnomaning amal qilishi tugatilganda;

jismoniy shaxs vafot etganda, uning muomala layoqati belgilangan tartibda cheklanganda yoki u muomalaga layoqatsiz deb topilganda;

ruxsatnomaning amal qilishini to'xtatib turishga sabab bo'lgan holatlar bojxona organi yoki sud belgilagan muddatda vakolatli shaxs tomonidan bartaraf etilmaganda;

bojxona organining ruxsatnoma berish to'g'risidagi qarori g'ayriqonuniy ekanligi aniqlanganda;

ruxsatnomaning amal qilish muddati tugaganda;

amalga oshirilishi uchun bojxona organining ruxsatnomasi berilgan bir martalik harakat bajarilganda.

Ruxsatnomaning amal qilishini tugatish to'g'risidagi sud qarori vakolatli shaxsga va bojxona organiga qonun hujjatlarida belgilangan muddatlarda etkaziladi.

Ruxsatnomaning amal qilishini tugatish to'g'risidagi bojxona organi qarori uning amal qilishi tugatilishining sabablari va qonun hujjatlarining aniq normalari ko'rsatilgan holda, qaror qabul qilingan kundan e'tiboran uch ish kunidan kechiktirmay vakolatli shaxsga etkaziladi. Ruxsatnomaning amal qilishi tugatilgan taqdirda, u bojxona organiga qaytarilmaydi.

Ruxsatnomaning amal qilishini tugatish to'g'risidagi qaror ustidan belgilangan tartibda shikoyat qilinishi mumkin.

Yuridik shaxs bo'lgan vakolatli shaxs o'zgartirilgan, uning nomi yoki joylashgan eri (pochta manzili) o'zgargan taqdirda, yuridik shaxs bo'lgan arizachi yoki uning huquqiy vorisi qayta ro'yxatdan o'tkazilganidan keyin etti ish kuni ichida bojxona organiga ko'rsatilgan ma'lumotlarni tasdiqlovchi hujjatlarni ilova qilgan holda ruxsatnomani qayta rasmiylashtirish to'g'risida ariza berishi shart.

Tadbirkorlik subyektini bo'lgan jismoniy shaxs davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida o'ziga berilgan guvohnomada ko'rsatilgan familiyasi, ismi, otasining ismi yoki faoliyat ko'rsatadigan joyi o'zgargan taqdirda, tadbirkorlik subyektini bo'lgan jismoniy shaxs yoki uning huquqiy vorisi (merosxo'ri) qayta ro'yxatdan o'tkazilganidan keyin etti ish kuni ichida bojxona organiga ko'rsatilgan ma'lumotlarni tasdiqlovchi hujjatlarni ilova qilgan holda ruxsatnomani qayta rasmiylashtirish to'g'risida ariza berishi shart.

Jismoniy shaxsning (bundan tadbirkorlik subyektini bo'lgan jismoniy shaxs mustasno) familiyasi, ismi, otasining ismi o'zgargan taqdirda tovarlarni tegishli bojxona rejimiga joylashtirish uchun ruxsatnomani qayta rasmiylashtirish talab etilmaydi.

Ruxsatnomani qayta rasmiylashtirish to'g'risidagi hujjatlar vakolatli shaxs tomonidan bojxona organiga bevosita yoki pochta aloqasi vositalari orqali yoxud elektron shaklda, ular olinganligi haqida xabardor qilingan holda taqdim etiladi.

Ruxsatnoma qayta rasmiylashtirilguniga qadar ruxsatnomani qayta rasmiylashtirish haqida ariza bergan vakolatli shaxs yoki uning huquqiy vorisi bojxona organi tomonidan qabul qilib olingan sanasi qayd etilgan ariza asosida unda ko'rsatilgan harakatni bajaradi.

Vakolatli shaxsdan ushbu moddada nazarda tutilmagan boshqa hujjatlarni taqdim etishni talab qilishga yo'l qo'yilmaydi.

Ruxsatnomani qayta rasmiylashtirish va qayta rasmiylashtirilgan ruxsatnomani berish tegishli hujjatlar ilova qilingan qayta rasmiylashtirish to'g'risidagi ariza

bojxona organi tomonidan olingan kundan e'tiboran uch ish kuni ichida amalga oshiriladi.

Berilgan ruxsatnoma yo'qotilgan yoki yaroqsiz holga kelgan taqdirda, vakolatli shaxsning arizasiga ko'ra bojxona organi ariza olingan kundan e'tiboran uch ish kuni ichida uning dublikatini beradi.

Ruxsatnomani qayta rasmiylashtirganlik va uning dublikatini berganlik uchun bojxona yig'imi undirilmaydi.

Ruxsatnoma quyidagilar asosida bekor qilinadi:

vakolatli shaxsning ruxsatnomani bekor qilish to'g'risidagi arizasiga ko'ra;
ruxsatnoma qalbaki hujjatlardan foydalangan holda olinganligi fakti aniqlanganda.

Ruxsatnoma bekor qilingan taqdirda, u bojxona organlariga qaytarilmaydi.

Ruxsatnomani bekor qilish to'g'risidagi sud qarori ruxsatnoma berilgan sanadan e'tiboran amal qiladi.

Ruxsatnomani bekor qilish to'g'risidagi sud qarori ustidan belgilangan tartibda shikoyat qilinishi mumkin.

9. TRANSPORT VOSITALARIGA VA TOVARLARNING AYRIM TOIFALARIGA NISBATAN BOJXONA REJIMLARINING QO‘LLANILISHI

Bojxona nazoratida turgan tovarlarni va (yoki) yo‘lovchilarni haq evaziga yoki bepul tashish uchun foydalaniladigan transport vositasi tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasidir.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan, transport vositasi bilan birga tashiladigan standart ehtiyot qismlar, ashyolar va uskunalar, standart baklardagi moylash materiallari va yoqilg‘i, shuningdek ashyo-anjomlar bojxona maqsadlari uchun mazkur transport vositasining ajralmas qismi deb qaraladi. Ashyo-anjomlarga quyidagilar kiradi:

harakatlanish yo‘lida yoki oraliq to‘xtab o‘tish yoxud to‘xtab turish joylarida daryo va havo kemalari, poezdlar, shuningdek avtotransport vositalari normal ishlatilishini hamda ularga texnik xizmat ko‘rsatilishini ta‘minlash uchun zarur bo‘lgan tovarlar;

daryo va havo kemalarining bortida, avtotransport vositalarida yo‘lovchilar va ekipajlar a‘zolari iste‘mol qilishi uchun yoki poezdlarda yo‘lovchilar va poezd brigadalarining xodimlari iste‘mol qilishi uchun mo‘ljallangan tovarlar, bu ashyo-anjomlar sotilishidan yoki sotilmasligidan qat‘i nazar;

daryo va havo kemalarining, poezdlarning, shuningdek avtotransport vositalarining yo‘lovchilariga hamda ekipaj a‘zolariga mazkur ashyo-anjomlarini transport vositalarida iste‘mol qilish maqsadisiz sotish uchun mo‘ljallangan tovarlar.

Biror-bir bojxona rejimiga tovar sifatida joylashtirilishi ma‘lum qilinmagan, tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasiga bojxona rasmiylashtiruvi amalga oshirilgan paytdan e‘tiboran, tegishincha vaqtincha olib kirish yoki vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga ushbu bojxona rejimlari shartlariga shaxslarning rioya etishi majburiyatlari bilan joylashtirilgan tovar sifatida qaraladi. Bunda mazkur transport vositasini vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga yoki vaqtincha olib chiqish bojxona rejimiga joylashtirish ruxsatnomasi olish talab etilmaydi.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasini bojxona to'lovlari to'lashdan shartli ozod etilgan holda bojxona hududiga vaqtincha olib kirishga quyidagi hollarda yo'l qo'yiladi, agar u:

chet davlat hududida ro'yxatdan o'tkazilgan bo'lsa;

tovarlarni va yo'lovchilarni tijorat maqsadida tashish uchun foydalanilayotgan bo'lsa;

bojxona hududiga chet ellik shaxs yoxud chet ellik shaxs vakolat bergan O'zbekiston Respublikasi yuridik yoki jismoniy shaxsi tomonidan olib kirilayotgan bo'lsa;

ijara shartnomasining predmeti yoki mazkur transport vositasiga bo'lgan huquqni O'zbekiston Respublikasining yuridik yoki jismoniy shaxsiga transport operatsiyasini transport vositasini bojxona hududidan qaytarib olib chiqish yo'li bilan tugallashdan o'zga maqsadda o'tkazishni nazarda tutuvchi boshqa shartnoma predmeti bo'lmasa.

Vaqtincha olib kirilgan transport vositasiga nisbatan mulk huquqi O'zbekiston Respublikasining yuridik yoki jismoniy shaxsiga o'tgan bo'lsa, tegishli bojxona rejimiga joylashtirilishi lozim.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasini vaqtincha olib kirish muddati tashuvchining yoki vakolatli shaxsning arizasidan kelib chiqqan holda va mo'ljallanayotgan transport operatsiyasining barcha holatlari hisobga olingan holda bojxona organi tomonidan belgilanadi. Bunda tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasini bojxona to'lovlaridan ozod etilgan holda vaqtincha olib kirishning umumiy muddati u olib kirilgan sanadan e'tiboran to'qson kalendar kundan oshmasligi kerak. Vaqtincha olib kirilgan transport vositasini qaytarib olib chiqish ushbu transport operatsiyasi tugallanganidan so'ng darhol amalga oshirilishi lozim.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasini vaqtincha olib kirish ushbu moddada nazarda tutilgan muddatlarda qaytarib olib chiqish bilan tugallanadi. Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasini vaqtincha olib kirish, bojxona kodeksdatovarlarni vaqtincha olib kirish bojxona rejimini tugallash uchun nazarda tutilgan tartibda tugallanishi mumkin.

Vaqtincha olib kirilgan tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositalari bilan bojxona hududida ulardan foydalanilayotganda zarur bo'lgan ta'mirlash yoki texnik xizmat ko'rsatish operatsiyalarini bajarishga yo'l qo'yiladi.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasini mazkur transport vositasi bojxona hududidan tashqarida qanday shaxs tomonidan va qanday maqsadlarda foydalanilishidan qat'i nazar, agar u bojxona hududida erkin muomalada turgan bo'lsa, vaqtincha olib chiqishga yo'l qo'yiladi. Bunda bojxona to'lovlari undirilmaydi.

Ilgari vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirilgan transport vositasini vaqtincha olib chiqishga yo'l qo'yiladi. Bunda shu transport vositasiga nisbatan vaqtincha olib kirish bojxona rejimining amal qilishi va shartlari bojxona to'lovlarini to'lash maqsadlari uchun uni boshqa bojxona rejimiga joylashtirish to'g'risida ma'lum qilinguniga qadar tugatilmaydi.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasini vaqtincha olib chiqish muddati ikki yildan oshmasligi kerak.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan vaqtincha olib chiqilgan transport vositasi bojxona hududiga qaytarib olib kirilayotganda, agar bojxona hududidan tashqarida tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasi qayta ishlash operatsiyalaridan o'tkazilmagan bo'lsa, bojxona to'lovlari to'lanmaydi, bundan uning but saqlanishini hamda undan foydalanilishini ta'minlash, shu jumladan unga texnik xizmat ko'rsatish va uni ta'mirlash operatsiyalari mustasno.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositasini vaqtincha olib chiqish uni bojxona hududiga qaytarib olib kirish bilan yoki bojxona kodeksdatovarlarni vaqtincha olib chiqish bojxona rejimini tugallash uchun nazarda tutilgan tartibda tugallanadi.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositalari bilan birga olib kiriladigan va ular bilan qaytarib olib chiqish uchun mo'ljallangan, yuklarni ortish, tushirish, ularga ishlov berish va ularni himoyalash uskunalari, ulardan transport vositalaridan alohida foydalanish mumkinligi yoki mumkin emasligidan qat'i nazar,

vaqtincha olib kirilgan taqdirda bojxona to'lovlari to'lashdan shartli ravishda ozod etilishi lozim.

Bojxona hududiga vaqtincha olib kirilgan, transport vositasiga o'rnatilgan yoki unda foydalanilayotgan qismlarni va uskunalarni almashtirish maqsadida ta'mirlashda yoki texnik xizmat ko'rsatishda foydalanish uchun mo'ljallangan uskunalar va ehtiyot qismlar bojxona to'lovlari to'lashdan shartli ravishda ozod etilgan holda vaqtincha olib kirilishi mumkin.

Almashtirilgan va bojxona hududidan olib chiqilmagan uskunalar va ehtiyot qismlar erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga yoki bojxona kodeksiqoidalariga rioya etgan holda boshqa bojxona rejimiga joylashtirilishi lozim.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositalari bilan birga olib chiqiladigan va ular bilan qaytarib olib kirish uchun mo'ljallangan, yuklarni ortish, tushirish, ularga ishlov berish va ularni himoyalash uskunalari, transport vositalaridan alohida foydalanish mumkinligi yoki mumkin emasligidan qat'i nazar, vaqtincha olib chiqilgan taqdirda ular bojxona to'lovlari to'lashdan ozod etilishi lozim.

Tijorat maqsadlarida foydalanishga vaqtincha olib chiqilgan transport vositasiga o'rnatilgan qismlarni va uskunalarni almashtirish maqsadida ta'mirlash yoki texnik xizmat ko'rsatilayotganda foydalanish uchun mo'ljallangan uskunalar va ehtiyot qismlar vaqtincha olib chiqilgan taqdirda bojxona to'lovlari to'lashdan ozod etilishi lozim.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositalarining almashtirilgan uskunalari va ehtiyot qismlari bojxona to'lovlari to'lanmagan va iqtisodiy siyosat choralari qo'llanilmagan holda bojxona hududiga qaytarib olib kiriladi.

Tijorat maqsadlarida foydalaniladigan transport vositalarining bojxona rasmiylashtiruvi transport vositasi uchun deklaratsiyani bojxona organi tomonidan qabul qilish orqali amalga oshiriladi.

10. O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINING TOVAR NOMENKLATURASI

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasi tovarlarning tizimlashtirilgan ro‘yxati bo‘lib, undan tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish maqsadida foydalaniladi va u tovarning raqamli kodli belgilanishini, uning nomini, o‘lchov birliklarini hamda izohlarni o‘z ichiga oladi.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasi Umumjahon bojxona tashkilotining Tovarlarini tavsiflash va kodlashtirishning uyg‘unlashtirilgan tizimiga asoslanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasi belgilangan tartibda joriy etiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasi tashqi savdoni hamda tashqi iqtisodiy faoliyatning boshqa turlarini tarif va notarif tartibga solish choralari amalga oshirish, O‘zbekiston Respublikasining tashqi savdo bojxona statistikasini yuritish uchun qo‘llaniladi.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasini yuritish quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

1) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyati tovar nomenklaturasining andaza nusxasini hamda unga doir sharhlarni ishlab chiqish va saqlab turish;

2) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyati tovar nomenklaturasining, O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyati tovar nomenklaturasiga doir sharhlarning va uni talqin etish bo‘yicha tasnifiy echimlarning nashr etilishini ta’minlash;

3) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyati tovar nomenklaturasining xalqaro asosiga doir o‘zgartish va qo‘shimchalarni, mazkur asosni talqin etishga doir xalqaro tushuntirishlarni hamda qarorlarni kuzatib borish;

4) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasiga o‘zgartish va qo‘shimchalarni ishlab chiqish, kiritish, shu jumladan

bu o'zgartish va qo'shimchalarni mazkur nomenklaturaning xalqaro asosiga muvofiq ishlab chiqish, kiritish to'g'risida takliflar tayyorlash;

5) tovarlarning kodlarini kichik subpozitsiyalar darajasida aniqlashtirish;

6) ayrim tovarlarni tasniflash bo'yicha bajarilishi majburiy bo'lgan qarorlarni ishlab chiqish, tasdiqlash va e'lon qilish.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasini yuritish O'zbekiston Respublikasi Tashqi savdo vazirligi tomonidan O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi bilan birgalikda amalga oshiriladi.

Tovarlarni tasniflash:

O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasini talqin etishning asosiy qoidalariga;

tasniflashning har qanday darajasidagi kichik subpozitsiyalarga doir izohlarga muvofiq amalga oshiriladi.

Tovarlarni tasniflashda Umumjahon bojxona tashkilotining Tovarlarni tavsiflash va kodlashtirishning uyg'unlashtirilgan tizimiga, Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasiga va O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasiga doir tushuntirishlar tovar kodini uning xususiyatlari bo'yicha aniqlashtirish imkonini beradigan qo'shimcha material sifatida qo'llaniladi.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyati tovar nomenklaturasining bir xil talqin etilishini ta'minlash maqsadida bojxona organi ayrim turdagi tovarlarni tasniflash bo'yicha qarorni chop etadi.

Bojxona rasmiylashtiruvda tovarlar noto'g'ri tasniflanganligi aniqlangan taqdirda bojxona organi tovarlarni tasniflashni mustaqil amalga oshiradi va ularning tasnifi bo'yicha qaror qabul qiladi.

Bojxona organlarining tovarlarni bojxona maqsadlarida tasniflash bo'yicha qarorlari majburiydir.

Bojxona organlarining qarorlari, ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) ustidan belgilangan tartibda shikoyat qilinishi mumkin.

Bojxona organlari tovarlarning tasniflanishiga nisbatan O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasiga muvofiq tovar bojxona organiga taqdim etilgunga qadar dastlabki qaror qabul qilishi mumkin.

Dastlabki qaror bojxona organlari uchun majburiydir.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorning shakli O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan belgilanadi.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qaror qabul qilish to'g'risidagi so'rovda (bundan buyon matnda so'rov deb yuritiladi) tovarlarning to'liq tijorat nomi, firma nomi, asosiy texnik, tijorat tavsiflari va tovarni bir ma'noda tasniflash imkonini beruvchi boshqa ma'lumotlar ko'rsatilgan bo'lishi kerak. Zarur hollarda, mahsulotning fotosuratlari, rasmlari, chizmalari, pasportlari hamda ushbu dastlabki qarorni qabul qilish uchun zarur bo'lgan boshqa ma'lumotlar va hujjatlar taqdim etiladi.

Yuridik shaxsdan kelib tushadigan so'rov tashkilot rahbari tomonidan familiyasi, ismi, otasining ismi va lavozimi ko'rsatilgan holda imzolangan hamda tashkilot joylashgan er to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan bo'lishi kerak.

Jismoniy shaxsdan kelib tushadigan so'rov ushbu shaxs tomonidan imzolangan va uning yashash manzili haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan bo'lishi kerak.

So'rov bojxona organiga kelib tushgan kundan e'tiboran yigirma kun ichida ko'rib chiqiladi.

Arizachi tomonidan ma'lumotlar, hujjatlar va materiallar tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qaror qabul qilish uchun to'liq bo'lmagan hajmda taqdim etilgan taqdirda, bojxona organi dastlabki qarorni qabul qilish to'g'risida bojxona organiga ariza berilgan kundan e'tiboran yigirma kalendar kun ichida qo'shimcha ma'lumotlarni, hujjatlarni va materiallarni berish zarurligi to'g'risida arizachini xabardor qiladi. Bunda aynan qanday qo'shimcha ma'lumotlar, hujjatlar va materiallarni taqdim etish zarurligi ko'rsatilishi shart.

Qo'shimcha ma'lumotlar, hujjatlar va materiallar arizachi xabardor qilingan kundan e'tiboran oltmish kalendar kun ichida taqdim etilishi lozim. Agar ma'lumotlar, hujjatlar va materiallar belgilangan muddatda taqdim etilmagan bo'lsa,

tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qaror qabul qilish to'g'risidagi ariza ko'rib chiqmasdan qoldiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasi bo'yicha tovarning kodini aniqlash borasida nizoli vaziyatlar yuzaga kelgan hollarda va ularni hal etish qiyin bo'lganda, bojxona organi tovarlarning namunalari yoki nusxalarini hamda tegishli hujjatlarni Umumjahon bojxona tashkilotiga tegishli tekshirishlar yoki sinovlar o'tkazish uchun yuborishi mumkin. Bunda tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qaror bojxona organi tomonidan o'z so'roviga javob olinganidan keyin qabul qilinadi.

Bojxona organi tegishli qaror qabul qilingan kundan e'tiboran uch ish kuni ichida arizachini tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qaror qabul qilinganligi to'g'risida xabardor qilishi kerak.

So'rovning rad etilishi uni rad etish uchun asos bo'lib xizmat qilgan sabablar bartaraf etilgan taqdirda arizachining dastlabki qarorni qabul qilish to'g'risida qayta murojaat etishiga to'sqinlik qilmaydi.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qaror, agar u o'zgartirilgan, qaytarib olingan yoki bekor qilingan bo'lmasa, qabul qilingan kundan e'tiboran bir yil ichida amal qiladi. Ushbu muddat tugagach, dastlabki qaror o'z kuchini yo'qotadi, bu manfaatdor shaxsning yangi dastlabki qaror berish to'g'risidagi so'rov bilan murojaat etishiga to'sqinlik qilmaydi.

Bojxona organlari tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorni o'zgartirish, qaytarib olish yoki bekor qilish to'g'risida qaror qabul qilishi mumkin.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorni o'zgartirish quyidagi hollarda amalga oshiriladi:

O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasi o'zgartirilganda;

dastlabki qarorni qabul qilishda yo'l qo'yilgan kamchiliklar va xatolar aniqlanganda.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorning o'zgarishi shu qarorda ko'rsatilgan muddatda kuchga kiradi.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorning shartlariga amal qilinmagan taqdirda u qaytarib olinadi.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorni qaytarib olish to'g'risidagi qaror tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorning o'zgarishi e'lon qilinganidan keyin uch ish kunidan kechiktirmay qabul qilinishi kerak va bir vaqtda kuchga kiradi.

Agar tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qaror arizachi tomonidan taqdim etilgan to'liq bo'lmagan yoki noto'g'ri ma'lumotlar asosida qabul qilingan bo'lsa, bunday qaror bekor qilinadi.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorni bekor qilish to'g'risidagi qaror dastlabki qaror qabul qilingan kundan e'tiboran kuchga kiradi.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorni o'zgartirish, qaytarib olish yoki bekor qilish to'g'risidagi qaror dastlabki qaror berilgan shaxsga qaror qabul qilingan kundan keyingi ish kunidan kechiktirmay yozma shaklda yuboriladi.

Tovarlarni tasniflash bo'yicha dastlabki qarorlar ochiq axborot bo'lib, barcha yuridik va jismoniy shaxslarga ularning yozma so'rovlariga ko'ra hech bir cheklovlarsiz taqdim etilishi kerak, bundan tijorat siri yoki qonun bilan qo'riqlanadigan boshqa sir bo'lgan axborot mustasno.

O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi Tovarlarni tasniflash bo'yicha berilgan dastlabki qarorlarning reestrini yuritadi va uning davriy ravishda e'lon qilinishini ta'minlaydi.

11. TOVARNING BOJXONA QIYMATI

Bojxona hududiga olib kiriladigan tovarning bojxona qiymati tovarning bojxona qiymatini aniqlash usullaridan biri orqali aniqlanadigan va bojxona to'lovlarini hisoblash maqsadida foydalaniladigan tovar qiymatidir.

Olib kiriladigan tovarning bojxona qiymatini aniqlash quyidagi usullarni qo'llash orqali amalga oshiriladi:

olib kiriladigan tovarga doir bitimning qiymati bo'yicha;

aynan bir xil tovarga doir bitimning qiymati bo'yicha;

o'xshash tovarga doir bitimning qiymati bo'yicha;

qiymatlarni chegirib tashlash asosida;

qiymatlarni qo'shish asosida;

zaxira usul.

Olib kiriladigan tovarga doir bitimning qiymati bo'yicha aniqlash usuli olib kiriladigan tovarning bojxona qiymatini aniqlashning asosiy usuli hisoblanadi.

Agar olib kiriladigan tovarning bojxona qiymatini aniqlashning asosiy usulini qo'llash mumkin bo'lmasa, ko'rsatilgan usullar ketma-ketlikda qo'llaniladi. Bunda har bir keyingi usulning qo'llanilishiga, agar bojxona qiymatini aniqlashda oldingisidan foydalanish mumkin bo'lmasa, yo'l qo'yiladi. Qiymatlarni chegirib tashlash va qo'shish usullari teskari ketma-ketlikda qo'llanilishi mumkin.

Olib kiriladigan tovarga doir bitim qiymatiga oid usul olib kiriladigan tovarning bojxona qiymatini bitim qiymati bo'yicha, ya'ni olib kirilayotgan tovar bojxona chegarasini kesib o'tayotgan paytda tovar uchun amalda to'langan yoki to'lanishi lozim bo'lgan, bojxona kodeksining [304](#) va [305-moddalari](#) qoidalari hisobga olingan holda tuzatilgan narx bo'yicha aniqlashni nazarda tutadi.

Olib kirilayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlashda bitimning narxiga quyidagi xarajatlar kiritiladi, agar bu xarajatlar bitimning narxiga kiritilmagan bo'lsa:

a) tovarni bojxona hududiga olib kiriladigan joyga yetkazib berilgunga qadar qilinadigan xarajatlar:

tashish qiymati;

tovarlarni yuklash, tushirish, qayta yuklash va boshqa joyga to'kish xarajatlari;

sugʻurta qiymati;

b) sotib oluvchi tomonidan qilingan xarajatlar:

vositachilik va brokerlik haqlari, bundan tovarni xarid qilishdagi vositachilik xarajatlari mustasno;

konteynerlar va (yoki) koʻp marta ishlatiladigan boshqa idishlarning qiymati, agar ular Oʻzbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasiga muvofiq baholanayotgan tovar bilan bir butun deb qaralsa;

oʻrov-joylov qiymati, shu jumladan oʻrash-joylash materiallarining va oʻrash-joylash ishlarining qiymati;

v) sotuvchi sotib oluvchiga bepul yoki arzonlashtirilgan narxda bevosita yoxud bilvosita taqdim etadigan xizmatlarning va boshqa tovarlarning qiymati;

g) intellektual mulk obyektlaridan foydalanganlik uchun sotib oluvchi baholanayotgan tovarni sotish sharti sifatida bevosita yoki bilvosita toʻlashi kerak boʻlgan litsenziya toʻlovlari va boshqa toʻlovlar;

d) olib kirilgan tovarni keyinchalik qayta sotish, oʻzgacha tarzda tasarruf etish yoki undan boshqa tarzda foydalanishdan tushgan tushumning bevosita yoki bilvosita sotuvchiga tegishi kerak boʻlgan har qanday qismining qiymati.

Ushbu moddaning birinchi qismida koʻrsatilgan, bitimning narxiga kiritiladigan xarajatlar tegishli tovarlar, ishlar va xizmatlar (tashish, sugʻurta qilish, brokerlik xizmati) uchun haq toʻlanganligi toʻgʻrisida vakolatli shaxs tomonidan taqdim etilgan hujjatlar (hisobvaraqa-fakturalar, toʻlov topshiriqnomalari, cheklar) asosida aniqlanadi.

Ushbu moddada koʻrsatilmagan xarajatlarni bitim narxiga qoʻshishga yoʻl qoʻyilmaydi.

Turli nomdagi tovarlardan tashkil topgan tovarlarning bitta turkumi yetkazib berilganda, bojxona hududiga olib kirilgan tovarlardan har birining bojxona qiymatiga qoʻshilishi lozim boʻlgan hamda tovarlarning butun turkumi uchun belgilangan xarajatlarni aniqlash har bir tovar qiymatining tovarlar turkumining qiymatiga nisbati bilan aniqlanadigan kattalikka mutanosib ravishda, transport

xarajatlarini hisobga olishda esa, tovarlarning og'irligiga yoxud hajmiga mutanosib ravishda amalga oshiriladi.

Olib kiriladigan tovarning bojxona qiymatini aniqlashda bitim narxidan quyidagi to'lovlar va xarajatlar, basharti ular bojxona hududiga olib kiriladigan tovar uchun haqiqatda to'langan yoki to'lanishi lozim bo'lgan narxdan ajratib olingan bo'lsa, chiqarib tashlanadi:

sanoat qurilmalari, mashinalar yoki uskunalar kabi tovarlar bojxona hududiga olib kirilganidan keyin amalga oshirilgan uskunalarni qurish, o'rnatish, yig'ish, montaj qilish, sozlash va ularga xizmat ko'rsatish yoki texnik ko'maklashish xarajatlari;

tovar bojxona hududiga olib kirilganidan keyin qilinadigan transport xarajatlari;

tovarni olib kirish yoki sotish bilan bog'liq holda O'zbekiston Respublikasida to'lanadigan bojxona to'lovlari va boshqa to'lovlar, agar kontrakt (shartnoma, kelishuv) shartlariga ko'ra bu to'lovlar sotuvchi tomonidan to'lansa.

Bitimning narxidan chiqarib tashlanadigan to'lovlar va xarajatlar, bundan O'zbekiston Respublikasida to'lanadigan bojxona to'lovlari mustasno, tegishli tovarlar, ishlar va xizmatlar (tashish, sug'urta qilish) uchun haq to'langanligi to'g'risida vakolatli shaxs tomonidan taqdim etilgan hujjatlar (hisobvaraqa-fakturalar, to'lov topshiriqnomalari, cheklar) asosida aniqlanadi.

Olib kiriladigan tovarga doir bitimning qiymatiga oid usuldan quyidagi hollarda bojxona qiymatini aniqlash uchun foydalanilishi mumkin emas, agar:

sotib oluvchining baholanayotgan tovardan foydalanishga yoki uni tasarruf etishga bo'lgan huquqlariga nisbatan cheklovlar mavjud bo'lsa, bundan qonun hujjatlarida belgilangan cheklovlar yoxud tovar qayta sotilishi mumkin bo'lgan geografik mintaqadagi cheklovlar yoki tovarning qiymatiga jiddiy ta'sir ko'rsatmaydigan cheklovlar mustasno;

tovar bojxona hududiga qiymat asosiga ega bo'lmagan bitim bo'yicha olib kirilgan bo'lsa;

sotish yoki bitimning bahosi ta'sirini hisobga olish mumkin bo'lmagan shartlarga rioya etilishiga bog'liq bo'lsa (ayirboshlash, kontraktatsiya, qayta ishlash shartnomalari);

tovarni keyinchalik qayta sotish, undan foydalanish yoki uni tasarruf etishdan tushgan tushumning istalgan qismi sotuvchiga bevosita yoki bilvosita o'tsa va bunda tovarning qiymatiga bojxona kodeksining [304-moddasiga](#) muvofiq tegishli tuzatishlarni kiritish mumkin bo'lmasa;

tovarning bojxona qiymatini aniqlashda deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan foydalanilgan ma'lumotlar hujjatlar bilan tasdiqlangan bo'lmasa;

bitimning taraflari (sotib oluvchi va sotuvchi) bir-biriga o'zaro bog'liq shaxslar bo'lsa, bundan ularning o'zaro bog'liqligi bitimning bahosiga ta'sir etmagan hollar mustasno, bu esa deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan isbotlanishi lozim.

O'zaro bog'liq shaxslar deganda quyidagi belgilarning hech bo'lmaganda bittasiga mos keladigan shaxslar tushuniladi:

bitim taraflarining biri (jismoniy shaxs) yoki bitim taraflaridan birining mansabdor shaxsi ayni vaqtda bitim boshqa tarafining mansabdor shaxsi bo'lsa;

bitim taraflari yuridik shaxsga birgalikda egalik qiluvchilar bo'lsa;

bitim taraflarining biri (jismoniy shaxs) boshqa taraf bilan mehnat munosabatlari bo'yicha bog'liq bo'lsa;

bitim taraflarining biri bitim boshqa ishtirokchisining ustav fondida (ustav kapitalida) ovoz berish huquqi bilan ustav fondining (ustav kapitalining) kamida besh foizini tashkil etuvchi hissaga (payga) egalik qilsa yoki aksiyalarining egasi bo'lsa;

bitimning har ikkala tarafi bevosita yoki bilvosita uchinchi shaxs tomonidan nazorat qilinayotgan bo'lsa;

bitimning taraflari bevosita yoki bilvosita uchinchi shaxsni nazorat qilayotgan bo'lsa;

bitimning bir tarafi va (yoki) uning mansabdor shaxsi bevosita yoki bilvosita bitimning ikkinchi tarafini nazorat qilayotgan bo'lsa;

bitim taraflari va (yoki) ularning mansabdor shaxslari qarindosh bo'lsa.

Olib kiriladigan tovarga doir bitim taraflarining o‘zaro bog‘liqligi belgilari bo‘lgan taqdirda bojxona organi bitimning amaldagi holatlarini o‘rganib chiqishi kerak.

Agar bojxona organi bitim taraflarining o‘zaro bog‘liqligi bitim bahosiga ta’sir ko‘rsatmagan deb topsa, ushbu bitim bojxona qiymatini aniqlash uchun qabul qilinadi. Aks holda, bojxona organi deklarantga yoki bojxona brokeriga mazkur o‘zaro bog‘liqlik bitim narxiga ta’sir ko‘rsatmaganligini isbotlovchi dalillarni o‘ttiz kalendar kundan oshmagan muddatda taqdim etish zarurligi to‘g‘risida yozma shaklda xabar qiladi.

Deklarant yoki bojxona brokerining arizasiga ko‘ra amalga oshirilgan bitimning narxi tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun qabul qilinadi, agar deklarant yoki bojxona brokeri bitimning qiymati baholanayotgan tovar olib kirilishidan oldin yoki olib kirilganidan so‘ng o‘ttiz kalendar kun ichida tovarning olib kirilayotganda bojxona organi rozi bo‘lgan quyidagi qiymatlarning biriga yaqinligini isbotlay olsa:

O‘zbekiston Respublikasida o‘zaro bog‘liq bo‘lmagan sotib oluvchilarga aynan bir xil yoki o‘xshash tovarlar sotilayotgandagi bitimning qiymatiga;

aynan bir xil yoki o‘xshash tovarning qiymatlarini chegirib tashlash usuli bo‘yicha aniqlangan bojxona qiymatiga;

aynan bir xil yoki o‘xshash tovarning qiymatlarini qo‘shish usuli bo‘yicha aniqlangan bojxona qiymatiga.

Deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan taqqoslash uchun taqdim etilgan, ushbu moddaning [uchinchi qismida](#) ko‘rsatilgan bitimning bahosiga va tovarning bojxona qiymatiga quyidagi mezonlar bo‘yicha farqlar hisobga olingan holda tuzatishlar kiritiladi:

tijorat shartlari;

miqdori;

bojxona kodeksining [304-moddasida](#) sanab o‘tilgan xarajatlar;

o‘zaro bog‘liq bo‘lmagan shaxslar o‘rtasidagi bitimda sotuvchining xarajatlari, agar bunday xarajatlar sotuvchi tomonidan o‘zaro bog‘liq bo‘lgan shaxs bilan tuzilgan bitimda amalga oshirilmasa.

Deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan taqqoslashga taqdim etilgan aynan bir xil yoki o‘xshash tovarning bitim bahosidan yoki bojxona qiymatidan baholanayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun bitimning bahosi o‘rniga foydalanilishi mumkin emas.

Aynan bir xil tovarga doir bitimning qiymatiga oid usul bojxona hududiga olib kirilayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun asos sifatida aynan bir xil tovarga doir bitimning qiymati qabul qilinishini nazarda tutadi.

Aynan bir xil tovar deganda:

baholanayotgan tovar bilan fizik xususiyatlariga, sifatiga va bozordagi qadriga ko‘ra bir xil bo‘lgan;

baholanayotgan tovar qaysi mamlakatda ishlab chiqarilgan bo‘lsa, shu mamlakatda ishlab chiqarilgan va O‘zbekiston Respublikasiga olib kirish uchun sotilgan;

baholanayotgan tovarni ishlab chiqargan ayni o‘sha shaxs tomonidan ishlab chiqarilgan tovar tushuniladi.

Agar tovarning bitim qiymati O‘zbekiston Respublikasida bajarilgan loyihalashning, tajriba-konstruktorlik ishlarining, badiiy bezatishning, dizaynning, eskizlarning yoki chizmalarning qiymatini o‘z ichiga olgan bo‘lsa, aynan bir xil tovar deb hisoblanmaydi.

Tovarning tashqi ko‘rinishidagi juz‘iy farqlar, agar bunday tovar qolgan jihatlari bilan ushbu moddaning shartlariga muvofiq bo‘lsa, unga aynan bir xil deb qarashni rad etish uchun asos bo‘lib xizmat qila olmaydi.

Agar aynan bir xil tovar bojxona hududiga:

baholanayotgan tovar olib kirilguniga qadar to‘qson kalendar kun ichida olib kirilgan bo‘lsa;

taxminan o'sha miqdorda va (yoki) o'sha tijorat shartlarida olib kirilgan bo'lsa, aynan bir xil tovar yuzasidan tuzilgan bitimning qiymati baholanayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun asos sifatida qabul qilinadi.

Agar tovarni o'sha miqdorda va o'sha tijorat shartlarida bojxona hududiga olib kirish hollari mavjud bo'lmasa, boshqacha miqdorda va boshqa tijorat shartlarida olib kirilgan aynan bir xil tovarning ushbu farqlar hisobga olinib bitimning narxiga tuzatishlar kiritilgan holdagi qiymatidan foydalanish mumkin.

Agar aynan bir xil tovar uchun bojxona kodeksi 304-moddasi birinchi qismining «a» bandida ko'rsatilgan xarajatlarning qiymati baholanayotgan tovar uchun shunday xarajatlarning qiymatidan masofa va transportning turlaridagi tafovut tufayli ancha farq qilsa, aynan bir xil tovarga doir bitimning qiymatiga ko'ra aniqlanadigan bojxona qiymatiga tegishli tarzda tuzatishlar kiritilishi kerak.

Baholanayotgan tovarning bojxona qiymatiga tuzatishlar kiritish deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan to'g'ri va hujjat bilan tasdiqlangan ma'lumotlar asosida amalga oshirilishi lozim.

Agar aynan bir xil tovarga doir bitimning qiymati bo'yicha aniqlash usuli qo'llanilganda aynan bir xil tovarga doir bir nechta bitim aniqlansa, baholanayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun bahosi eng past bo'lgan aynan bir xil tovarga doir bitim qo'llaniladi.

O'xshash tovarga doir bitimning qiymatiga oid usul bojxona hududiga olib kirilayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun o'xshash tovarga doir bitimning qiymati ushbu moddada ko'rsatilgan shartlarga rioya etgan holda asos sifatida qabul qilinishini nazarda tutadi.

O'xshash tovar deganda:

baholanayotgan tovar bilan har jihatdan bir xil bo'lmasa-da, u bilan o'xshash xususiyatlarga ega bo'lganligi va tarkib jihatdan o'xshashligi tufayli bir xil vazifalarni bajara oladigan hamda tijorat nuqtai nazaridan, shu jumladan sifati, bozordagi qadri, tovar belgisining mavjudligiga ko'ra uning o'rnini bosa oladigan;

baholanayotgan tovar olib kirilguniga qadar to'qson kalendar kun ichida olib kirilgan;

baholanayotgan tovar ishlab chiqarilgan ayni o'sha mamlakatda ishlab chiqarilgan va O'zbekiston Respublikasiga olib kirish uchun sotilgan;

baholanayotgan tovarni ishlab chiqargan ayni bir shaxs tomonidan ishlab chiqarilgan tovar tushuniladi. Baholanayotgan tovarni ishlab chiqargan ayni bir shaxs tomonidan ishlab chiqarilgan tovar mavjud bo'lmagan taqdirda boshqa shaxs tomonidan ishlab chiqarilgan tovar o'xshash tovar sifatida qabul qilinadi.

Agar bitimning qiymati O'zbekiston Respublikasida bajarilgan loyihalashning, tajriba-konstruktorlik ishlarining, badiiy bezatishning, dizaynning, eskizlarning yoki chizmalarning qiymatlarini o'z ichiga olsa, tovar o'xshash tovar deb hisoblanmaydi.

O'xshash tovarga doir bitimning qiymatiga ko'ra tovarning bojxona qiymatini aniqlash usulidan foydalanilayotganda bojxona kodeksi309-moddasining [beshinchi](#), [oltinchi](#), [ettinchi](#), [sakkizinchi](#) va [to'qqizinchi qismlari](#) qoidalari qo'llaniladi.

Qiymatlarni chegirib tashlash asosidagi usul baholanayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun asos sifatida:

bojxona hududida dastlabki holati o'zgarmagan holatda;

baholanayotgan tovar bojxona hududiga olib kirilguniga qadar to'qson kalendar kun ichida katta miqdorlarda (bir nechta turkumlarda);

shunday tovarni sotuvchi bilan o'zaro bog'liq bo'lmagan shaxsga sotilayotgan, baholanayotgan, aynan bir xil yoki o'xshash tovar birligining narxi qabul qilinishini nazarda tutadi.

Baholanayotgan, aynan bir xil yoki o'xshash tovar birligining narxidan quyidagi xarajatlar chegirib tashlanadi:

to'lanadigan yoxud to'lashga kelishilgan vositachilik haqi yoki foyda uchun ustamalar hamda olib kirilgan o'sha klassdagi va turdagi tovarni bojxona hududida sotish bilan bog'liq bo'lgan umumiy xarajatlar;

tovarlarni olib kirish yoki sotish munosabati bilan O'zbekiston Respublikasida to'lanishi lozim bo'lgan bojxona to'lovlarning va boshqa to'lovlarning summalari;

bojxona hududida transportda tashish, sug'urtalash, yuklash va tushirish uchun sarflangan xarajatlar.

O'sha klassdagi yoki turdagi tovar iqtisodiyotning muayyan tarmog'i mahsulotiga taalluqli bo'lgan tovarlar guruhini, shu jumladan aynan bir xil va o'xshash tovarlarni anglatadi.

Ichki bozorda tovarning sotilish narxini tanlashda ko'rilayotgan tovarning import qilinganidan keyingi birinchi tijorat bosqichidagi narxini, ya'ni olib kirilgan tovarning birinchi marta qayta sotilishidagi narxini hisobga olish kerak bo'ladi.

Baholanayotgan, aynan bir xil yoki o'xshash tovarning baholanayotgan tovar olib kirilishidan oldin to'qson kalendar kun ichida sotilganligi faktlari mavjud bo'lmagan taqdirda, ushbu modda [birinchi](#) va [ikkinchi qismlarining](#) qoidalari inobatga olingan holda baholanayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun asos sifatida baholanayotgan, aynan bir xil yoki o'xshash tovar tovar birligining qaysi narxi bo'yicha O'zbekiston Respublikasida eng katta turkumda, o'zgarmas holatda, baholanayotgan tovar olib kirilgan kunga eng yaqin muddatda, lekin baholanayotgan tovar olib kirilgan kundan e'tiboran to'qson kundan kechiktirmay sotilayotgan bo'lsa, o'sha narx qabul qilinadi.

Baholanayotgan, aynan bir xil yoki o'xshash tovarning bojxona hududida o'zgarmas holatda sotilganligi faktlari mavjud bo'lmagan taqdirda, baholanayotgan tovarning bojxona qiymati tovarga keyinchalik ishlov berilganidan keyin olingan, shunday tovarni sotuvchi bilan o'zaro bog'liq bo'lmagan shaxsga bojxona hududida eng katta miqdorda sotiladigan mahsulot birligining narxi asosida, deklarant yoki bojxona brokerining arizasiga ko'ra aniqlanadi. Bunda tovarning bojxona qiymatiga ushbu moddaning [ikkinchi qismida](#) nazarda tutilgan tuzatishlar kiritiladi.

Qiymatlarni qo'shish asosidagi usul

Qiymatlarni qo'shish asosidagi usul baholanayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun asos sifatida tovarning quyidagilarni qo'shish orqali hisoblab chiqarilgan narxi qabul qilinishini nazarda tutadi:

a) baholanayotgan tovarni tayyorlashda sarflangan materiallarning qiymati hamda ishlab chiqarish va (yoki) ishlov berish xarajatlari;

b) ushbu moddaning [«a» bandida](#) aks ettirilmagan umumiy xarajatlarning hajmi va baholanayotgan tovar ishlab chiqarilgan ayni o'sha mamlakatda ishlab

chiqarilgan ayni o'sha klassdagi va turdagi tovarni O'zbekiston Respublikasida sotishda odatda eksport qiluvchi tomonidan olinadigan foyda;

v) bojxona kodeksi 304-moddasi birinchi qismining «a» bandida ko'rsatilgan xarajatlar.

Zaxira usul

Agar tovarning bojxona qiymatini bojxona kodeksining 303, 309, 310, 311 va 312-moddalarida ko'rsatilgan bojxona qiymatini aniqlash usullarini ketma-ketlikda qo'llash natijasida deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan aniqlash mumkin bo'lmasa, baholanayotgan tovarning bojxona qiymati bojxona qiymatini aniqlash usullarining muddatlarni qo'llash, tovarlarning ishlab chiqarilgan mamlakatini, aynan bir xilligini yoki o'xshashligini aniqlashga doir talablarini bir muncha qayishqoqlik bilan qo'llash orqali aniqlanadi.

Zaxira usulni qo'llashda bojxona organi deklarant yoki bojxona brokeriga o'z ixtiyorida mavjud bo'lgan narxlar to'g'risidagi axborotni taqdim etadi. Bojxona organi zaxira usulni to'g'ri qo'llash maqsadida shunday axborotni yig'ib boradi.

Zaxira usuldan foydalanishda hujjatlar bilan tasdiqlashga doir talablar quyidagilarni boshqa usullarga nisbatan bir muncha qayishqoqlikka yo'l qo'yadi:

jahon narxlariga doir, ichki bozor narxlariga doir axborot ma'lumotnomalaridan foydalanishni;

vositachilik haqlari, chegirmalar, foydalar, transport tariflari umum qabul qilingan darajalarining statistik ma'lumotlaridan foydalanishni.

Ushbu moddaning uchinchi qismida ko'rsatilgan hollarda, baholanayotgan tovarni yetkazib berish shartlarini hisobga olgan holda ma'lumotlarga tegishli tuzatishlar kiritilishi shart.

Tovarning bojxona qiymatini zaxira usulda aniqlash uchun asos sifatida quyidagilardan foydalanishga yo'l qo'yilmaydi:

a) O'zbekiston Respublikasida ishlab chiqarilgan o'xshash tovarning sotilish narxidan;

b) ikki va undan ortiq muqobil qiymatlarning eng yuqori qiymatidan;

v) eksport qiluvchi mamlakatning ichki bozoridagi tovar narxidan;

g) bojxona qiymatini aniqlash uchun qiymatlarni qo‘shish usulini qo‘llashda foydalanilmaydigan ishlab chiqarish chiqimlaridan;

d) eksport qilayotgan mamlakatdan uchinchi mamlakatlarga yetkazib berilayotgan tovarning narxidan;

e) eng past bojxona qiymatlaridan;

j) tovarning o‘zboshimchalik bilan belgilangan yoki to‘g‘ri tasdiqlanmagan narxidan.

Bojxona organi ushbu moddaga muvofiq aniqlangan tovarning bojxona qiymati hamda shunday qiymatni aniqlash uchun foydalanilgan usul to‘g‘risida deklarant yoki bojxona brokerining arizasiga ko‘ra unga axborot beradi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida sarflangan xarajatlarni tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo‘lmagan taqdirda, qiymatlarni chegirib tashlash asosidagi usul bilan bojxona qiymatini aniqlash uchun ekspert baholash qo‘llanilishiga yo‘l qo‘yiladi, uni qo‘llash tartibi O‘zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo‘mitasi tomonidan belgilanadi. Bunda tovar birligining bojxona qiymati aniqlanib, keyinchalik butun turkumning bojxona qiymati qayta hisob-kitob qilinadi.

Axborot tashuvchi jismning bojxona qiymatini aniqlash

Axborot tashuvchi jismning bojxona qiymati tovarning bojxona qiymatini aniqlashning ushbu bobda ko‘rsatilgan usullari qo‘llanilgan holda axborotning qiymati belgilanganidan keyin aniqlanadi.

Bojxona hududiga olib kirilayotgan va ma’lumotlarni qayta ishlash bo‘yicha uskunalari uchun dasturiy ta’minotni o‘z ichiga olgan axborot tashuvchi jismning bojxona qiymatini aniqlashda, agar baholanayotgan tovar uchun amalda to‘langan yoki to‘lanishi lozim bo‘lgan narxdan dasturiy ta’minotning qiymati va (yoki) axborot tashuvchi jismning qiymati ajratib chiqarilsa, faqat axborot tashuvchi jismning qiymati hisobga olinadi.

Agar dasturiy ta’minot axborot tashuvchi jism bo‘lmagan tovarning tarkibiga kirsa hamda u bunday dasturiy ta’minotsiz o‘ziga xos bo‘lgan vazifalarni bajara olmaydigan ushbu tovarning ishlashiga qaratilgan bo‘lsa, dasturiy ta’minotning qiymati tovarning qiymatidan ajratib chiqarilmaydi.

Olib chiqiladigan tovarning bojxona qiymatini aniqlash

Olib chiqiladigan tovarning bojxona qiymati u eksportga sotilganda amalda to‘langan yoki to‘lanishi lozim bo‘lgan bitimning bahosi asosida aniqlanadi.

Olib chiqiladigan tovarning bojxona qiymatini aniqlashda bojxona kodeksi 306-moddasining [ettinchi xatboshisida](#), shuningdek [307](#) va [308-moddalarida](#) nazarda tutilgan qoidalar qo‘llaniladi.

Bojxona hududidan olib chiqiladigan tovarning ma‘lum qilingan bojxona qiymatini tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo‘lmagan taqdirda, bunday tovarning bojxona qiymati bojxona organida mavjud bo‘lgan aynan bir xil yoki o‘xshash tovarlarga oid ma‘lumotlar asosida aniqlanadi.

Ilgari olib kirilgan tovarlarni o‘zgarmas holatda bojxona hududidan olib chiqishda bojxona qiymati tovarning u olib kirilgan paytdagi bojxona qiymatining hamda bojxona hududida qilingan xarajatlarning, shu jumladan bojxona rasmiylashtiruvi va bojxona to‘lovlarini to‘lash (tovarlar reeksport qilinishi munosabati bilan qaytarilishi kerak bo‘lgan to‘lovlarni chegirgan holda), tovarlarni saqlash, sug‘urtalash uchun qilingan xarajatlarning, bojxona hududida qilingan boshqa xarajatlarning yig‘indisi sifatida aniqlanadi.

Olib chiqiladigan tovarning deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan ma‘lum qilingan bojxona qiymatini aniqlash to‘g‘ri ekanligini tasdiqlovchi ma‘lumotlar mavjud bo‘lmagan yoxud deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan taqdim etilgan ma‘lumotlarni noto‘g‘ri yoki etarli emas deb taxmin qilish uchun asoslar mavjud bo‘lgan taqdirda bojxona organi bojxona qiymatini mustaqil ravishda belgilaydi. Bunda bojxona organi deklarant yoki bojxona brokerining yozma arizasiga ko‘ra unga olib chiqiladigan tovarning deklarant yoki bojxona brokeri ma‘lum qilgan bojxona qiymati bojxona organi tomonidan qabul qilinmaganligining sabablari ko‘rsatilgan yozma tushuntirish berishi shart.

Bojxona organi o‘z ixtiyorida bo‘lgan yoki deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan taqdim etilgan, bojxona kodeksining [316](#) va [317-moddalarida](#) ko‘rsatilgan axborotdan foydalanishi mumkin.

Bojxona hududidan olib chiqilayotgan tovarning bojxona qiymatini aniqlashda bojxona organi:

1) baholanayotgan, aynan bir xil va (yoki) o'xshash tovarlarni sotish shartlarining mumkin qadar taqqoslana olinishini ta'minlashi, shu jumladan quyidagi ko'rsatkichlar bo'yicha ta'minlashi:

a) import amalga oshirilayotgan mamlakat yoki geografik mintaqa;

b) olib chiqiladigan tovarlarning miqdori;

v) sotuvning tijorat shartlari, shu jumladan bozor kon'yunkturasi (asosan xom ashyo tovarlarni eksport qilishda);

2) sotib oluvchining barcha sarf-xarajatlarini xarajatlarning bojxona qiymatiga kiritish nuqtai nazaridan hisobga olishi lozim.

Agar kontraktda (shartnomada, kelishuvda) qat'iy belgilab qo'yilgan narxlar mavjud bo'lmasa va faqat tovarning uzil-kesil narxini belgilash shartlari aks ettirilgan bo'lsa yoxud kontrakt (shartnoma, kelishuv) shartlariga muvofiq uzil-kesil narx sotib oluvchi tomonidan tovarni miqdor va sifat bo'yicha qabul qilib olish natijalariga ko'ra aniqlansa, olib chiqilayotgan tovarning bojxona qiymati muvaqqat (shartli) bahoni hisobga olgan holda aniqlanadi.

Deklarant yoki bojxona brokeri o'zida mavjud bo'lgan, bojxona qiymatining muvaqqat (shartli) bahosi xolis ekanligini ta'minlaydigan hujjatlarni taqdim etishga haqli.

Olib chiqilayotgan tovarning bojxona qiymatini muvaqqat (shartli) bahosi uchun asos sifatida quyidagilar qabul qilinadi:

kontraktda (shartnomada, kelishuvda) qayd etilgan dastlabki narx;

kontraktda (shartnomada, kelishuvda) belgilangan, uni hisob-kitob qilish shartlariga muvofiq tovar yuklab jo'natilgan sanada aniqlangan hisob-kitob bahosi.

Ushbu moddaning [o'ninchi qismida](#) ko'rsatilgan hisob-kitoblarni o'tkazish mumkin bo'lmagan taqdirda, olib chiqiladigan tovarning bojxona qiymatini muvaqqat (shartli) baholash bojxona organining ixtiyorida mavjud bo'lgan narxlar to'g'risidagi tegishli axborot asosida amalga oshirilishi mumkin.

Deklarant yoki bojxona brokerining yozma arizasi bo'yicha bojxona organi ko'rib chiqilayotgan bitim shartlaridan hamda bojxona va valyutaga oid qonun hujjatlari talablaridan kelib chiqqan holda, deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan ma'lum qilingan, bojxona qiymatini tasdiqlaydigan va (yoki) aniqlashtiradigan zarur hujjatlarning deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan taqdim etilish muddatini belgilaydi. Ma'lum qilingan bojxona qiymatini tasdiqlash va (yoki) aniqlashtirish uchun zarur bo'lgan barcha hujjatlar deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan belgilangan muddatda taqdim etilganidan keyin unga tuzatishlar kiritiladi.

Bojxona qiymati olib chiqilayotgan tovarga doir bitimning qiymati asosida quyidagi hollarda aniqlanishi mumkin emas, agar:

kontraktida (shartnomada, kelishuvda) bitimning qiymatiga ta'sir ko'rsatgan cheklovlar va (yoki) shartlar mavjud bo'lsa;

ta'sirini hisobga olish mumkin bo'lmagan shartlarga rioya etilishiga sotish va bitimning qiymati bog'liq bo'lsa;

bitim ishtirokchilari o'zaro bog'liq shaxslar bo'lsa va bu omilning bitim qiymatiga ta'sirini qiymat tarzida ifodalash mumkin bo'lmasa;

bojxona qiymatini ma'lum qilishda deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan foydalanilgan ma'lumotlar hujjatlar bilan tasdiqlanmagan yoxud noto'g'ri bo'lsa.

Olib chiqiladigan tovarga doir bitimning narxiga kiritiladigan xarajatlar

Olib chiqiladigan tovarning bojxona qiymatini aniqlashda bitimning bahosiga quyidagi xarajatlar kiritiladi, agar bu xarajatlar bitimning bahosiga kiritilmagan bo'lsa:

a) tovarni bojxona hududidan olib chiqiladigan joygacha yetkazib berish xarajatlari:

transportda tashish qiymati;

tovarlarni yuklash, tushirish, qayta yuklash va tushirish-ortish xarajatlari;

sug'urtalash qiymati;

b) sotuvchi tomonidan qilingan xarajatlar:

vositachilik va brokerlik haqi, bundan tovarni xarid qilish bo'yicha vositachilik haqi mustasno;

konteynerlarning va (yoki) boshqa ko'p marta ishlatiladigan idishlarning qiymati, agar O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasiga muvofiq ularga baholanayotgan tovar bilan bir butun deb qaralsa;

o'rov-joylashning qiymati, shu jumladan o'rash-joylash materiallarining va o'rash-joylash ishlarining qiymati;

v) intellektual mulk obyektlaridan foydalanganlik uchun sotib oluvchi baholanayotgan tovarni sotish shartlari sifatida bevosita yoki bilvosita to'lashi kerak bo'lgan litsenziya to'lovlari va boshqa to'lovlar;

g) sotuvchining baholanayotgan tovarni keyinchalik bojxona hududidan tashqarida har qanday tarzda qayta sotish, o'tkazish yoki undan foydalanishdan olingan bevosita yoki bilvosita daromadining bir qismi.

Ushbu moddaning birinchi qismida ko'rsatilgan bitimning bahosiga qo'shiladigan komponentlar tegishli tovarlar, ishlar va xizmatlar (tashish, sug'urtalash, sertifikatlashtirish, brokerlik xizmatlari) uchun haq to'langanligi to'g'risida vakolatli shaxs tomonidan taqdim etilgan hujjatlar (hisobvaraqa-fakturalar, to'lov topshiriqnomalari, cheklar) asosida aniqlanadi.

Olib chiqiladigan tovarga doir bitimning narxidan chiqarib tashlanadigan to'lovlar va xarajatlar

Olib chiqiladigan tovarning bojxona qiymatini aniqlashda bitimning narxidan quyidagi to'lovlar va xarajatlar chiqarib tashlanadi, basharti ular ilgari bitimning narxiga kiritilgan bo'lsa va hujjatlar bilan tasdiqlanishi mumkin bo'lsa:

sanoat qurilmalari, mashinalar yoki uskunalar kabi tovarlar bojxona hududidan olib chiqilganidan so'ng amalga oshirilgan uskunalarni qurish, o'rnatish, yig'ish, montaj qilish, sozlash va ularga xizmat ko'rsatish yoki texnik ko'maklashish xarajatlari;

tovar bojxona hududidan olib chiqilgandan keyingi uni yetkazib berish xarajatlari;

tovar bojxona hududidan olib chiqilganidan keyingi uni yetkazib berishni sug'urtalash qiymati;

import qilingan mamlakatda sotuvchi tomonidan to'lanadigan bojxona to'lovlari.

Bitimning narxi mavjud bo'lmagan taqdirda, olib chiqiladigan tovarning bojxona qiymati eksport qilayotgan sotuvchining olib chiqiladigan tovarni ishlab chiqarish yoki olish, saqlash va tashish bilan bog'liq xarajatlari to'g'risida deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan taqdim etilgan hujjatlardan kelib chiqqan holda aniqlanadi. Bunda ushbu moddaning [birinchi qismida](#) sanab o'tilgan xarajatlar ham hisobga olinadi.

Tovarning bojxona qiymatini ma'lum qilish

Tovarning bojxona qiymati bojxona qiymati deklaratsiyasini to'ldirgan holda tovarlarni deklaratsiyalashda deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan bojxona organiga ma'lum qilinadi.

Bojxona qiymati deklaratsiyasi bojxona yuk deklaratsiyasining ajralmas qismi bo'lib, tovarning bojxona qiymati to'g'risidagi ma'lumotlar ko'rsatilgan va deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan bojxona organiga bojxona yuk deklaratsiyasi bilan bir paytda topshiriladigan hujjat hisoblanadi.

Bojxona qiymati deklaratsiyasining shakli va uni to'ldirish tartibi O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan belgilanadi.

Deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan ma'lum qilinadigan tovarning bojxona qiymati va uni aniqlashga taalluqli taqdim etiladigan ma'lumotlar to'g'ri, miqdoriy jihatdan aniqlash mumkin bo'lgan va hujjatlar bilan tasdiqlangan axborotga asoslanishi kerak.

Deklarant yoki bojxona brokeri deklaratsiyalanadigan tovarning bojxona qiymati ma'lum qilinguniga qadar aniqlangan tovar turkumining tovarning yo'qolishi, kamomadi, shikastlanishi hajmlariga mos birlikka keltirilgan bojxona qiymatini ma'lum qilish huquqiga ega. Tovarning yo'qolishi, kamomadi, shikastlanishi fakti ekspertiza xulosasi va bojxona ko'zdan kechiruvi dalolatnomasi bilan tasdiqlangan bo'lishi kerak.

Bojxona qiymati deklaratsiyasi bojxona to'lovlarini to'lashni nazarda tutuvchi bojxona rejimlari ma'lum qilinganda bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan barcha

tovarlar uchun to'ldiriladi, bundan ushbu moddaning ettinchi qismida nazarda tutilgan hollar mustasno.

Bojxona qiymati deklaratsiyasi quyidagi hollarda to'ldirilmaydi va bojxona qiymati bojxona yuk deklaratsiyasida ma'lum qilinadi, agar:

- bojxona hududiga olib kirilayotgan tovarlar turkumining bojxona qiymati bir ming AQSH dollariga teng ekvivalent summadan oshmasa, bundan bitta kontrakt (shartnoma, kelishuv) doirasida bir necha marta tovar yetkazib berish, shuningdek turli kontraktlar (shartnomalar, kelishuvlar) bo'yicha ayni o'sha tovarni bir jo'natuvchi tomonidan ayni o'sha bitta oluvchining manziliga takror-takror yetkazib berish mustasno;
- olib o'tiladigan tovarlar bojxona to'lovlarini to'lashdan ozod etilgan bo'lsa.

Tovarning bojxona qiymatini nazorat qilish

Bojxona organi deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan tanlangan tovarning bojxona qiymatini aniqlash usulining va ma'lum qilingan bojxona qiymati hisoblab chiqarilishining to'g'riligini quyidagilar asosida aniqlaydi:

- deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan taqdim etilgan bojxona qiymati deklaratsiyasi, hujjatlar va ma'lumotlar;

- tovarning bojxona qiymatini aniqlashda foydalaniladigan, o'z ixtiyorida mavjud bo'lgan axborot.

Bojxona organi tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun tanlangan usulga quyidagi hollarda rozi bo'lmaslikka va deklarantga yoki bojxona brokeriga bojxona qiymatini aniqlashning boshqa usulidan foydalanib, bojxona qiymatini aniqlashni taklif etishga haqli:

- deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan ma'lum qilingan tovarning bojxona qiymati to'g'ri aniqlanganligini tasdiqlovchi hujjatlar va ma'lumotlar mavjud bo'lmasa;

- tovarning bojxona qiymatini aniqlash uchun bojxona organi tomonidan so'ralgan zarur qo'shimcha hujjatlar deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan taqdim etilmagan bo'lsa;

- deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan taqdim etilgan hujjatlar va ma'lumotlar noto'g'ri ekanligining belgilari aniqlansa.

Agar deklarant yoki bojxona brokeri tovarning bojxona organi tomonidan aniqlangan bojxona qiymatiga rozi bo'lmasa, deklarant yoki bojxona brokeri o'zi ma'lum qilgan bojxona qiymati qaysi sabablarga ko'ra qabul qilinmaganligini tushuntirib berishni bojxona organidan so'rashga haqli, bundan shartli bojxona qiymatining qo'llanilishi holati mustasno.

Bojxona organi deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan ma'lum qilingan tovarning bojxona qiymati nima uchun bojxona organi tomonidan qaysi sabablarga ko'ra qabul qilinmaganligini deklarantning yoki bojxona brokerining arizasiga binoan yozma shaklda yoxud elektron shaklda tushuntirish berishi shart.

Bojxona yuk deklaratsiyasi rasmiylashtirilayotganda aniqlangan va bojxona organi tomonidan qabul qilingan tovarning bojxona qiymatini aniqlash usuli va bojxona qiymati summasining hisob-kitobi faqat bojxona kodeksining [320-moddasida](#) nazarda tutilgan hollarda hamda tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish zarurligini tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo'lganda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

Tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish quyidagi hollarda amalga oshirilishi mumkin:

- bojxona rasmiylashtiruvi vaqtida;
- tovar chiqarib yuborilganidan keyin.

Bojxona rasmiylashtiruvi amalga oshirilayotganda tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga quyidagi hollarda tuzatishlar kiritiladi, agar:

- deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan ma'lum qilingan tovarning bojxona qiymatini aniqlash usuli va miqdori ularni tasdiqlash uchun taqdim etilgan hujjatlarga mos emasligi aniqlangan bo'lsa;

- bojxona qiymati deklaratsiyasida tovarning ma'lum qilingan bojxona qiymati va (yoki) bojxona to'lovlari miqdoriga ta'sir etgan texnik xatolar aniqlangan bo'lsa.

Tovar chiqarib yuborilganidan keyin uning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga quyidagi hollarda tuzatishlar kiritiladi, agar:

- shartli chiqarib yuborilgan tovarga nisbatan uning uzil-kesil bojxona qiymati deklarantning yoki bojxona brokerining qo'shimcha axboroti asosida aniqlansa yoxud deklarant yoki bojxona brokeri bojxona kodeksining [321-moddasiga](#) muvofiq bojxona organi tomonidan aniqlangan bojxona qiymatini qabul qilsa;

- tovarni deklaratsiyalashda sodir etilgan, tovarning bojxona qiymatining va (yoki) bojxona to'lovlarining miqdoriga ta'sir ko'rsatgan texnik xatolar aniqlangan bo'lsa;

- hujjatlarning keyingi tekshiruvi paytida tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlarining miqdoriga ta'sir ko'rsatgan noto'g'ri deklaratsiyalash aniqlangan bo'lsa;

- ma'lum qilingan bojxona qiymatining bojxona hududiga olib kirilgan yoki ushbu hududdan olib chiqilgan tovarning miqdori va (yoki) sifati kontrakt (shartnoma, kelishuv) shartlaridan chetga chiqishi tufayli tovarning haqiqiy qiymatiga mos emasligi bojxona deklaratsiyasini qabul qilish sanasida aniqlangan bo'lsa. Bojxona ko'zdan kechiruvi dalolatnomasi, shuningdek kontrakt (shartnoma, kelishuv) taraflari o'rtasida kelishilgan, bojxona to'lovlari undirilmaydigan tovar bo'yicha — tovarning miqdoriga oid e'tiroz yoki bojxona to'lovlari undiriladigan tovarlar bo'yicha — ekspertiza xulosasi tovarning mos emasligini tasdiqlovchi hujjatlar hisoblanadi;

- bojxona to'lovlarining summalari qaytarilishiga yoki qo'shimcha to'lanishiga olib keladigan yoki tovarning bojxona qiymati miqdoriga ta'sir ko'rsatgan boshqa asoslar yuzaga kelgan bo'lsa.

Agar tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikning paydo bo'lishiga olib kelgan bo'lsa, ana shu qarzdorlik summasiga bojxona kodeksining [349-moddasida](#) nazarda tutilgan tartibda penya hisoblanadi.

Tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish qaysi tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritilayotgan bo'lsa, faqatgina o'sha tovarga nisbatan amalga oshiriladi.

Tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan bojxona organiga tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish shaklini taqdim etish orqali ma'lum qilinadi, bu shakl bojxona deklaratsiyasining ajralmas qismi bo'lib, uning ma'lumotlariga tovarning bojxona qiymati va (yoki) bojxona to'lovlari bo'yicha tuzatishlar kiritiladi.

Agar deklarant yoki bojxona brokeri bojxona organi tomonidan tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga kiritilgan tuzatishlarga rozi bo'lmasa, u tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritishning bojxona organi tomonidan qayta hisob-kitob qilingan tovarlarning bojxona qiymati va (yoki) bojxona to'lovlari ko'rsatilgan shaklini imzolamaslikka haqli. Bu hollarda deklarant yoki bojxona brokeri tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish sabablarini tushuntirib berishni bojxona organidan talab qilish huquqiga ega.

Deklarant yoki bojxona brokeri tomonidan bojxona organiga so'rov yuborilishi deklarantni yoki bojxona brokerini bojxona to'lovlari to'lashdan ozod etmaydi.

Tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish shakli, shuningdek uni to'ldirish tartibi O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan belgilanadi.

Bojxona rasmiylashtiruvi uchun hujjatlar qabul qilinganidan keyin bojxona organi tomonidan tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritilishi ustidan deklarant yoki bojxona brokeri belgilangan tartibda shikoyat qilishi mumkin.

12. BOJXONA TO'LOVLARI

Tovarlarni bojxona chegarasi orqali olib o'tishda va bojxona kodeksdanazarda tutilgan boshqa hollarda quyidagi bojxona to'lovlari to'lanadi:

bojxona boji;

qo'shilgan qiymat solig'i;

aksiz solig'i;

bojxona yig'implari.

Qonun hujjatlarida boshqa bojxona to'lovlari ham belgilanishi mumkin.

Bojxona bojlarining va soliqlarning stavkalari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan belgilanadi.

Bojxona bojlariga import, eksport, alohida (maxsus, antidemping va kompensatsiya) va mavsumiy bojxona bojlari kiradi.

Import bojxona boji tovar bojxona hududiga olib kirilayotganda to'lanadi.

Eksport bojxona boji tovar bojxona hududidan olib chiqilayotganda to'lanadi.

Alohida (maxsus, antidemping va kompensatsiya) bojxona bojlari qonun hujjatlarida belgilangan tartibda O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy manfaatlarini himoya qilish maqsadida qo'llaniladi.

Mavsumiy bojxona bojlari tovarlarni bojxona hududiga olib kirish va bojxona hududidan olib chiqishni tezkor tartibga solib turish uchun qo'llaniladi. Bunda boj tarifida nazarda tutilgan bojxona bojlarining stavkalari qo'llanilmaydi. Mavsumiy bojxona bojlarining amal qilish muddati ular belgilangan paytdan e'tiboran olti oydan oshmasligi kerak.

Bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan tovarlarga soliq va bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq qo'shilgan qiymat solig'i va aksiz solig'i solinadi.

Bojxona organlari tomonidan quyidagi harakatlar yoki tartib-taomillar bajarilganligi uchun bojxona yig'implari undiriladi:

bojxona rasmiylashtiruvi;

bojxona rasmiylashtiruvi uchun belgilangan joylardan tashqaridagi va (yoki) bojxona organlarining ish vaqtidan tashqari vaqtdagi bojxona rasmiylashtiruvi;

tovarlarni bojxona organi egaligidagi bojxona omborida saqlash;

transport vositasini bojxona hamrohligida kuzatib borish;

dastlabki qarorni qabul qilish;

tovarlarni bojxona hududidan tashqarida qayta ishlashga, tovarlarni bojxona hududida qayta ishlashga ruxsatnomalar berish;

bojxona rasmiylashtiruvi bo'yicha mutaxassisni o'qitish;

bojxona rasmiylashtiruvi bo'yicha mutaxassisning malaka attestatini berish, ushbu attestatni qayta ro'yxatdan o'tkazish (uning amal qilish muddatini uzaytirish) va uning amal qilishini tiklash;

intellektual mulk obyektlarini Intellektual mulk obyektlarining bojxona reestriga kiritish;

yuridik shaxslar tomonidan olib kiriladigan naqd chet el valyutasining bojxona rasmiylashtiruvi.

Bojxona yig'imlarining stavkalari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

Boj tarifi bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyatining tovar nomenklaturasiga muvofiq tizimlashtirilgan tovarlarga nisbatan qo'llaniladigan bojxona bojlari stavkalarining jamlanmasidir.

Tashqi savdo siyosatini amalga oshirishda tovarlarning ayrim turlari uchun tarif kvotalari joriy etilishi mumkin.

Tarif kvotasi muayyan davrda tovarning muayyan miqdorini olib kirish va olib chiqishda bojxona bojining boj tarifiga muvofiq qo'llaniladigan stavkasiga nisbatan pastroq bojxona boji stavkalari qo'llanilishini nazarda tutuvchi, tovarlarni bojxona hududiga olib kirish va undan olib chiqishda boj tarifini tartibga soluvchi choradir.

Belgilangan miqdordan (kvotadan) ortiq miqdorda bojxona hududiga olib kiriladigan va bu hududdan olib chiqiladigan tovarlarga bojxona bojining boj tarifiga muvofiq stavkasi qo'llaniladi.

Tarif kvotalari, ularni tashqi iqtisodiy faoliyat ishtirokchilari o'rtasida taqsimlash usullari va tartibi qonun hujjatlarida belgilanadi.

Bojxona to'lovlari stavkalarining turlari quyidagilardan iborat:

to'lov undiriladigan tovarning bojxona qiymatiga nisbatan foizlarda hisoblanadigan advalor stavka;

to'lov undiriladigan tovar birligi uchun belgilangan miqdorda hisoblanadigan xos stavka;

bojxona to'lovlari stavkalarining advalor va xos turlarini o'z ichiga oladigan aralash stavka.

Advalor stavka belgilangan tovar bo'yicha bojxona to'lovlarining summasi bojxona to'lovlari advalor stavkasining tovarning bojxona qiymatiga ko'paytmasi sifatida hisoblab chiqariladi.

Xos stavka belgilangan tovar bo'yicha bojxona to'lovlarining summasi bojxona to'lovlarining xos stavkasining tovar miqdoriga ko'paytmasi sifatida hisoblab chiqariladi.

Bojxona qiymatiga nisbatan foizlardagi aralash stavka qo'llanilgan, lekin to'lov undiriladigan tovar birligi uchun belgilangan stavkadan kam bo'lmagan holda qo'llanilgan taqdirda, bojxona to'lovlarining summasi advalor va xos stavkalar bo'yicha hisoblab chiqarilgan summalarning eng ko'piga tengdir.

Bojxona qiymatiga nisbatan foizlardagi aralash stavka va to'lov undiriladigan tovar birligi uchun belgilangan stavka qo'llanilgan taqdirda bojxona to'lovlarining summasi bojxona to'lovlarining advalor va xos stavkalari bo'yicha hisoblab chiqarilgan summa yig'indisiga tengdir.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha majburiyat:

tovar bojxona to'lovlarini to'lash nazarda tutilgan bojxona rejimiga joylashtirilganda, shuningdek bojxona kodeksdanazarda tutilgan hollarda;

bojxona kodeksining [201-moddasiga](#) muvofiq tovarlar chiqarib yuborilganidan keyin bojxona nazoratini amalga oshirish natijasida bojxona to'lovlari qo'shimcha hisoblangan taqdirda yuzaga keladi.

Bojxona to'lovlarini to'lovchi (bundan buyon matnda to'lovchi deb yuritiladi) quyidagilardan iborat:

deklarant;

bojxona brokeri, agar deklarant bilan tuzilgan shartnomada bu nazarda tutilgan bo'lsa;

bojxona omborining, erkin omborning, boj olinmaydigan savdo do'konining egasi, tashuvchi, ular tomonidan bojxona rejimlarining qo'llanilish talablari va shartlariga amal qilinmaganda;

xalqaro pochta va kurerlik jo'natmalarining pochta aloqasi operatorlari va provayderlari, basharti bojxona nazorati ostida bo'lgan xalqaro pochta va kurerlik jo'natmalari yo'qolsa yoki bojxona nazoratisiz berilsa.

Har qanday manfaatdor shaxs to'lovchi uchun bojxona to'lovlarini to'lashga haqli.

13. BOJXONA TO‘LOVLARINI TO‘LASH BO‘YICHA IMTIYOZLAR VA TARIF PREFERENSIYALARI

Bojxona kodeksiga, boshqa qonunlarga, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlariga binoan yuridik va jismoniy shaxslarga tarif imtiyozlari, qo‘shilgan qiymat solig‘ini, aksiz solig‘ini va bojxona yig‘imlarini to‘lash bo‘yicha imtiyozlar, tarif preferensiyalari berilishi mumkin.

Tashqi savdo siyosati amalga oshirilayotganda ilgari to‘langan bojxona bojini qaytarish, bojxona boji stavkasini pasaytirish va bojxona bojini to‘lashdan ozod etish tarzida tarif imtiyozlari berilishiga yo‘l qo‘yiladi.

Bojxona bojidan ozod etish tarzidagi tarif imtiyozlari quyidagilarga nisbatan beriladi:

1) xalqaro yo‘nalishda yuklar, bagaj va yo‘lovchilar tashishni amalga oshiradigan transport vositalariga, shuningdek ularning yo‘lda qatnov vaqtida, oraliq to‘xtash punktlarida bir maromda ishlashi uchun zarur bo‘lgan yoki transport vositalarida yuz bergan avariyalarga (nosozliklarga) barham berish uchun bojxona hududidan tashqarida olingan moddiy-texnika ta‘minoti predmetlariga va anjomlariga, yoqilg‘iga, oziq-ovqatga va boshqa mol-mulkka;

2) O‘zbekiston Respublikasining milliy valyutasiga, chet el valyutasiga (numizmatika maqsadida ishlatiladigan valyuta bundan mustasno), shuningdek qimmatli qog‘ozlarga;

3) dengizda ov bilan band bo‘lgan O‘zbekiston Respublikasi kemalarini hamda O‘zbekiston Respublikasi yuridik va jismoniy shaxslari tomonidan ijaraga olingan (fraxt qilingan) kemalarning faoliyatini ta‘minlash uchun bojxona hududidan tashqariga olib chiqiladigan moddiy-texnika ta‘minoti predmetlariga va anjomlariga, yoqilg‘iga, oziq-ovqatga va boshqa mol-mulkka, shuningdek ularning bojxona hududiga olib kiriladigan ov mahsulotiga;

4) davlat mulkiga aylantirilishi lozim bo‘lgan tovarlarga;

5) O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan tartibda insonparvarlik yordami sifatida olib kiriladigan tovarlarga;

6) xayriya yordami, shu jumladan texnik ko'mak ko'rsatish maqsadida davlatlar, hukumatlar, xalqaro tashkilotlar tomonidan olib kiriladigan tovarlarga;

7) uchinchi davlatlar uchun mo'ljallangan va bojxona nazorati ostida bojxona hududidan bojxona tranziti bojxona rejimida olib o'tiladigan tovarlarga;

8) O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga ko'ra xalqaro moliyaviy tashkilotlar va xorijiy hukumatning moliyaviy tashkilotlari tomonidan berilgan qarzlari (kreditlar) hisobidan, shuningdek grantlar hisobidan yuridik shaxslar tomonidan bojxona hududiga olib kiriladigan tovarlarga;

9) ustav fondida (ustav kapitalida) chet el investitsiyalarining ulushi kamida o'ttiz uch foiz bo'lgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar tomonidan ular davlat ro'yxatidan o'tkazilgan paytdan e'tiboran ikki yil davomida o'z ishlab chiqarish ehtiyojlari uchun bojxona hududiga olib kiriladigan mol-mulkka;

10) chet ellik investorlar, chet ellik investorlar bilan tuzilgan mehnat shartnomalariga muvofiq O'zbekiston Respublikasida turgan chet davlatlar fuqarolari va O'zbekiston Respublikasidan tashqarida doimiy ravishda yashaydigan fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning shaxsiy ehtiyojlari uchun bojxona hududiga olib kiriladigan mol-mulkka;

11) O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotiga umumiy summasi ellik million AQSH dollari ekvivalentidan ortiq bo'lgan to'g'ridan-to'g'ri investitsiyani amalga oshirgan chet ellik yuridik shaxslar tomonidan bojxona hududiga olib kiriladigan tovarlarga, bosharti olib kirilayotgan tovarlar ularning o'z ishlab chiqarish mahsuloti bo'lsa;

12) mahsulot taqsimotiga oid bitim bo'yicha ishlar olib borish uchun mo'ljallangan va loyiha hujjatlariga muvofiq mahsulot taqsimotiga oid bitim bo'yicha ishlarni bajarishda ishtirok etayotgan chet ellik investor yoki boshqa shaxslar tomonidan bojxona hududiga olib kiriladigan tovarlarga, shuningdek investor tomonidan bojxona hududidan olib chiqiladigan, mahsulot taqsimotiga oid bitimga muvofiq investorga tegishli bo'lgan mahsulotga;

13) bojxona hududiga qonun hujjatlariga muvofiq tasdiqlanadigan ro'yxat bo'yicha olib kirilayotgan texnologik asbob-uskunalar, shuningdek butlovchi

buyumlar va ehtiyot qismlar, agar ularni yetkazib berish shartnomasi (shartnomasi, kelishuvi) shartlarida nazarda tutilgan bo'lsa. Olib kirilgan texnologik asbob-uskunalar olib kirilgan paytdan e'tiboran uch yil mobaynida eksportga realizatsiya qilingan yoki tekin berilgan taqdirda, mazkur imtiyozning amal qilishi bojxona bojarini to'lash majburiyatlari tiklangan holda bekor qilinadi;

14) vakolatli davlat organining yozma shakldagi tasdig'i bo'lgan taqdirda, telekommunikatsiyalar operatorlari hamda tezkor-qidiruv tadbirlari tizimining texnik vositalarini sertifikatlashtirish bo'yicha maxsus organ tomonidan olinadigan tezkor-qidiruv tadbirlari tizimining texnik vositalariga.

Bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan tovarlarga qo'shilgan qiymat solig'ini va aksiz solig'ini to'lash bo'yicha imtiyozlar O'zbekiston Respublikasining [Soliq kodeksiga](#) muvofiq beriladi.

Bojxona rasmiylashtiruvi uchun bojxona yig'imlarini to'lashdan quyidagilar ozod etiladi:

1) bojxona chegarasi orqali beg'araz, insonparvarlik yordami yoki xayriya maqsadlari, shu jumladan texnik ko'mak uchun olib o'tilayotgan tovarlar;

2) notijorat maqsadlar uchun jismoniy shaxslar tomonidan qonun hujjatlarida belgilangan bojsiz olib kirish normasi doirasida olib o'tiladigan tovarlar;

3) vaqtincha saqlash va davlat foydasiga voz kechish bojxona rejimlariga joylashtiriladigan tovarlar;

4) bojxona imtiyozlaridan foydalanuvchi chet davlatlarning diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalari, xalqaro birlashmalar va tashkilotlar rasmiy foydalanishi uchun bojxona hududiga olib kiriladigan tovarlar, shuningdek bojxona hududidan olib chiqiladigan hamda O'zbekiston Respublikasining diplomatik vakolatxonalari va ularga tenglashtirilgan vakolatxonalarining faoliyat ko'rsatishini ta'minlash uchun mo'ljallangan tovarlar;

5) davlat muzeylarining, axborot-kutubxona muassasalarining, arxivlarining fondlarida va O'zbekiston Respublikasining madaniy boyliklari saqlanadigan davlatga qarashli boshqa joylarda doimiy saqlanadigan, bojxona hududidan vaqtincha olib chiqiladigan va ushbu hududga qaytarib olib kiriladigan madaniy boyliklar;

6) ko'rgazmada namoyish etish uchun davlat muzeylari, axborot-kutubxona muassasalari, arxivlari va davlatga qarashli O'zbekiston Respublikasining madaniy boyliklari saqlanadigan boshqa joylar tomonidan bojxona hududiga vaqtincha olib kiriladigan hamda ko'rgazmalar va shunga o'xshash boshqa tadbirlar o'tkazilganidan keyin qaytarib olib chiqiladigan madaniy boyliklar;

7) O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligining, Milliy xavfsizlik xizmatining, Ichki ishlar vazirligining, Favqulodda vaziyatlar vazirligining va Davlat bojxona qo'mitasining harbiy yuklari;

8) yuridik shaxslar tomonidan olib kiriladigan, qiymati eng kam oylik ish haqining o'n baravarini va undan kam miqdorni tashkil etadigan tovarlar.

Tarif preferensiyalari bojxona bojlari to'lashdan ozod etish, bojxona bojlari stavkalarini kamaytirish yoki muayyan davlatlarda ishlab chiqarilgan tovarlarni bojxona hududiga preferensial olib kirish yoki ushbu hududdan preferensial olib chiqishda kvotalar belgilash tarzida beriladi.

O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga muvofiq quyidagi tovarlarga nisbatan bojxona bojlari qo'llanilmaydi:

O'zbekiston Respublikasi bilan erkin savdo zonasini tashkil etuvchi yoki O'zbekiston Respublikasi erkin savdo rejimini belgilagan davlatlarda ishlab chiqarilgan va ushbu davlatlardan bojxona hududiga olib kiriladigan tovarlarga;

O'zbekiston Respublikasida ishlab chiqarilgan va uning bojxona hududidan O'zbekiston Respublikasi bilan erkin savdo zonasini tashkil etuvchi yoki O'zbekiston Respublikasi erkin savdo rejimini belgilagan davlatlarga olib chiqilgan tovarlarga.

O'zbekiston Respublikasi erkin savdo zonasini tashkil etish to'g'risida xalqaro shartnoma tuzgan davlatlarda ishlab chiqarilgan tovarlarga nisbatan, agar tovar erkin savdo zonasini tashkil etish to'g'risidagi xalqaro shartnoma ishtirokchilari bo'lgan davlatlardan birining rezidenti tomonidan eksport qilinayotgan bo'lsa va ushbu shartnoma ishtirokchisi bo'lgan davlatning rezidenti tomonidan shartnoma ishtirokchisi bo'lgan boshqa davlatning bojxona hududidan olib kirilgan bo'lsa, bojxona bojlari qo'llanilmaydi. Bunda rezident deganda shu davlat hududida tashkil

etilgan tashkilot yoxud shu davlat hududida doimiy yashaydigan jismoniy shaxs tushuniladi. Boshqa hollarda boj tarifiga muvofiq bojxona boji stavkasi qoʻllaniladi.

Boj tarifi bilan belgilangan stavkalar miqdoridagi bojxona bojlari Oʻzbekiston Respublikasi savdo-iqtisodiy munosabatlarda eng koʻp qulaylik berish rejimini qoʻllayotgan mamlakatlarda ishlab chiqarilgan tovarlarga nisbatan, tovarni joʻnatuvchi va eksport qiluvchi mamlakatdan qatʼi nazar qoʻllaniladi.

Savdo-iqtisodiy munosabatlarda eng koʻp qulaylik berish rejimi nazarda tutilmagan mamlakatlarda ishlab chiqarilgan yoxud ishlab chiqarilgan mamlakati aniqlanmagan tovarlarga nisbatan bojxona bojlarining stavkalari ikki baravar oshiriladi.

Rivojlanayotgan davlatlarda, shuningdek kam rivojlangan davlatlarda ishlab chiqarilgan va bojxona hududiga olib kiriladigan tovarlar uchun qonun hujjatlariga muvofiq Oʻzbekiston Respublikasining preferensiyalar milliy tizimi belgilanishi mumkin.

Tarif preferensiyalari bojxona kodeksining [50-bobi](#) qoidalariga rioya etgan holda beriladi.

14. BOJXONA TO‘LOVLARINI HISOBLAB CHIQRARISH VA TO‘LASH. BOJXONA TO‘LOVLARINI HISOBLAB CHIQRARISH UCHUN ASOS

Qo‘llaniladigan stavka turlariga bog‘liq holda bojxona bojini, aksiz solig‘ini va tegishli bojxona yig‘imlarini hisoblab chiqarish uchun tovarning bojxona qiymati va (yoki) uning miqdori asos bo‘ladi, bundan qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollar mustasno.

Qo‘shilgan qiymat solig‘ini hisoblab chiqarish uchun tovarning bojxona qiymati, to‘lanishi lozim bo‘lgan bojxona boji summasi, aksiz to‘lanadigan tovar bo‘yicha esa, to‘lanishi lozim bo‘lgan aksiz solig‘i summasining yig‘indisi asos bo‘ladi.

Bojxona to‘lovlarini hisoblab chiqarish tartibi

Bojxona to‘lovlari deklarant tomonidan hisoblab chiqariladi.

Bojxona to‘lovlarini hisoblab chiqarish O‘zbekiston Respublikasining milliy valyutasida amalga oshiriladi, bundan bojxona kodeksining [66-moddasida](#) va boshqa qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollar mustasno.

Bojxona to‘lovlari stavkalarining qo‘llanilishi

Bojxona to‘lovlarini hisoblab chiqarish uchun:

bojxona organi tomonidan bojxona deklaratsiyasi qabul qilingan kuni amalda bo‘lgan, bundan bojxona kodeksining [172](#) va [325-moddalarida](#) nazarda tutilgan hollar mustasno;

bojxona rasmiylashtiruvi bilan bog‘liq bo‘lmagan bojxona to‘lovlarini to‘lashda bojxona organi tomonidan harakatlar yoki tartib-taomillar bajarilgan kuni amalda bo‘lgan stavkalar qo‘llaniladi.

Tovarlar bojxona chegarasi orqali noqonuniy olib o‘tilganda yoxud belgilangan talab va shartlar boshqacha tarzda buzilganda bojxona to‘lovlarini hisoblab chiqarish.

Tovarlar bojxona chegarasi orqali noqonuniy olib o‘tilganda yoxud bojxona kodeksidabelgilangan talablar va shartlar boshqacha tarzda buzilganda to‘lanishi lozim bo‘lgan bojxona to‘lovlari:

belgilangan talablar va shartlar buzilgan holda bojxona hududiga olib kirilgan va bojxona to'lovlari to'lanmagan tovarlarga nisbatan — bojxona chegarasini kesib o'tish kuni amalda bo'lgan stavkalar, agar bunday kuni aniqlashning imkoni bo'lmasa — shunday tovarlar aniqlangan kuni amalda bo'lgan stavkalar bo'yicha;

noqonuniy olib chiqilgan tovarlarga nisbatan — bojxona chegarasini kesib o'tish kuni amalda bo'lgan stavkalar, agar bunday kuni aniqlash imkoni bo'lmasa — shunday faktlar aniqlangan kuni amalda bo'lgan stavkalar bo'yicha;

tranzit bojxona rejimida olib o'tilayotgan yoki bojxona nazorati ostida saqlanayotganda yo'qotilgan, yetkazib berilmagan yoki bojxona organi bilan kelishilmagan holda berib yuborilgan tovarlarga nisbatan — tovarlar tegishli bojxona rejimiga joylashtirilgan kuni amalda bo'lgan stavkalar bo'yicha;

shartli chiqarib yuborilgan va bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha imtiyozlar berilgan maqsadlardan boshqa maqsadlarda foydalanilayotgan tovarlarga nisbatan — bojxona organi tomonidan bojxona deklaratsiyasi qabul qilingan kuni amalda bo'lgan stavkalar bo'yicha hisoblab chiqariladi.

Bojxona to'lovlarini hisoblab chiqarish uchun chet el valyutasini qayta hisob-kitob qilish.

Bojxona to'lovlarini hisoblab chiqarish uchun chet el valyutasini qayta hisob-kitob qilish:

bojxona rasmiylashtiruvi amalga oshirilayotganda — bojxona deklaratsiyasi qabul qilingan kuni;

to'lanishi bojxona rasmiylashtiruviga bog'liq bo'lmagan bojxona to'lovlari uchun — bojxona organi tomonidan harakatlar yoki tartib-taomillar bajarilgan kuni O'zbekiston Respublikasi milliy valyutasining O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilangan valyutalarning rasmiy ayirboshlash kursi bo'yicha amalga oshiriladi.

Tovarlar vaqtincha olib kirish bojxona rejimiga joylashtirilayotganda davriy bojxona to'lovlarini hisoblab chiqarish hamda tovarlarni quvur transportida va elektr uzatish liniyalari orqali olib o'tishda bojxona to'lovlarini hisoblab chiqarish uchun

chet el valyutasini qayta hisob-kitob qilish bojxona kodeksining [66](#) va [172-](#)
[moddalariga](#) muvofiq amalga oshiriladi.

15. BOJXONA TO‘LOVLARINI TO‘LASH TARTIBI VA MUDDATLARI

Bojxona to‘lovlarini to‘lash muddatlari

Bojxona to‘lovlari bojxona deklaratsiyasi qabul qilinguniga qadar yoki qabul qilinishi bilan bir vaqtda to‘lanadi, bundan ushbu moddaning [ikkinchi](#) va [uchinchi qismlarida](#) nazarda tutilgan hollar mustasno.

Tovarlarning ayrim toifalariga nisbatan bojxona to‘lovlarini to‘lash muddati quyidagicha belgilanadi:

quvur transportida yoki elektr uzatish liniyalari orqali olib o‘tiladigan tovarlar uchun — bojxona kodeksining [172-moddasiga](#) muvofiq;

shartli chiqarib yuborilgan tovarlardan bojxona to‘lovlarini to‘lash bo‘yicha imtiyozlar berilishidan ko‘zlanganidan boshqa maqsadlarda foydalanilgan taqdirda — tovarlardan foydalanish va ularni tasarruf etish bo‘yicha cheklovlarga rioya etilmagan birinchi kun;

bojxona chegarasi orqali noqonuniy olib o‘tilayotgan tovarlar uchun — bojxona chegarasi kesib o‘tilgan kun. Agar bu kunni aniqlashning imkoni bo‘lmasa, tovarlarni bojxona chegarasidan noqonuniy olib o‘tish fakti bojxona organlari tomonidan aniqlangan kun bojxona to‘lovlarini to‘lash kuni hisoblanadi;

bojxona hududiga vaqtincha olib kirilgan tovarlar uchun — bojxona kodeksining [66-moddasiga](#) muvofiq.

Bojxona to‘lovlarini kechiktirib yoki bo‘lib-bo‘lib to‘lash imkoniyati berilgan taqdirda, bojxona to‘lovlarini kechiktirib va bo‘lib-bo‘lib to‘lashga imkoniyat berilgan oxirgi to‘lash kuni bojxona to‘lovlarini to‘lash muddati hisoblanadi.

To‘lanishi bojxona rasmiylashtiruvi bilan bog‘liq bo‘lmagan bojxona yig‘imlari bojxona organlari tomonidan tegishli harakatlar va tartib-taomillar bajarilishidan oldin to‘lanadi.

Bojxona to‘lovlarini to‘lash muddatlari buzilgan taqdirda bojxona to‘lovlari o‘z vaqtida to‘lanmaganligi uchun bojxona kodeksining [349-moddasiga](#) muvofiq penya hisoblanadi.

Bojxona to‘lovlarini to‘lash tartibi

Bojxona to'lovlari to'lovchi tomonidan bojxona organlarining qonun hujjatlariga muvofiq shu maqsadlarda ochilgan shaxsiy g'azna hisobvaraqlariga to'lanadi.

To'langan bojxona to'lovlari tovar chiqarib yuborilgan kundan yoki to'lanishi tovarlarning bojxona rasmiylashtiruviga bog'liq bo'lmagan bojxona to'lovlari uchun bojxona organi tomonidan harakatlar yoki tartib-taomillar bajarilgan kundan e'tiboran besh ish kuni ichida bojxona organlari tomonidan O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjetiga o'tkaziladi.

Bojxona to'lovlari, agar qonun hujjatlarida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, O'zbekiston Respublikasining milliy valyutasida to'lanadi.

Bojxona organining qaroriga asosan to'lovchiga bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati berilishi mumkin.

Bojxona to'lovlarini to'lash muddatining qo'shimcha davrga uzaytirilishi bojxona to'lovlarini kechiktirib to'lashdir.

Bojxona to'lovlarini to'lash muddatini qo'shimcha davrga uzaytirib, to'lanishi lozim bo'lgan bojxona to'lovlari summasini shu davr ichida qismlarga bo'lib to'lash bojxona to'lovlarini bo'lib-bo'lib to'lashdir.

Bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash bojxona deklaratsiyasi qabul qilingan kundan e'tiboran oltmish kalendar kundan oshmasligi lozim, bundan ushbu moddaning [beshinchi](#) va [o'ninchi qismlarida](#) nazarda tutilgan hollar mustasno.

Bojxona deklaratsiyasi qabul qilingan kundan e'tiboran to'qson kalendar kun muddatga kechiktirib to'lash imkoniyati quyidagilar bo'yicha beriladi:

ishlab chiqaruvchi korxonalariga eksport mahsulotini ishlab chiqarish uchun foydalaniladigan, bojxona hududiga olib kiriladigan tovarlar uchun qo'shilgan qiymat solig'ini to'lash bo'yicha;

moddiy ishlab chiqarish va xizmatlar ko'rsatish sohasidagi mikrofirmalar hamda kichik korxonalariga, fermer xo'jaliklariga, shuningdek yuridik shaxs maqomini olgan dehqon xo'jaliklariga o'z ehtiyojlari uchun olib kirilayotgan tovarlar uchun bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha.

Bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati bojxona to'lovlarining bitta yoki bir nechta turiga, shuningdek to'lanishi lozim bo'lgan butun summaga yoki uning bir qismiga nisbatan berilishi mumkin.

Bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyatini berish to'g'risidagi qaror bojxona kodeksining [330-moddasida](#) nazarda tutilgan zarur hujjatlar taqdim etilgan kundan e'tiboran besh ish kunidan ortiq bo'lmagan muddatda bojxona organi tomonidan qabul qilinadi.

Bojxona organining qarorida bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati berilayotgan muddat, bunday imkoniyat berish rad etilgan taqdirda esa rad etish sabablari ko'rsatiladi.

Bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati bojxona kodeksining [47-bobida](#) nazarda tutilgan tartibda bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash sharti bilan beriladi.

Bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoxud O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qaroriga binoan uzoqroq muddatlarga va bojxona to'lovlari to'lanishi ta'minlanmagan holda berilishi mumkin.

Bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyatini olish uchun to'lovchi bojxona organiga:

bojxona to'lovlari summalarini to'lash bo'yicha yozma majburiyatni o'z ichiga olgan arizani;

bojxona kodeksining [47-bobiga](#) muvofiq bojxona to'lovlari to'lanishi ta'minlanganligini tasdiqlovchi hujjatni taqdim etadi.

Bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyatini berishni rad etish uchun quyidagilar asos bo'ladi:

bojxona kodeksining [330-moddasi](#) talablariga rioya etilmaganligi;

bojxona to'lovlarini ilgari berilgan kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati bo'yicha to'lash muddatlari buzilganligi faktlarining mavjudligi.

Bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati berilgan har bir kun uchun to'lanishi lozim bo'lgan bojxona to'lovlari summasidan

O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilangan qayta moliyalashtirish stavkasining ellik foizi miqdorida, bir kun uchun qayta hisob-kitob qilingan hisoblab chiqariladigan foizlar undiriladi.

Foizlar kechiktirib yoki bo‘lib-bo‘lib to‘lash imkoniyati berilgan bojxona to‘lovlarining summasi to‘languniga qadar yoki to‘lash bilan bir vaqtda, lekin kechiktirib yoki bo‘lib-bo‘lib to‘lash muddati tugaydigan kundan keyingi kundan kechiktirmay to‘lanadi.

Bojxona kodeksi 329-moddasining [beshinchi](#) va [o‘ninchi qismlarida](#) nazarda tutilgan hollarda bojxona to‘lovlarini kechiktirib yoki bo‘lib-bo‘lib to‘lash imkoniyati berilgan taqdirda, foizlar hisoblanmaydi va to‘lanmaydi.

Bojxona to‘lovlari bo‘yicha kechiktirib yoki bo‘lib-bo‘lib to‘lash imkoniyati berilganligi uchun foizlarni to‘lash, undirish va qaytarish ushbu bobda, shuningdek bojxona kodeksining [48](#) va [49-boblarida](#) nazarda tutilgan tartibda amalga oshiriladi.

Bojxona to‘lovlarini kechiktirib yoki bo‘lib-bo‘lib to‘lash imkoniyati berilganda to‘lovchi tomonidan ularning summalarini to‘lash:

kechiktirib to‘lash imkoniyati berilganda — kechiktirib to‘lash muddati tugaydigan kundan kechiktirmay;

bo‘lib-bo‘lib to‘lash imkoniyati berilganda — bojxona organi tomonidan to‘lovchi bilan birgalikda tasdiqlangan jadval bo‘yicha bo‘lib-bo‘lib to‘lanadigan summalarni kiritishning kelishib olingan kunlaridan kechiktirmay amalga oshiriladi.

Kechiktirib yoki bo‘lib-bo‘lib to‘lash imkoniyati berilgan bojxona to‘lovlarining summalari to‘lovchi tomonidan o‘z vaqtida to‘lanmagan taqdirda, bojxona organlari bojxona to‘lovlarini to‘lash bo‘yicha qarzdorlikning butun summasini bojxona kodeksining [47](#) va [48-boblarida](#) nazarda tutilgan tartibda depozit, tovarlar garovi, bank kafolati, sug‘urta polisi yoki kafillik bilan ta‘minlangan pul mablag‘lari hisobidan undirib olish choralari ko‘radi.

To‘lovchi bojxona deklaratsiyasi qabul qilinguniga qadar kelgusi bojxona to‘lovlarini to‘lash uchun pul mablag‘larini dastlabki tarzda (bundan buyon matnda dastlabki pul mablag‘lari deb yuritiladi) bojxona organining shaxsiy g‘azna hisobvarag‘iga o‘tkazishi mumkin.

To'lovchining ko'rsatmasiga ko'ra dastlabki pul mablag'laridan:
bojxona to'lovlarini to'lash uchun;
penya, foizlar to'lash majburiyatlarini bajarish hisobiga deb;
bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lash uchun;
bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash uchun foydalanilishi mumkin.

To'lovchi bojxona organiga mazkur dastlabki pul mablag'lariga bojxona to'lovlari sifatida qarash haqida ko'rsatma bermaguniga qadar ushbu mablag'larga bojxona to'lovlari sifatida qaralishi mumkin emas. To'lovchining bojxona deklaratsiyasini topshirishi yoki dastlabki pul mablag'laridan penya, foizlar to'lash majburiyatlarini bajarish hisobiga deb, bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash yoxud bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lash uchun foydalanish haqidagi arizasini berish to'lovchining ko'rsatmasi hisoblanadi.

To'lovchi dastlabki pul mablag'lari ushbu mablag'lardan oxirgi foydalanilgan kunning ertasidan e'tiboran uch yil ichida qaytarib berilishini talab qilishga haqli.

Dastlabki pul mablag'larini qaytarib olish uchun to'lovchi shaxsiy g'azna hisobvarag'iga ko'rsatilgan pul mablag'lari o'tkazib berilgan bojxona organiga dastlabki pul mablag'larini qaytarib berish to'g'risida ariza taqdim etadi. To'lovchi bojxona organiga ariza bilan bir vaqtda to'lovchi va bojxona organi o'rtasidagi o'zaro hisob-kitoblarni solishtirish dalolatnomasini taqdim etadi.

Bojxona organi o'n besh ish kunidan ko'p bo'lmagan muddatda o'zaro hisob-kitoblarni solishtirish dalolatnomasida ko'rsatilgan ma'lumotlarni solishtirib chiqadi.

O'zaro hisob-kitoblarni solishtirish dalolatnomasi bojxona organining mansabdor shaxsi va to'lovchi tomonidan imzolangan kunning ertasidan e'tiboran uch ish kuni ichida bojxona organi dastlabki pul mablag'lari qaytarilishini amalga oshiradi.

To'lovchida bojxona to'lovlarini, shuningdek penya yoki foizlarni to'lash bo'yicha qarzdorlik bo'lgan taqdirda, dastlabki pul mablag'lari to'lovchining roziligi bilan ushbu qarzdorlik chegirib qolingan holda qaytarib beriladi.

Agar dastlabki pul mablag'larini qaytarib berish haqidagi ariza ushbu moddaning [birinchi qismida](#) ko'rsatilgan muddat ichida taqdim etilmagan bo'lsa, ushbu pul mablag'lari bojxona organi tomonidan O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjetiga o'tkaziladi.

16. BOJXONA TO'LOVLARI TO'LANISHINI TA'MINLASH

Bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash bojxona kodeksining [87](#), [93](#), [95](#), [222](#), [223](#), [236](#), [272](#), [278](#), [321](#) va [329-moddalarida](#) belgilangan hollarda qo'llaniladi.

Bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash bojxona organlariga tovarlar chiqarib yuborilguniga qadar yoxud shunday ta'minlashni nazarda tutuvchi harakatlar amalga oshirilguniga qadar taqdim etilishi kerak.

Quyidagi tovarlarga nisbatan bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlashning miqdori erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirish ma'lum qilinganda to'lanishi lozim bo'lgan bojxona to'lovlarining va foizlarning summasiga mos bo'lishi kerak:

bojxona kodeksining [222](#) va [223-moddalarida](#) nazarda tutilgan, bojxona hududida bojxona nazorati ostida olib o'tiladigan tovarlarga;

bojxona ombori maqomiga ega bo'lmagan joylarda saqlanayotgan tovarlarga;

shartli bojxona qiymati qo'llanilgan holda chiqarib yuboriladigan tovarlarga;

bojxona to'lovlarini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash qo'llanilgan holda chiqarib yuboriladigan tovarlarga;

bojxona yuk deklaratsiyasi topshirilguniga qadar chiqarib yuboriladigan tovarlarga.

Nazorat qilinishi bojxona organlariga yuklatilgan faoliyatni amalga oshirish uchun bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash quyidagi miqdorlarda taqdim etiladi:

eng kam oylik ish haqining bir ming baravari miqdorida — bojxona brokeri uchun;

agar bojxona ombori yoki erkin ombor sifatida ochiq maydoncha ma'lum qilinayotgan bo'lsa, bir kvadrat metr maydon uchun eng kam oylik ish haqining besh baravari miqdorida yoki agar bojxona ombori yoxud erkin ombor sifatida tegishincha bino ma'lum qilinayotgan bo'lsa, binoning bir kub metr hajmi uchun eng kam oylik ish haqining bir baravari miqdorida, lekin eng kam oylik ish haqining ikki ming baravaridan kam bo'lmagan summasi miqdorida — bojxona ombori yoki erkin ombor egalari uchun;

eng kam oylik ish haqining besh ming baravari miqdorida — boj olinmaydigan savdo do‘konlarining egalari uchun;

eng kam oylik ish haqining ikki ming baravari miqdorida — bojxona tashuvchisi uchun.

Bojxona to‘lovlari to‘lanishini ta’minlash to‘lovchining tanloviga ko‘ra quyidagi istalgan usullar orqali amalga oshiriladi:

pul mablag‘larini bojxona organining shaxsiy g‘azna hisobvarag‘iga kiritish;

tovarlarni garovga qo‘yish;

bank kafolatini taqdim etish;

bojxona to‘lovlarini to‘lash majburiyatini sug‘urtalash;

kafillik.

To‘lovchi bojxona to‘lovlari to‘lanishini ta’minlash uchun bojxona organining shaxsiy g‘azna hisobvarag‘iga bojxona kodeksining [337](#) va [338-moddalarida](#) belgilangan miqdorda pul mablag‘lari summasini kiritadi.

Pul mablag‘lari bojxona organining shaxsiy g‘azna hisobvarag‘iga (bundan buyon matnda depozit deb yuritiladi) O‘zbekiston Respublikasining milliy valyutasida, qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollarda esa chet el valyutasida kiritiladi.

Saqlangan vaqt uchun depozit summasiga foizlar hisoblanmaydi.

Depozitni qaytarish to‘lovchining arizasi bojxona organi tomonidan olingan kundan e’tiboran besh ish kunidan kechiktirmay mazkur arizaga ko‘ra amalga oshiriladi.

Depozitni qaytarish to‘g‘risidagi ariza to‘lovchi tomonidan bojxona organiga majburiyat bajarilganidan keyin, lekin majburiyat bajarilgan kunning ertasidan e’tiboran uch yildan kechiktirmay beriladi. Agar depozitni qaytarish to‘g‘risidagi ariza belgilangan muddatda berilmagan bo‘lsa, depozit summasi bojxona organi tomonidan O‘zbekiston Respublikasi Davlat byudjetiga o‘tkaziladi.

To‘lovchi tomonidan depozit bilan ta’minlangan majburiyat bajarilmagan taqdirda, kiritilgan pul mablag‘lari bojxona to‘lovlarini to‘lash bo‘yicha qarzdorlikni to‘lash hisobiga depozit summasidan olinadi.

Bojxona nazorati ostida tovarlar tashilayotganda majburiyat bajarilishini ta'minlash uchun kiritilgan depozitni qaytarish to'g'risidagi ariza depozit qaysi bojxona organining shaxsiy g'azna hisobvarag'iga tushgan bo'lsa, o'sha bojxona organiga yoxud bojxona nazorati ostida tovarlarni tashish tugallanayotgan bojxona organiga beriladi.

Tovarlarni tashish majburiyatlari bajarilganligi bojxona nazorati ostida tovarlarni tashish tugallanayotgan bojxona organi tomonidan tasdiqlanganidan keyin ikki ish kuni ichida bojxona organi bojxona nazorati ostida tovarlar tashilayotganda majburiyat bajarilishini ta'minlash uchun kiritilgan depozit qaytarilishini amalga oshiradi.

Bojxona nazorati ostida tovarlar tashilayotganda majburiyat bajarilishini ta'minlash uchun kiritilgan depozitni qaytarish to'lov qaysi valyutada kiritilgan bo'lsa, o'sha valyutada bojxona organi tomonidan amalga oshiriladi.

Bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash sifatida garov to'g'risidagi shartnoma asosida tovarlar garovi qo'llanilishi mumkin.

Har qanday tovar garov narsasi bo'lishi mumkin, bundan quyidagilar mustasno:

elektr, issiqlik energiyasi va energiyaning boshqa turlari;

korxonalar, binolar, qurilmalar, inshootlar, er uchastkalari, fazoviy obyektlar;

boshqa majburiyatlarni ta'minlash uchun garovga qo'yib bo'lingan tovarlar;

intellektual mulk obyektlari;

bojxona hududiga olib kirilishi taqiqlangan tovarlar;

tez buziladigan tovarlar;

jonivorlar;

O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqarida bo'lgan tovarlar;

realizatsiya qilish imkoniyati cheklangan tovarlar;

joylashgan eri va foydalanilishi ustidan bojxona organi doimiy nazoratni ta'minlay olmaydigan tovarlar;

qonun hujjatlariga muvofiq erkin realizatsiya qilinishi taqiqlangan ishlab chiqarish mahsulotlari va chiqindilari.

Bojxona chegarasi orqali olib o‘tiladigan va sertifikatlanishi yoki davlatning boshqa organlari nazoratida bo‘lishi lozim bo‘lgan tovarlar sertifikatlar, ruxsatnomalar va tovarlar chiqarib yuborilayotganda zarur bo‘lgan boshqa hujjatlar bo‘lgan taqdirdagina garov narsasi bo‘lishi mumkin.

Garov narsasining bozor qiymatini aniqlash uchun uning baholanishi garovga qo‘yuvchi hisobidan baholash faoliyati to‘g‘risidagi qonun hujjatlari talablariga muvofiq amalga oshiriladi.

Garov narsasining bozor qiymati to‘lanishi garov narsasi bilan ta‘minlanadigan bojxona to‘lovlariga doir majburiyatlar, shu jumladan tovarlarning ularni saqlash va realizatsiya qilish bo‘yicha zarur xarajatlarning o‘rnini qoplash uchun bozor qiymatidan o‘n besh foizi qo‘shib hisoblangandagi majburiyatlar miqdoridan kam bo‘lmasligi kerak.

Bojxona kodeksining [93](#) va [236-moddalarida](#) nazarda tutilgan hollarda, shuningdek bojxona ombori, boj olinmaydigan savdo do‘koni va erkin ombor faoliyatini litsenziyalashda bojxona to‘lovlari to‘lanishini ta‘minlash sifatida tovarlarni garovga qo‘yish qo‘llanilmaydi.

Tovarlarini garovga qo‘yish bojxona organi va kafolat shartnomasi bo‘yicha to‘lovchi yoki boshqa shaxs bo‘lishi mumkin bo‘lgan garovga qo‘yuvchi o‘rtasidagi garov to‘g‘risidagi shartnoma bilan rasmiylashtiriladi.

Garov to‘g‘risidagi shartnoma yozma shaklda tuzilgan va notarial tartibda tasdiqlangan bo‘lishi kerak.

Garovga qo‘yuvchi garov to‘g‘risidagi shartnomaga muvofiq garov narsasini tasarruf etishga haqli.

Garov to‘g‘risidagi shartnoma qonun hujjatlarida belgilangan tartibda tuziladi.

Bojxona to‘lovlari to‘lanishini ta‘minlash sifatida O‘zbekiston Respublikasida bank operatsiyalarini o‘tkazish huquqiga ega bo‘lgan bankning kafolati qo‘llanilishi mumkin.

Bank kafolatida ko‘rsatilgan bojxona to‘lovlari to‘lanishini ta‘minlash summasining miqdori to‘lanishi lozim bo‘lgan bojxona to‘lovlarning va foizlarning summasidan kam bo‘lmasligi kerak.

To'lovchi tomonidan bank kafolati bilan ta'minlangan majburiyat bajarilmagan taqdirda, to'lanishi lozim bo'lgan bojxona to'lovlarining summasi va foizlar qonun hujjatlariga muvofiq so'zsiz tartibda kafolat bergan bankdan bojxona organi tomonidan undirib olinadi.

Bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash sifatida to'lovchining fuqarolik javobgarligini sug'urtalash shartnomasiga ko'ra sug'urtalovchining majburiyatlari kuchga kirganligini tasdiqlovchi sug'urta polisi qo'llanilishi mumkin.

Sug'urta polisi bilan tasdiqlanadigan bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash summasining miqdori to'lanishi lozim bo'lgan bojxona to'lovlarining va foizlarning summasidan kam bo'lmasligi kerak.

Sug'urta polisi bilan ta'minlangan majburiyat to'lovchi tomonidan bajarilmagan taqdirda bojxona to'lovlarining summasi va foizlar sug'urta polisini bergan sug'urtalovchidan bojxona organi tomonidan so'zsiz tartibda qonun hujjatlariga muvofiq undirib olinadi.

Kafilning bojxona to'lovlari to'lanishi uchun mas'ul bo'lgan shaxs o'rniga bojxona to'lovlari va foizlarning to'lanishini ta'minlash niyati to'g'risidagi yozma majburiyati bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlash sifatida qo'llanilishi mumkin.

Kafil sifatida har qanday yuridik yoki jismoniy shaxs ish yuritishi mumkin.

Kafil bojxona kodeksining [340-moddasiga](#) muvofiq bojxona organining shaxsiy g'azna hisobvarag'iga ta'minlash summalarini kiritish orqali bojxona to'lovlari to'lanishini ta'minlashni amalga oshiradi.

Kafillik bilan ta'minlanadigan majburiyat bajarilmaganligi uchun kafil va to'lovchi bojxona organi oldida solidar javobgar bo'ladi.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlik

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlik bojxona kodeksining [327-moddasida](#) belgilangan muddatlarda to'lanmagan bojxona to'lovlari summasidan, shuningdek uni to'lashni kechiktirish yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati berilganligi uchun to'lanishi lozim bo'lgan foizlardan iborat.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlik quyidagi hollarda yuzaga keladi:

bojxona to'lovlari ularni kechiktirish yoki bo'lib-bo'lib to'lash muddati tugaganidan keyin to'lanmaganda. Kechiktirish yoki bo'lib-bo'lib to'lash muddati tugagan kunning ertasidan qarzdorlik yuzaga kelgan kun deb hisoblanadi;

tovarlar chiqarib yuborilganidan keyin bojxona nazoratini o'tkazish natijasida bojxona to'lovlari qo'shib hisoblanganda. Agar to'lovchining bojxona to'lovlari qo'shib hisoblanishiga e'tirozlari bo'lmasa, bojxona to'lovlari bo'yicha qarzdorlikni to'lash to'g'risidagi talabnoma taqdim etilgan kun, to'lovchi e'tiroz bildirgan taqdirda esa, sudning bojxona to'lovlari bo'yicha qarzdorlikni undirish to'g'risidagi qarori qonuniy kuchga kirgan sana qarzdorlik yuzaga kelgan kun deb hisoblanadi;

to'lovchining tashabbusi bilan bojxona to'lovlari qo'shib hisoblanganda. Tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish shakli rasmiylashtirilgan kun qarzdorlik yuzaga kelgan kun deb hisoblanadi;

bojxona kodeksi 327-moddasining [birinchi](#) va [ikkinchi qismlarida](#) belgilangan muddatlarda bojxona to'lovlari to'lanmaganda. Bojxona to'lovlarini to'lash muddati tugagan kundan keyingi kun qarzdorlik yuzaga kelgan kun deb hisoblanadi.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lash to'g'risidagi talabnoma bojxona organi tomonidan to'lovchiga mazkur qarzdorlikni majburiy tartibda undirish choralari ko'rilguniga qadar yozma ravishda qo'yiladi.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lash to'g'risidagi talabnomada quyidagilar ko'rsatilishi kerak:

talabnoma qo'yilishi asoslari;

bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikning talabnoma qo'yilgan paytdagi summasi;

talabnomani bajarish uchun belgilangan muddat;

to'lovchi tomonidan talabnoma bajarilmagan taqdirda, bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni sud tartibida undirish to'g'risidagi ogohlantirish.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lash to'g'risidagi talabnoma bunday qarzdorlik yuzaga kelganligi fakti aniqlangan kundan e'tiboran o'n ish kunidan kechiktirmay, to'lovchi tomonidan ushbu talabnoma olinganligi faktini

va olish sanasini tasdiqlash imkonini beradigan har qanday usulda to'lovchiga yuborilishi kerak.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lash to'g'risidagi talabnomani bajarish muddati talabnoma to'lovchiga topshirilgan yoki u to'lovchi tomonidan olingan kunning ertasidan e'tiboran o'n ish kunini tashkil etadi.

Bojxona to'lovlari ularni to'lashni kechiktirish yoki bo'lib-bo'lib to'lash muddati tugaganidan keyin to'lanmagan taqdirda bojxona organlari bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikning so'zsiz tartibda undirilishini bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lash to'g'risida to'lovchiga talabnoma yubormagan holda amalga oshiradi.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlik o'z vaqtida to'lanmaganligi uchun to'lovchi tomonidan penya to'lanadi. Penya, bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlik summasini istisno etganda, uni undirish bo'yicha majburiy choralar, shuningdek bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun boshqa javobgarlik choralari qo'llanilishidan qat'i nazar, to'lanadi.

To'lovchining penyani to'lash bo'yicha majburiyati bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlik yuzaga kelgan kundan e'tiboran paydo bo'ladi hamda bojxona to'lovlari va penyani to'lash bo'yicha qarzdorlik amalda to'langan kunda tugatiladi.

Penya uni to'lash bo'yicha majburiyat bajarilmagan har bir kalendar kun uchun bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlik summasining 0,033 foizi miqdorida hisoblanadi.

Penyaning umumiy summasi bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikning miqdoridan oshmasligi kerak.

Penyani to'lash, undirish va qaytarish bojxona kodeksining [46](#), [48](#) va [49-boblarida](#) bojxona to'lovlarini to'lash va qaytarish hamda bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni undirishga nisbatan nazarda tutilgan tartibda amalga oshiriladi.

To'lovchi tomonidan e'tiroz mavjud bo'lgan, qo'shib hisoblangan bojxona to'lovlarini undirish sudning bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni undirish to'g'risidagi qonuniy kuchga kirgan qarori asosida amalga oshiriladi.

Jismoniy shaxslardan bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni undirish sud tartibida amalga oshiriladi, bundan yakka tartibdagi tadbirkorlar mustasno.

To'lovchi bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lashni bojxona organiga yozma yoki elektron shaklda xabar yuborib, quyidagi hollarda olti oy davomida teng ulushlarda amalga oshirishga haqli:

bojxona to'lovlari qo'shib hisoblanganda, agar to'lovchi bojxona organining qaroriga rozi bo'lsa — bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lash to'g'risidagi talabnoma olingan kundan e'tiboran;

to'lovchining tashabbusi bilan bojxona to'lovlari qo'shib hisoblanganda — tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona to'lovlariga tuzatishlar kiritish shakli rasmiylashtirilgan kundan e'tiboran.

Bojxona kodeksdanazarda tutilgan hollarda, bojxona to'lovlari to'lanmagan tovarlarga nisbatan undiruvni qaratish bojxona to'lovlarini to'lash to'g'risidagi talabnomani yubormasdan yoki bunday yuborishga qadar amalga oshirilishi mumkin.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni, shuningdek penyani to'lash to'lovchi tomonidan bojxona organining shaxsiy g'azna hisobvaraqlarida turgan dastlabki pul mablag'lari yoxud ortiqcha to'langan yoki undirilgan bojxona to'lovlari hisobidan amalga oshirilishi mumkin.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lovchining bank hisobvaraqlarida turgan pul mablag'lari hisobidan undirish

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lovchining bank hisobvaraqlarida turgan pul mablag'lari hisobidan undirish bojxona organi tomonidan bankka pul mablag'larining so'zsiz tartibda undirilishi to'g'risidagi inkasso topshiriqnomasini yuborish orqali amalga oshiriladi.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikning summasini o'tkazish to'g'risidagi inkasso topshiriqnomasi quyidagilar to'lanmagan taqdirda bojxona organi tomonidan besh ish kunidan kechiktirmay qo'yiladi:

bojxona to'lovlarini to'lashni kechiktirish yoki bo'lib-bo'lib to'lash muddati tugagach, bojxona to'lovlari to'lanmaganda;

bojxona kodeksi 350-moddasining uchinchi qismida nazarda tutilgan muddatlarda to'lovchida e'tiroz mavjud bo'lmagan qo'shib hisoblangan bojxona to'lovlari to'lanmaganda;

bojxona kodeksining 66-moddasida nazarda tutilgan muddatlarda davriy bojxona to'lovlari to'lanmaganda.

To'lovchining hisobvaraqlariga xizmat ko'rsatayotgan bank bojxona organining bojxona to'lovlarini undirish to'g'risidagi inkasso topshiriqnomasini qonun hujjatlarida belgilangan navbat tartibida bajaradi.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lovchining mol-mulkini realizatsiya qilishdan tushgan pul mablag'lari hisobidan undirish

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lovchining mol-mulkini realizatsiya qilishdan tushgan pul mablag'lari hisobidan undirish uning hisobvaraqlarida bojxona organining inkasso topshiriqnomasi qo'yilgan paytdan e'tiboran olti oydan ko'proq muddatda pul mablag'lari bo'lmagan taqdirda qo'llaniladi.

Bojxona to'lovlarini to'lash bo'yicha qarzdorlikni to'lash hisobiga undiruvni mol-mulkka qaratish bojxona organining da'vo arizasiga asosan sud tartibida amalga oshiriladi, bundan undiruvni bojxona organiga garov narsasi sifatida berilgan mol-mulkka qaratish bojxona organi va garovga qo'yuvchi o'rtasidagi shartnoma shartlariga qarab amalga oshiriladigan hollar mustasno.

Bojxona to'lovlari summalarini qaytarish

Ortiqcha to'langan yoki undirilgan bojxona to'lovlarining summalarini qaytarish

Bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq to'lanishi lozim bo'lgan summadan oshadigan miqdorda bojxona to'lovlari sifatida to'langan yoki undirilgan pul mablag'larining summalari ortiqcha to'langan yoki undirilgan bojxona to'lovlari summalari hisoblanadi.

Ortiqcha to'langan yoki undirilgan bojxona to'lovlarining summalari shunday to'lovlar to'langan yoxud undirilgan paytdan e'tiboran uch yil ichida qaytarilishi yoki

dastlabki pul mablagʻlari hisobiga oʻtkazilishi lozim, bundan ushbu moddaning [uchinchi](#) va [toʻrtinchi qismlarida](#) koʻrsatilgan hollar mustasno.

Eng koʻp qulaylik berish rejimi yoki erkin savdo rejimi qoʻllanilgan (tiklangan) taqdirda, ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlarining summolari ushbu toʻlovlar toʻlangan yoki undirilgan paytdan eʼtiboran bir yil ichida, bojxona organiga lozim darajada rasmiylashtirilgan tovarning kelib chiqishi toʻgʻrisidagi sertifikatni taqdim etish sharti bilan qaytarilishi yoxud dastlabki pul mablagʻlari hisobiga oʻtkazilishi kerak.

Qaytarilishi reeksport va reimport bojxona rejimlariga muvofiq amalga oshirilishi kerak boʻlgan ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlarining summasini qaytarish bojxona kodeksining [35](#) va [59-moddalarida](#) belgilangan muddatlarda amalga oshirilishi lozim.

Tovarlarni bojxona toʻlovlari toʻlanishini nazarda tutuvchi bojxona rejimiga joylashtirish sanasi ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlari summalarining toʻlanish yoki undirilish paytidir.

Ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlarining summalarini qaytarish quyidagi hollarda amalga oshiriladi:

toʻlovchi tomonidan ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlari summalarini qaytarish toʻgʻrisida ariza berilganda;

bojxona toʻlovlari summalarining ortiqcha toʻlanganligi yoki undirilganligi fakti aniqlanganda.

Ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlarining summasi, agar uni qaytarish toʻgʻrisidagi ariza ushbu moddaning [ikkinchi — toʻrtinchi qismlarida](#) belgilangan tegishli muddatlar tugaganidan keyin topshirilgan boʻlsa, bojxona organlari tomonidan qaytarilmaydi.

Ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlarining summalarini qaytarish shartlari

Ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan, shu jumladan Oʻzbekiston Respublikasi Davlat byudjetiga oʻtkazilgan bojxona toʻlovlarining summolari quyidagi hollarda

dastlabki pul mablagʻlari hisobiga oʻtkaziladi yoki bojxona organlari tomonidan toʻlovchiga qaytarib beriladi:

tovarning bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona toʻlovlariga tuzatishlar kiritilishi munosabati bilan bojxona toʻlovlari summolari qayta hisoblanganda;

agar bojxona rejimi shartlarida ilgari toʻlangan bojxona toʻlovlari summalarini qaytarish nazarda tutilgan boʻlsa;

agar tovarning bojxona toʻlovlarini toʻlash ularni hisoblab chiqarishning belgilangan tartibini buzgan holda amalga oshirilgan boʻlsa;

bojxona toʻlovlarining stavkalari oʻzgargan boʻlsa;

bojxona hududiga olib kirilgan tovarga nisbatan bojxona toʻlovlarini toʻlash boʻyicha imtiyoz tiklangan boʻlsa;

agar bojxona toʻlovlari toʻlangan tovarlar bojxona nazorati ostida yoʻq qilinishi lozim boʻlsa;

egasi bojxona organi boʻlgan bojxona ombori tugatilishi munosabati bilan tovarlar berilayotganda saqlash uchun toʻlangan bojxona yigʻimlari summalarining bir qismi qaytarilganda;

bojxona toʻlovlarini hisoblashda ortiqcha toʻlovga olib kelgan texnik xatoliklar aniqlanganda.

Ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlarining summolari qonun hujjatlariga muvofiq boshqa hollarda ham qaytarib berilishi mumkin.

Ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlarining summalarini qaytarish toʻgʻrisidagi ariza shaxsiy gʻazna hisobvaragʻiga ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlari kiritilgan bojxona organiga topshiriladi. Toʻlovchi bojxona organiga ariza bilan birga ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlarining summalarini qaytarish huquqini yuzaga keltiruvchi holatlarni tasdiqlovchi hujjatlarni taqdim etadi.

Bojxona organi ariza kelib tushgan va zarur hujjatlar taqdim etilgan kunning ertasidan eʼtiboran oʻn ish kuni ichida toʻlovchining ortiqcha toʻlangan yoki undirilgan bojxona toʻlovlarining summalarini qaytarish toʻgʻrisidagi arizasiga koʻra qaror qabul qiladi.

Ortiqcha to‘langan yoki undirilgan bojxona to‘lovlarining summalarini qaytarish to‘g‘risidagi arizada va taqdim etilgan hujjatlarda ko‘rsatilgan ma‘lumotlarning bojxona organi tomonidan qo‘shimcha tekshiruvini amalga oshirish zarurati tug‘ilganda, arizani ko‘rib chiqish o‘n ish kunidan oshmaydigan muddatga uzaytiriladi.

Ortiqcha to‘langan yoki undirilgan bojxona to‘lovlarining summalarini qaytarish to‘g‘risida qaror qabul qilingan taqdirda bojxona organi arizachini yozma shaklda xabardor qiladi. YOzma xabardan keyin arizachi bojxona organi bilan birga o‘zaro hisob-kitoblarni taqqoslash dalolatnomasini tuzadi.

Bojxona organi ortiqcha to‘langan yoki undirilgan bojxona to‘lovlarining summalarini qaytarishni rad etish to‘g‘risida qaror qabul qilgan taqdirda arizachini qabul qilingan qaror haqida rad etishning asoslantirilgan sabablarini ko‘rsatgan holda yozma shaklda xabardor qiladi.

Ortiqcha to‘langan yoki undirilgan bojxona to‘lovlarining summalarini qaytarish bojxona qiymatiga va (yoki) bojxona rasmiylashtiruvda avval hisoblangan bojxona to‘lovlariga tuzatishlar kiritish yo‘li bilan amalga oshiriladi.

Ortiqcha to‘langan yoki undirilgan bojxona to‘lovlarining summalarini qaytarish mazkur summalarni quyidagi tartibda o‘tkazish yo‘li bilan amalga oshiriladi:

to‘lovchining arizada ko‘rsatilgan hisobvarag‘iga;

ushbu moddaning [uchinchi qismida](#) nazarda tutilgan hollarda, bojxona organining shaxsiy g‘azna hisobvarag‘iga;

to‘lov amalga oshirilgan valyutada;

dastlabki pul mablag‘lari hisobiga;

bojxona organlari oldidagi boshqa majburiyat bo‘yicha bojxona to‘lovlari to‘lanishini ta‘minlash uchun.

To‘lovchida bojxona to‘lovlarini, shuningdek penyani yoki foizlarni to‘lash bo‘yicha qarzdorlik bo‘lgan taqdirda, bojxona organi qarzdorlikni to‘lovchining roziligi bilan ortiqcha to‘langan yoki undirilgan bojxona to‘lovlari summasi hisobidan to‘lanishini amalga oshiradi. Bunda ortiqcha to‘langan yoki undirilgan

bojxona to'lovlarining summasi to'lovchiga ushbu qarzdorlik miqdoridagi bojxona to'lovlarini, penyani yoki foizlarni to'lash bo'yicha qarzdorlik chegirib tashlangan holda qaytariladi.

Ortiqcha to'langan yoki undirilgan bojxona to'lovlarining summolari qaytarilayotganda ular uchun foizlar to'lanmaydi va qaytarilayotgan to'lov summasi indeksatsiyalanmaydi.

Ortiqcha to'langan yoki undirilgan bojxona to'lovlarining summalarini qaytarish bojxona to'lovlari turi bo'yicha bojxona organining shaxsiy g'azna hisobvarag'idan, tovarlari bojxona jihatidan rasmiylashtirilgan boshqa to'lovchilarning mablag'laridan va O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjetiga o'tkazilishi lozim bo'lgan mablag'lardan amalga oshiriladi.

GLOSSARIY

bojxona brokeri — bojxona rasmiylashtiruvi bo'yicha operatsiyalarni deklarantning yoki vakolatli shaxsning topshirig'iga binoan va uning nomidan shartnoma asosida amalga oshiradigan, tegishli ruxsatnoma olgan O'zbekiston Respublikasi yuridik shaxsi;

bojxona ishi — iqtisodiy, tartibga solish va huquqni muhofaza qilish maqsadlariga erishishga qaratilgan, bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlariga rioya etilishini ta'minlaydigan usullar va vositalar majmui;

bojxona hamrohligida kuzatib borish — avtotransport vositalarining bojxona organlari tomonidan bojxona nazorati ostida kuzatib borilishi;

bojxona operatsiyasi — tovarlarning va transport vositalarining bojxona rasmiylashtiruvida tovarlarga va transport vositalariga nisbatan bojxona organlarining mansabdor shaxsi va (yoki) vakolatli shaxs tomonidan amalga oshiriladigan harakat;

bojxona rejimi — bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan tovarlarning va transport vositalarining maqomini bojxona maqsadlari uchun belgilovchi qoidalar majmui;

bojxona tartib-taomili — bojxona maqsadlari uchun amalga oshiriladigan bojxona operatsiyalarining majmui;

deklarant — tovarlarni va (yoki) transport vositalarini o'z nomidan deklaratsiyalovchi shaxs yoxud uning nomidan tovarlar va (yoki) transport vositalari deklaratsiyalanayotgan shaxs;

deklaratsiyalash — bojxona chegarasi orqali olib o'tilayotgan va (yoki) bojxona nazorati ostida turgan tovarlar va (yoki) transport vositalari to'g'risidagi zarur ma'lumotlarni bojxona organlariga ma'lum qilish;

iqtisodiy siyosat choralari — tovarlarni va (yoki) transport vositalarini bojxona hududiga olib kirishga va ushbu hududdan olib chiqishga doir cheklovlar bo'lib, ular kvota belgilashni, litsenziyalashni, shuningdek mamlakat iqtisodiyotining jahon xo'jaligi bilan o'zaro hamkorligini tartibga solishning boshqa chora-tadbirlarini o'z ichiga oladi;

tashuvchi — bojxona nazorati ostida turgan tovarlar tashilishini amalga oshiruvchi yoki transport vositasidan foydalanish uchun mas'ul shaxs;

tovar turkumi — bitta oluvchining manziliga bitta transport hujjati bo'yicha kelayotgan yoki bitta pochta yuk xati bilan jo'natilayotgan yoxud bojxona chegarasi orqali o'tayotgan bitta jismoniy shaxsning qo'l yukida va bagajida olib o'tilayotgan tovar yoki uning bir qismi;

tovarlarni va (yoki) transport vositalarini bojxona chegarasi orqali olib o'tish — tovarlarni va (yoki) transport vositalarini bojxona hududiga olib kirish yoxud ushbu hududdan olib chiqish;

tovarlarning erkin muomalasi — bojxona hududida tovarlarning belgilangan taqiqlar va cheklovlarsiz aylanishi;

tovarni chiqarib yuborish — bojxona organlarining bojxona rasmiylashtiruvini yakunlovchi va ma'lum qilingan bojxona rejimi shartlaridan kelib chiqqan holda tovarlardan foydalanishga va (yoki) ularni tasarruf etishga ruxsat berilganligini ifodalovchi harakati;

yuk operatsiyalari — bojxona nazorati ostida turgan tovarlarni va (yoki) transport vositalarini tashish, yuklash, tushirish, qayta yuklash, ularning buzilgan o'rovlarini to'g'rilash, ularni o'rash, qayta o'rash va tashish uchun qabul qilish;

O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasining yagona avtomatlashtirilgan axborot tizimi (bojxona organlarining axborot tizimi) — bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan tovarlarning va transport vositalarining bojxona nazoratini amalga oshirish uchun ularga doir hujjatlar va ma'lumotlarning kiritilishini, hisobga olinishini hamda monitoring qilinishini nazarda tutuvchi O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasining avtomatlashtirilgan tizimi.

xavf — bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlariga rioya etilmasligi ehtimolining darajasi;

aniqlangan xavf — bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzish sodir etilganligidan va bojxona organlari ushbu holat to'g'risida ma'lumotga ega ekanligidan dalolat beruvchi fakt;

potensial xavf — aniqlanmagan, lekin uning yuzaga kelishi uchun sharoitlar mavjud boʻlgan xavf;

xavf indikatorlari — oldindan belgilangan koʻrsatkichlarga ega muayyan mezonlar boʻlib, ulardan ogʻish yoki ularga mos kelish nazorat obyektini tanlashni amalga oshirish imkonini beradi;

xavf profili — xavf sohasi, xavf indikatorlari toʻgʻrisidagi maʼlumotlar yigʻindisi, shuningdek xavfning oldini olish yoki uni imkon qadar kamaytirish boʻyicha zarur choralarini koʻrish toʻgʻrisidagi koʻrsatmalar;

xavf sohasi — xavf tahlilining ayrim guruhlariga boʻlingan obyektlari boʻlib, ularga nisbatan bojxona nazoratining alohida shakllari yoki majmui qoʻllanilishi, shuningdek ularning samaradorligini oshirish talab etiladi;

xavfni baholash — xavfning yuzaga kelishi ehtimolini va u yuzaga kelganda bojxona toʻgʻrisidagi qonun hujjatlarining buzilishi oqibatlarini muntazam ravishda aniqlab borish;

yashiruvchi tovarlar — xavf tovarlari oʻrniga deklaratsiyalanishi ehtimoli etarli darajada boʻlgan tovarlar;

xavf tovarlari — xavf aniqlangan yoki potensial xavf mavjud boʻlgan bojxona chegarasi orqali olib oʻtilayotgan tovarlar;

xavf darajasi — xavfning yuzaga kelishining ehtimoliga va uning mumkin boʻlgan oqibatlariga bogʻliq tarzda aniqlanadigan xavfning holati;

xavf tahlili — bojxona organlarida mavjud boʻlgan axborotdan xavfning yuzaga kelishi holatlari va shart-sharoitlarini aniqlash, ularni identifikatsiyalash va bojxona toʻgʻrisidagi qonun hujjatlariga rioya etilmasligining ehtimol tutilgan oqibatlarini baholash maqsadida muntazam ravishda foydalanish;

xavfni boshqarish — xavfning oldini olish va ularni imkon qadar kamaytirish, ularning qoʻllanilish samaradorligini baholash, shuningdek bojxona operatsiyalarining bajarilishi ustidan nazorat qilish boʻyicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalda bajarishni, bojxona organlarida mavjud boʻlgan axborotning uzluksiz yangilanishini, tahlil etilishini va qayta koʻrib chiqilishini nazarda tutuvchi doimiy ishlar.

barter kontrakti — O‘zbekiston Respublikasining rezidenti bilan norezidenti o‘rtasida barter asosida tovarlarni eksport qilish (ishlarni bajarish, xizmatlar ko‘rsatish) yuzasidan tuzilgan xo‘jalik shartnomasi;

tashqi savdo kontraktlari — xo‘jalik yurituvchi subyektlarning eksport, barter va import kontraktlari;

tovarlar importi — tovarlarni ularni qaytarib olib chiqish majburiyatisiz O‘zbekiston Respublikasining bojxona hududiga olib kirish;

ishlar (xizmatlar) importi — xorijiy davlatning yuridik va jismoniy shaxsi tomonidan O‘zbekiston Respublikasining xo‘jalik yurituvchi subyektiga ishlarni bajarish (xizmatlar ko‘rsatish), ular bajarilishi (ko‘rsatilishi) joyidan qat’i nazar;

import qiluvchilar — yuridik shaxslar — tovarlar, ishlar va xizmatlarni import qilishga O‘zbekiston Respublikasining norezidentlari bilan import kontraktlari tuzgan O‘zbekiston Respublikasi rezidentlari;

import kontrakti — tovarlar, ishlar va xizmatlar importiga import qiluvchi bilan O‘zbekiston Respublikasining norezidenti o‘rtasida tuzilgan kontrakt;

xo‘jalik yurituvchi subyektlar — O‘zbekiston Respublikasining eksport qiluvchilari va import qiluvchilari;

eksport qiluvchilar — yuridik shaxslar, shuningdek yuridik shaxs tashkil etmasdan tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxslar, — tovarlar, ishlar va xizmatlar eksportiga O‘zbekiston Respublikasi norezidentlari bilan eksport va barter kontraktlarini tuzgan O‘zbekiston Respublikasi rezidentlari;

eksport kontrakti — tovarlar, ishlar va xizmatlar eksportiga O‘zbekiston Respublikasi rezidenti bilan norezidenti o‘rtasida tuzilgan xo‘jalik shartnomasi, shuningdek qonun hujjatlariga muvofiq eksport kontraktlariga tenglashtirilgan kontraktlar (barter kontraktlaridan tashqari);

ishlar (xizmatlar) eksporti — O‘zbekiston Respublikasining yuridik va jismoniy shaxsi tomonidan xorijiy davlatning yuridik yoki jismoniy shaxsiga ishlar bajarilishi (xizmatlar ko‘rsatilishi), ular bajarilishi (ko‘rsatilishi) joyidan qat’i nazar;

tovarlar eksporti — agar qonunchilikda o‘zgacha hol nazarda tutilmagan bo‘lsa, tovarlarni ularni qaytarib olib kirish majburiyatisiz O‘zbekiston Respublikasining bojxona hududidan olib chiqish.

invoys — tovarlar (ishlar va xizmatlar) eksportiga schyot-faktura.

N.M. MAHMUDOV, G'.E. ZOVIDOV,
N.S. ISMOILOVA, N.M. TO'RAYEV,

**TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNI
DAVLAT TOMONIDAN
TARTIBGA SOLISH**

O'quv qo'llanma

“IQTISODIYOT” – 2019.

*Muharrir
Mirhidoyatova D.*

*Musahhih
Matxo`jayev A.O.*

Litsenziya raqami: №10-4286 14.02.2019. Bosishga 29.09.2019 da ruxsat etildi.
Bichimi 60x84¹/₁₆. Ofset qog'ozi. Tayms garniturası. Shartli bosma tabog'i: 10,0.

Adadi 20 nusxa. Bahosi kelishilgan narxda.

«ZARAFSHON FOTO» XK matbaa bo`limida chop etildi, 100066.
Toshkent sh. Islom Karimov ko`chasi, 49-uy.